

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Disputatio I. De Objecto Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

TRACTATUS I. DE FIDE

In intellectu prior est voluntas, utpote directivum directo. Adeoque suo modo & intellectus voluntate. Quia autem fides habet se per modum intellectus supernaturalis, Spes autem & Charitas sunt de linea voluntatis, ideo fides præ illis habet rationem prioris, cui prioritati respondere debet prioritas tractandi.

DISPUTATIO I. De objecto Fidei.

Revolvendo mentem ad omnes Philosophiæ & Theologiæ materias, longissima tractatio instituitur de Objecto Logicæ & Fidei ob eandem rationem: Cum enim Logica subserviat omnibus scientiis, amplissimum debet habere objectum, laboraturque ne vel nimium restringatur, vel multum diducatur. Quia autem magna etiam est amplitudo fidei, extendens se ad tota revelabilia, & præluens ex communiori sententia quibuscunque actibus supernaturalibus, ideo de illius objecto operosius disputatur. Hoc ut fiat, sit

QUÆSTIO I. De Objecto Fidei Materiali.

Ut ea quæ inferius dicentur clariora fiant, proponenda hæc est categoria objecti. Et quidem summam genus categoriæ objecti, est ipsum Objectum, quod dividitur in Adæquatum & Inadæquatum. Inadæquatum dividitur in materiale & formale. Hæc ipsa, dividuntur in objecta purè partialia, & in objectum principale, seu nobilissimam speciem objecti. Purè parziale formale objectum dividitur in rationem propter quam, in qua, sub qua, Adæquatum item objectum, dividitur in Adæquatum Considerationis, & Adæquatum Attributionis. Adæquatum Considerationis illud est, quod de singulis illius habitus in Recto dici potest. Adæquatum autem Attributionis est, ad quod in genere sci-

bilis, omnia in illo habitu revocantur. Principalia ex his ut perstringantur.

PRÆMITTO PRIMO. *Quid sit objectum?* Si accipiatur objectum in latissima sua significatione, est Ratio ipsius circa quod. Ulurpo in definitione objecti ly *Ratio* & non ly *Ens*: quia opposita enti negatio seu non Ens potest adhuc habere rationem objecti, licet ita oppositè sumpta non sit Ens. Saltem sine Addito: sed de hoc etiam infra. Non ulurpo item ly *Id* in definitione objecti, sed ly *Ratio*; quia ly *Id* est genus altius præ Ratione, in descriptionibus autem debet poni genus proximius. Jam autem ly *Id* quod est genus superius, quia per illud ipsa *Ratio ut sit* potest describi: de quo actum in præmialibus Metaph: Nobilissima species objecti ut sic, est Noscibilitas, seu intelligibilitas objecti, quæ definitivè est Ratio circa quam intellectus. Hæc ipsa Ratio ejus circa quod, seu ratio objecti per ordinem ad noscitivam tali discursu proponitur.

NOSCIBILITAS est prædicatum, quod sibi quæcunque determinat quia latissima divisio est in Ens, & non Ens, cui utrique competit noscibilitas: ostenditque hoc inductio ab utraque parte, & licet ex articulo fidei, tribuamus Deo innoscibilitatem per comprehensionem; nondum sequitur esse aliquod Ens cui innoscibilitas competat: quia illa innoscibilitas est adhuc per ordinem ad intellectum Divinum vera noscibilitas. Et quidem accedendo ad ipsum Ens, ei necessario competit noscibilitas, quia si Ens est, est id quod est, si est id quod est, noscibile est:

quia notitia est quæ attingit *est & non est* Objecti. Si ergo est quod est, & non est quod non est, hoc ipso jam noscibile: quia attingibile à notitia est. Unde ulterius inferitur, noscibilitatem objecti, priorem esse etiam vero, pro passione sumpto: quia antecederet ad emanationem, intelligitur Ens, tanquam emanativum. Si antecederet emanativum intelligitur, ergo, antecederet noscibile est.

Non Ens gaudet etiam noscibilitate accommodatâ: convenit enim illi species noscibilitatis, nempe aliqua definibilitas. Ergo competere debet & genus, quod est noscibilitas. Rursus etiam negationes, in eo quod negationes sunt, negationes sunt, si negationes sunt, ergo cognoscibiles sunt: quia notitiæ alia pars est, attingentia ipsius non esse. Denique quid est magis innoscibile, quam ipsa innoscibilitas, quæ tamen suo modo noscibilis est, cum de illa formetur conceptus. Ex quibus omnibus sequitur hæc propositio, quod noscibilitas sit prædicatum, quod sibi quæcunque determinant.

Hæc ipsa noscibilitas, est Ratio circa quam intellectus, adeoque objectum: debet enim servari proportio inter habitum & objectum, & ita objectum volitivi est volibile, factivi, factibile, quæ proportio non servaretur, nisi dicatur quod objectum intellectus sit noscibile & intelligibile; hocque noscibile & intelligibile, erit ratio restrictiva objecti ut sic, de qua quærebatur in præmissis.

DICES. Ly Ratio circa quod non est ratio definitiva objecti, quia opposita rationi non ratio, potest habere rationem objecti, & tamen non ratio, non est Ratio.

RESPONDETUR. Ly non ratio, in quantum potest habere rationem objecti, in tantum jam transit in conditionem rationis, sumitur enim hæc ratio ita communiter, ut extendatur ad ly non ratio, sicut sumi potest ita latè Ens, ut extendatur etiam ad negationes. Nec tamen etiam ita latè sumptum ens ponitur à nobis pro genere, in definitione objecti, quia objectum latius patet, etiam ita sumpto ente, dantur enim altiora genera sic sumpto ente, ut videre est in Metaph. sub initium, quibus nihilominus competit habere rationem objecti.

PRÆMITTO SECUNDO. *Quid sit objectum Materiale?* Noscibilitas ut dictum Præmissis. i. est prædicatum quibuscunque conveniens, ita spatium, ut cum noscere sit non nisi aliquibus proprium, nosci tamen singulis conveniat, quæ ipsa plurificatio noscibilitatis, etiam in unoquoque cui competit esse circa quod, tanquam circa noscibile, seu in unoquoque objecto reperitur; ita ut nullum sit Ens, quod in se aliter & aliter nosci non possit. Et certè nihil est magis unum quam ipsum unum; & tamen ipsum unum habet plura prædicata, quæ illo agnosci possunt; ut quod sit initium numeri, quod indivisum quid in

se, & divisum à quolibet alio, quod sit perfectio etiam Deo attribuibilis. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur. Quæcunque prædicata noscibilia in objecto, stant in ly *est & non est*, ad lineam *est* revocatur identitas, convenientiæ, dependentiæ, &c. similia: ad lineam *non est* revocatur diversitates, differentiæ, divisiones, alietates &c. similia. Et quia nihil ita est, quin in linea est, cum pluribus conveniat, participando ipsum est, pluribus conveniens; in linea item non est, cum nihil dicat unam non nisi alietatem, sed alietatem à reliquis omnibus, ideo fit, ut plurificatis multitudinibus, diversa in objecto oriuntur prædicata, adeoque diversæ, & plurificatæ noscibilitates, quæ plurificatio noscibilitatum vocatur objectum materiale, ex proportionem ad materiam. Quæ simul ex proportionem objecti formalis ad formam ut attingatur.

PRÆMITTO TERTIO. *Quid sit objectum formale?* Quod per accommodationem & proportionem participat de aliquo primo essentiali conceptu alicujus, illud per accommodationem & proportionem est ipsum illud; & ita ex proportionem, cum termino materiali, denominatur aliquis terminus, vel Metaphysicus qui est substantia, vel Logicus. Ex proportionem cum locutione externa, appellatur notitia verbum mentis, & sic de reliquis. Quod ipsum resolvitur in hoc principium: quia cum res stet primo essentiali suo conceptu, sicut per physicam participationem illius constituuntur res physice; ita ex proportionem & accommodationem ad eundem primo essentialem conceptum, constitui debent tales, per accommodationem & proportionem. Porro datur in objectis aliqua participatio & accommodatio ad primo essentialem conceptum, tam materiæ quam formæ: quia ut dixi in physicis, primo essentialis conceptus materiæ, est, esse subjectum primum, vel potentiam passivam; primo autem essentialis conceptus formæ, est esse actum materiæ; eò quod per prædicta definiuntur materia & forma, definitio autem procedens per prima, infert primo essentialem conceptum. Ulterius investigavit Aristoteles materiam ex transmutatione substantiali; in quod quod transit, est subjectum commune habetque hanc proportionem ad materiam varia scibilitas objecti, & cum idem objectum nunc ad hanc nunc ad illam scientiam spectet tanquam aliquid commune, benè vocabitur objectum materiale. Investigavit item Aristoteles formam per terminum ad quem, quo habito conquiescit agens, & ex eo quia cum detur diversa combinatio accidentium illius combinationis exigentia, cum non possit referri in materiam tanquam subjectum commune, referri debet in formam substantialem. Ita etiam datur objectum, ad quod tanquam ad terminum proprium tendit scientia, & ejus notitia conquiescit; quod item objectum exigit diversa principia species, passionis.

R. P.
THE MLC
ZIANOWSKI
Tom
D. VI

passiones, &c. ab aliis scientiis, & hoc ex proportionem erit Objectum formale.

PRÆMITTO QUARTO. *Quid sit Objectum Attributionis?* Est enim id ad quod omnia reliqua in scientia tractabilia referuntur. Ea quæ sunt excellentia affectant esse unum ut ostendit inductio in Deo, Rege, &c. & Ratio est. Quia cum excellentia staret in prælatione, si quid ita præferibile sit, ut ne parem quidem admittat, longè excellentius est. Jam autem inter notitias excellentissima scientia est: Unde superat notitiam sensuum: quia notitiæ sensuum potest subesse falsum. Scientia autem cum definitivè sit cognitio certa fallere non potest. Superat opinionem quæ est Ens debile, ita ut sibi contrarium superare non possit: unde duæ opiniones contrariæ de eodem objecto, stare secum possunt, non autem scientia. Quod si inter notitias est excellentissima scientia, debet niti ad unitatem quam quia non potest habere, ex suppositione, quod plura intra se ambiat, affectat unitatem Attributionis, ne plura in se ambiendo sit sicut scopæ dissolutæ. Unde quædam considerat tanquam principia, quædam ut species, quædam ut passionem, quædam ut effectus, quædam ut opposita.

De hoc objecto duo dicuntur. In primis quod attributio spectari debeat penes formale, quia debet spectari penes scibilitatem debitam huic scientiæ: debita autem huic scientiæ scibilitas, est penes formale. Unde dicitur aliquod objectum materiale attributionis: quia scilicet est id cui jungitur formale, ad quod est attributio. Secundum dicitur de hoc objecto quod non sit ex placito: quia non ex placito est, corporis principia esse materiam & formam; ejusdem proprietatem esse quantitatem & qualitatem. Cumque non ex placito v. g. sit quod corpus naturale quæ naturale, in ratione corporis naturalis non sit ulterius scibiliter revocabile, hoc ipso non ex placito erit objectum attributionis. Quando autem Ripalda dicit ex eo arbitrarium esse objectum attributionis: quia Deus posset infundere fidem non nisi ad certa objecta potentem se extendere, id non convincit. Spectat quidem ad placitum Divinum infundere ita latè vel non ita latè patentem habitum, sed quod ipse habitus, ita latè se extendat, hoc jam oritur ex natura illius, consequenter & ipsum objectum illius habitus, ex natura sua habebit, quod has passiones, hos effectus &c. postulet.

PRÆMITTO QUINTO. *Objectum Considerationis interdum in aliquibus habitibus non esse distinctum ab objecto Attributionis.* Nempe in illo habitu, in quo singula quæ ad ipsum spectant sunt talia, ut possint esse species objecti; hoc ipso enim prædicari poterit illud objectum attributionis de singulis: nam illud de speciebus prædicatur per omnes. Si autem prædicabitur de omnibus, hoc ipso erit objectum considerationis. Et sic intellectus habet cognoscibile pro objecto tam

Attributionis quàm considerationis. In Metaphysica etiam hæc objecta fortè non distinguuntur, nec debent distinguui in præsentibus: quia omnia quæ sunt in Fide, possunt esse species objecti fidei.

DIFFICULTAS I.

Quodnam Objectum Materiale Fidei adequatum?

DICENDUM PRIMO. *Objectum materiale Fidei adequatum non est solus Deus.*

PROBATUR PRIMO. Quia vel solus Deus est affectibilis ratione formali Fidei, vel non solus. Si solus Deus. Ergo ly Abraham genuit Isaac, non afficitur formali ratione fidei. Abraham enim genuit Isaac, non est Deus, quem solum dicis posse affici formali ratione fidei. Si verò non solus Deus, est affectibilis ratione formali fidei. Ergo non solus est objectum materiale fidei; hoc enim quod afficitur ratione formali fidei, est objectum materiale fidei.

PROBATUR SECUNDO. Si solus Deus esset objectum materiale fidei, ideo esset, quia reliqua ratione formali fidei non nisi dependentem à Deo informantur. Sed hoc falsum est, quia nihil repugnat per se, & sine relatione ad Deum, tanquam materiale revelari, dicique aliquid à Deo.

PROBATUR TERTIO. Si objectum materiale fidei adequatum esset solus Deus, deberet Deo in ratione objecti materialis competere formalitas objecti attributionis: Sed nulli materiali quæ tali competit ratio attributionis ut dixi Præmiss. 4. Ergo nec competet Deo.

OBJICITUR PRIMO. Solus Deus adequatè terminat actum fidei: quia illum creatura terminat, non nisi ut est participatio quædam Dei.

RESPONDETUR. Quando credo Abraham genuit Isaac, nihil cogito de participatione Dei, participatioque illa est in re sed non in relucencia tendentia intentionalis.

INSTABIS. Ergo si fertur actus fidei etiam in creaturam, non erit ille actus fidei Theologicæ.

RESPONDETUR. Negando illatum, quia specificatio actus desumitur ex formali non materiali: Unde proximum, qui est materiale objectum, possum diligere virtute Theologica. Jam autem in præsentibus motivum formale fidei importabit Deum.

OBJICITUR SECUNDO. Affectus fidei est summè certus ut pote participatio scientiæ Divinæ. Ergo non potest habere pro objecto creaturam: quia illa non habet tantam certitudinem quantum Deus.

RESPONDETUR. Ut actus Fidei sit summè certus, sufficere ut objectum formale illius sit summè certum: certitudo enim assensus pendet à formali & motivo.

(a) 4

Obj.

OBJICITUR TERTIO à pari. PRIMA PARITAS est. Non possunt videri creaturæ visione beatificā quin videatur Deus. Ergo nec quicquam credi de illis quin credatur DEUS.

RESPONDETUR disparitatem esse. Quia creaturæ quæ tales, non possunt principiari nostram beatitudinem adeò quæ quæ tales informari ratione formali beatitudinis: nullum enim Ens quæ tale potest esse summum bonum, adeoque beatitudo nostra: quia hæc ex suppositione hujus vocis supponit pro possessione securæ summi boni, ut est in se. Jam autem creaturæ quæ tales, possunt informari (ut probatum) ratione formali fidei: nec apparet si informantur, quod debent esse summum bonum. Rursus videre creaturas visione beatificā, importat videri illas, vel in intellectu Divino, vel in decreto, vel in Omnipotentia, vel in essentia Divina, prout æquivalenti quibuscunque perfectionibus creatis, qui omnes modi videndi, inferunt necessariò Deitatem, etiam tanquam objectum materiale. Jam autem credi aliquid potest, quin credendi conobjectum materiale, sit Deus. Et sic credohanc propositionem Creatura non est Deus, in qua propositione, objectum materiale est creatura: in qua conobjectum non est Deus, quia illud est hic solum objectum materiale, de quo prædicatur prædicatum sequens quod est, non est Deus; de Deo autem non credo quod non sit Deus: consequenter cum dico creatura non est Deus, cum illo subiecto, Creatura, conobjectum non est Deus.

SECUNDA PARITAS est. Non potest charitas Theologica ferri in proximum, quin feratur in Deum. Ergo nec fides.

RESPONDETUR. Sicut charitas non potest ferri in proximum nisi feratur in Deum tanquam in objectum formale; ita & fides. Utrobique autem potest non ferri in Deum tanquam in objectum materiale.

DICENDUM SECUNDO. *Objectum adequatum materiale non est solus Deus & creatura.* Probatum quia præter hæc duo extrema, reperire est tertium, informabile ratione formali fidei, hoc est negationes & privationes. Imo de facto de illis extat revelatio, ut cum dicit Scriptura tenebras fuisse super faciem abyssi.

DICENDUM TERTIO. *Objectum materiale adequatum fidei, ut vocant alii Attributionis, est Revelabile nominaliter sumptum.* Nominaliter inquam sumptum, hoc est prout revelabile extenditur ad id quod revelatum, revelatur, revelabitur; non autem pro eo, quod nonnisi revelandum est, adeoque non sumendo illud participialiter.

Videtur hæc Conclusio, esse contra communem sententiam, quæ pro tali objecto ponit Deum sub ratione Deitatis. Cæterum est S. Thomas qui in procem: hic ita habet. *Formale Fidei objectum est veritas prima, materiale verò quicquid creditur propter revelationem divinam.* Et hic q.

1. art. 1. in 6 hæc habet. *Materiale verò objectum fidei est id quod à fidelibus creditur.* Et infra. *Si vero consideremus materialiter, ea, quibus fides assentitur, non solum est ipse Deus; sed etiam multa alia.* Quando autem ibidem addit, quæ tamen habent assensum fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, loquitur de formali, quia loquitur de assensu qui est nominis ratione formalis, exemplificatque hanc suam doctrinam per sanitatem, quæ est objectum medicinæ non materiale sed formale: legatur textus. Deinde per omnes idem debet esse objectum Conclusionem quod & principiorum, jam autem Theologia comparatur habitui Conclusionum, fides principiiis. Porro S. Thomas discurrens de objecto Theologiæ 1. par: q. 1. a. 3. in 6. docet, quod divinitus revelabilia, in una ratione formali objecti hujus scientiæ communicent. Ergo si revelabilia sunt objectum Theologiæ, erunt & fidei objectum.

S. etiam Bonaventura videtur idem docere nisi quòd, quoad vocem differat. Nam q. 1. in prol: in fine loquens de eo quod est objectum proprium Theologiæ, subdit, *possimus inquit unico vocabulo nominare ut sic esse credibile, prout tamen credibile, transit in rationem intelligibilem: hoc per additionem rationis.* Videtur etiam esse sententia hæc Augustini. qui in Enchirid. c. 8. dicit: *Fides suarum rerum est & alienarum; nam & se quisque credit aliquando esse cæpisse nec fuisse utique sempiternum, & alia, atque alia.*

Videtur idem docere Pontius d. 17. q. 3. Ubi propositionem veram cum certis limitationibus pro objecto materiali fidei assignat; Deum verò nonnisi sub conditione, quod aliquod unum ex pluribus objectis in complexis, statui deberet. In eandem sententiam inclinat Marton qui 1. par: dis: 1. num: 8. & 9. non ponit in Theologia pro objecto materiali solum Deum.

PROBATUR PRIMO CONCLUSIO. Ratio objecti formalis quæ potest retentā eadem formali ratione, æquè primò alia objecta informare, non debet determinari ad unum certum materiale primò & per se. Ergo idem dicendum est de Fide. Sed ratio formalis objecti fidei, potest retentā eadem formali ratione, æquè primò alia revelabilia informare ac informat Deum. Ergo non debet restringi ad solum Deum, sed pro materiali dicitur revelabile. Antecedens primum probatur. Tum quia arbitrariè, & contra naturam ratio illa formalis nonnisi ad unum restringetur, & adhuc posita illa per nostros conceptus restrictione, æquè ut ante maneret irrestricta, quia nostri conceptus naturas rerum non immutant. Tum quia ratio illa materialis habet se sicut materia, & formalis sicut forma. Ergo sicut impertinenter restringitur nonnisi primatò ad unam partem materiæ formali alicui; ita & formale immeritò restringeretur, nonnisi ad unum primò & per se materiale. Tum quia posita talis

rate antecedentis, licitum erit unicuique restringere objecta etiam aliarum scientiarum. Antecedens autem subsumpti probatur. Quia non potest ostendi unde detur determinatio in Deo, secundum quam determinatus sit, ne possit quodcumque revelabile primò per se revelare; ita ut sit adstrictus ad revelandum primò per se non nisi Deitatem. Et licet quidem determinatus sit Deus, ut si velit sibi credi, dicat se id revelare, & se veracem esse, hoc tamen posito non apparet, quare de cetero non maneat indifferens ad quodcumque revelabile primò per se revelandum: Cur enim non poterit Deus per se revelare, quod cœlum sit, & exigere hunc actum? Credo cœlum esse creatum? Est hoc argumentum ex principio negativo, respicitque hanc negativam rationem: quia non est etiam major ratio, cur in Logicis æquè primò spectant ad Logicam omnes tres operationes & non sola ut suppono demonstratio? Cur item æquè spectent ad Metaphysicam per se reliqua entia ac Deus? Cur item ad physicam æquè spectent reliqua corpora, ac corpus humanum? quæ ratio militabit quod primò per se reliqua etiam revelabilia spectent ad Fidem, & non solus Deus idque in ratione objecti materialis?

Ut hoc argumentum robur habeat, ponenda est regula universalis discernendi quænam objecta ad aliquem habitum, primò & per se spectent, quæ non nisi reductivè? Si enim ad Deum reductivè tanquam ad objectum materiale reliqua revelabilia referrentur, deberet poni Deus objectum materiale adæquatum, ut alii vocant attributionis. In duobus hæc regula stat, in primis in principio negativo: Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec habitus hinc quæ revocari possunt ad habitum revocari debent, & quæ possunt non considerari primò per se, debent non considerari primò per se. Secundum principium est. Quando aliquid est revocabile ad aliquod objectum in aliqua consideratione, si tamen maneat ejus considerabilitas intra eundem habitum, non revocabilis ad notitiam alius objecti, apparet quòd in illo, sit capacitas ad per se intendi, & per se informari à formali. Probat hoc inductio. Elementa secundum quod sunt partes mysti, possunt revocari ad mystum, quia tamen manet adhuc considerabilitas illorum, secundum quod corpora sunt, bene per se ingrediuntur considerationem physicam suntque species objecti. Rursus prima & secunda operatio, possunt quidem considerari tanquam partes compositivæ Syllogismi: quia tamen possunt adhuc considerari, secundum quod sunt operationes rectificabiles, adhuc primò & per se spectant ad objectum Logicæ, & non tantum reductivè. Quæ inductio, respicit hanc majorem. Habitus adæquatè sumptus, omnem considerabilitatem sibi propriam attingit: Unde infertur ergo si præter considerabili-

tatem reductivam, manet adhuc aliquid considerabilitatis propriæ, illam etiam attinget habitus. Sed non reductivè ut supponitur. Ergo per se. Major autem illa probatur, quia adæquatè tunc sumeretur habitus ut supponitur, quamvis non omnem considerabilitatem propriam attingens; & non adæquatè, quia adhuc esset complebilis per residuam illam considerabilitatem; residuaque illa considerabilitas, & esset propria, quia non attingeretur. Quia autem licet creaturæ possint in sua considerabilitate referri ad Deum tanquam effectus, tanquam quid conducentes ad notitiam &c. quia tamen non repugnat aliquid enuntiare & revelare de illis Deum, sine hoc ordine, ideo adhuc possent cadere idque per se, sub fidem.

Continuatur Interitum.

PROBATUR SECUNDO. Intellectus objectum est cognoscibile vel intelligibile, ergò & objectum Fidei materiale erit intelligibile vel cognoscibile, in specie, ergo revelabile. Consequentia prima probatur, quia idem debet esse objectum materiale speciei potentiæ, quòd & generis potentiæ, ut ostendit inductio; & sic sensitive ut sic objectum, est sensibile; speciesque sensitive respiciunt pro materiali sensibile. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur. Si non esset idem objectum materiale speciei potentiæ, & generis potentiæ, & esset illa species illius generis ut supponitur, & non esset: quia deficeret in eo, quod requirit species: requirit enim species ut dicat eosdem ordines essentialis quos dicit & genus: quia debet species complecti in se genus, hoc ipso enim non esset species: si species debet in se complecti genus, debet etiam complecti ordines essentialis, quos dicit genus, neque enim ordines illi essentialis distinguuntur ab ipso genere. Non diceret autem species eosdem ordines essentialis, quia inter istos ordines quos dicit genus, est ordo ad objectum, quem ordinem non diceret illa species, quia non haberet pro objecto materiali idem objectum, cum ipso genere potentiæ. Subsumitur? Sed fides est species intellectivæ potentiæ. Nam hic agitur de Fide supernaturali, quæ se habet per modum potentiæ, & est quidam intellectus supernaturalis. Ergo si intellectus ut sic, dicit pro objecto intelligibile, dicit etiam fides. Secunda consequentia probatur: quia hic agitur de objecto, quod sit species intelligibilis objecti spectans ad lineam credendi, & tamen uno nomine significatur, sub quo, omnia per se spectantia continentur, hoc autem nomen non potest ostendi aliud, quàm revelabile. Quod ipsum ut constet.

PROBATUR TERTIO Conclusio. Quia sub nullo alio nomine commodius explicari potest Ratio materialis objecti adæquata. Non sub nomine entis divini: quia peccatum est etiam species objecti

objecti fidei, & tamen non est Ens divinum: Negationes item & privationes, sunt (ut dictum) species objecti fidei, & tamen pro materiali fidei, non involvunt Ens Divinum: potest item de non esse divino dari fides, ut cum credo non dari negationem esse Divini: objectum actus fidei, est non esse Divinum negativum, quod tamen non est Divinum, quia divino esse, est contradictoriè oppositum. Non sub nomine Entis revelabilis: quia ly ens, est genus remotum: genera autem remota non debent poni in explanatione objecti, propter dicta in Logicis. Non sub nomine revelati: tum quia modiloquendi formari debent secundum usum Doctorum. Jam autem tota Schola Aristotelica objectum habitus cognoscitivi appellat cognoscibile, non cognitum, volibile, non volitum. Tum quia revelatum ex modo significandi importat tempus præteritum. Jam autem potest esse actus fidei pro tempore præsentis, de quo non nisi verum est dicere, Revelatur. Tum quia eadem fides quæ nunc est, attingeret objectum, quod Deus cras de novo revelaret. Sicut eodem habitu fidei Beatissima Virgo credidit venturum Christum, & venisse alias, postâ Incarnatione. Assumptum probatur quia quando jam peracta est Incarnatio debuisset in omnibus fidelibus mutari habitus fidei. Ergo apparet quod non ad solum revelatum, sed etiam ad id quod revelabitur porrigat se fides. Non sub nomine credibilis: quia creditio est quid posterius revelatione. Ergo & credibile est quid posterius revelabili: pro ratione enim adferri potest, Cur aliquid sit credibile, quia scilicet est Revelabile. Ergo non est objectum fidei, quia pro illo priori, pro quo anteceditur à revelabili ipsum credibile, jam est objectum fidei. Cumque ipsum credibile, non sit ultima ratio fidei, non debet pro objecto illius poni, quia hoc intrare debet definitionem fidei, definitiva autem debent esse ultima: unde assumi debet ad definitionem, genus proximum & differentia ultima. Tum quia credibile ex modo significandi ut sonat, importat connexionem cum actu credendi: objectum autem fidei, potius connecti debet cum aliquo tenente se ex parte Dei revelantis: cum veracitas illius sit ratio formalis quæ jam autem revelabile, magis se tenet ex parte Dei veracitatis. Tum quia sicut ex eo probatur, Ens credibile esse objectum materiale: quia ad illud feruntur omnes actus fidei: ita dicam revelabile esse objectum fidei: quia ad illud feruntur omnes assensus propter revelationem. Tum quia si ex eo credibile est objectum fidei, quia habitus fidei est creditivus: ita etiam objectum fidei erit revelabile: quia habitus fidei est assensivus propter revelationem. Et sicut habitus cognoscitivi objectum est cognoscibile, inferiturque ex eo habitus creditivi objectum esse credibile, inferemus & nos esse revelabile. Ly item Revelabile, impor-

tat rationem assentiendi: cum tamen credibilitas quæ talis, utpote tenens se à parte actus, non sit quæ talis, ratio assentiendi. Tum quia concedunt oppositi, credibile esse quid posterius revelabili, & ex eo non nisi revelabile non est objectum, quia credibile magis proportionatur fidei habitui: nam quantumvis magis proportionetur fidei sub formalitate habitus credendi, non tamen magis proportionatur, sub formalitate habitus, procedentis propter revelationem, quæ formalitas, est prior in Fide. Quod autem dicitur quantumvis illuminabile prius sit visibile, nihilominus visibile esse objectum visus, id non convincit: Nam in multorum sententia lucidum coloratum est objectum visus. Nec procedit paritas: nam cum lux sola, non possit videri, non potest esse objectum visus: universaliter enim objectum potentia debet esse tale circa quod versetur potentia: hoc ipso enim & esset objectum & non esset. Cum ergo non versetur oculus circa lucem; nec enim eam videt ut supponit oppugnans, non potest esse lux objectum visus. Ex alia autem parte propter rationes adlatas revelabile est objectum fidei: habetque rationem prioris ut consenti oppugnans.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIT PRIMO quidam. Impossibilis est actus fidei, qui pro objecto materiali, non attingat Deum; sicut impossibilis est actus tenentis operationis, quin simul actu, quamvis non figuratè, attingat præmissas ergo Deus est objectum fidei materiale, ex quo cetera omnia pendunt in esse credibilis. Antecedens probat ex Stratio. Nihil actus fidei attingit, nisi propter testimonium Dei sed propter testimonium Dei attingere quidquam non potest, nisi simul attingat Deum, juxta illud ad Hebr. i. Accedentem ad Deum oportet credere quod sit, quod sit omni actu fidei supernaturalis. Et certè quomodo credimus Deo, si non credimus Deum esse, & veracem esse.

RESPONDETUR. Negando antecedens. Prima ejus probatio est pro nobis, & paritatem non habet. Pro nobis est; quia si ita se habet Deus in actu fidei sicut præmissæ, certè illæ in tertio operatione, non se habent per modum materialis, sed per modum formalis, quia per modum motivi; adeoque etiam Deus ex vi paritatis, habebit se per modum formalis. Paritas etiam non tenet: quia si fieret illatio sine attendenti ad præmissas, esset illatio sine suo formalizativo: quia formalizativum & distinctivum illius, est illa attendentia præmissarum. Si autem pro materiali uniuscujusque assensus fidei non sit Deus, nondum sequeretur esse actum fidei sine suo materiali: nihil enim repugnat hoc materiali, esse etiam aliquid creatum, cum

tamen (ut dixi) nullum possit esse formalisati-
vum illationis, nisi attendentia pramissarum.
Quoad secundam probationem antecedentis
distinguitur illa propositio, sed propter testi-
monium Dei attingere quidquam non potest
fides, nisi simul credat Deum, creditione inclu-
sa in ipsomet testimonio habente se per modum
formalis, concedo propositionem; nisi credat
Deum creditione non inclusa in ipsomet for-
mali. Nego propositionem.

EXPLICATUR Distinctio. Dupliciter pos-
sumus attingere Deum tanquam objectum ma-
teriale. Inprimis ut subjectum credendi sit
ipse Deus, motivum autem sit testimonium illi-
us de se, & quia verax est. Secundò possumus
credere Deum, ita ut creditio illius reperitur in
ipso formali inclusa, impossibile enim est crede-
re testimonio DEI, & implicite non credere
ipsum Deum. Si priori modo in omni actu fidei
releceat Deus, sequeretur objectum materiale
adequatum fidei esse Deum: quia jam cum nul-
lo alio materiali, per se uniretur ratio formalis
objecti; si posteriori modo, non sequeretur esse
objectum adequatum materiale Deum, sed so-
lum sequeretur, esse illum objectum adequatum
formale, quod non negatur. Quod ipsum
resolvitur ulterius. Non raro id quod est sub-
jectum, aut amittit rationem simpliciter subje-
cti, aut transit in rationem formalis, sic v. g. si
hoc quod fuit propositio, evadat non nisi termi-
nus, vel definitio, tunc jam non habebit ratio-
nem subjecti: quia ratio subjecti non ha-
betur extra propositionem; terminus autem
& definitio, non est propositio: cum
stando in ratione termini, non habeat quid-
quam, quod de illo predicetur. Tunc autem
est aliquid subjectum, quando capit supra illud
predicatum. Rursus ipsa ratio subjecti, pot-
est transire in rationem formalis. Cum enim
non sit adstrictum subjectum, ad rationem non
nisi subjecti; bene potest terminus transire in ra-
tionem formalis. Porro subjectum in ratio-
nem formalis duplici viâ transit, inprimis si po-
natur per modum prædicati: & sic quando enun-
tio Animal est rationale, ly animal, est subje-
ctum. Quando autem per secundam operati-
onem dico, homo est animal rationale, ly ani-
mal, transit ex subjecto in formale, quia omne
predicatum, habet se per modum formæ respec-
tu ejus de quo prædicatur, unde etiam prædi-
cata vocantur formæ Logicæ.

Alia etiam viâ subjectum transit in formale,
quando totum illud complexum accipitur pro
motivo, motivum enim habet se per modum
formalis; & ita cum dicitur: Petrus est homo,
quia est animal rationale, ly animal jam non est
subjectum nec materiale, sed transit in formale.
Quia autem Deus attestans habet rationem for-
malis & motivi; ideo ly Deus quod alias est ma-
teriale, & subjectum fidei, transit in formale; Si

transit in formale, non sequitur, quod in quo-
cunque actu fidei attingatur Deus ut objectum
materiale. Quod attinet ad illam authorita-
tem Apostoli, illius mens fuit ostendere, ut ex-
plicant Theologi, quodnam sit objectum cre-
dendum, necessitate medii.

OBJICIT SECONDO Koninck hic disp. 9. dub.
1. num. 10. Revelabile, non est jam actu tale,
quod possit fide divinâ credi. Ergò revelabile
non est objectum materiale fidei: nam ut ali-
quid sit tale, non sufficit quod possit à Deo re-
velari, sed opus est, ut sit à Deo revelatum.

RESPONDETUR. Revelabile sumptum par-
ticipialiter, non est jam actu tale, quod possit fide
divinâ credi actu; secus sentiendum de revela-
bili nominaliter, qua ratione sumptum, statui-
tur à nobis pro materiali. Idem aliter distin-
guitur. Revelabile non est jam actu tale, hoc
est quantum ex parte habitus habentis se per
modum potentie supernaturalis, quod possit fi-
de divinâ credi, nego antecedens. Revelabi-
le non est jam actu tale, hoc est non habet omnia
necessaria ut eliciatur actus fidei, concedo ante-
cedens & nego consequentiam.

EXPLICATUR distinctio. Potentie omnes
habent hoc, ut non tantum vis illarum extendat-
ur ad id quod de facto est, sed ad id quod potest
esse; ostenditque hoc inductio & experientia.
Visiva enim nostra non tantum extenditur ad
flores, quos præ nobis habemus, sed etiam ad il-
los, qui v. g. ex Indiis adferrentur. Quod
ipsum ulterius in hoc fundatur: quia potentie
ad sua objecta est relatio transcendentalis, si tran-
scendentalis, essentialis; si essentialis, immutabi-
lis; sicut & omnia essentialia immutabilia sunt.
Si immutabilis ab existentia objectorum quæ
mutabilis est, pendere non potest. Quia autem
fides, est habitus, habens se per modum potentie,
utpote adferens primas vires agendi, fit ut ex-
tendatur, non tantum ad id, quod revelatum est,
& cujus existit physicè, moraliterque durat reve-
latio, sed etiam ad id, quod extitutum est, seu re-
velabile est. Quia tamen ipsa potentie ad hoc ut
exeat in actum, indigent suis prærequisitis, &
sic visiva indiget certâ distantia, lumine, objecto
actu colorato, &c. ut experientia ostendit, de-
poscitque conditio creaturæ, quæ cum esse li-
mitatum habeat, & operari, sequens ad esse, li-
mitatum habebit; non esset autem limitatum, si
independentem ab omnibus prærequisitis age-
ret, quod proprium est Dei. Idem etiam fit, ut
& habitus, qui est per modum potentie, exigat
prærequisita ad versandum actu circa suum ob-
jectum, inter quæ prærequisita, est ipsamet reve-
latio actualis; tanquam formale assentiendi;
quæ quia non supponitur esse versata circa id
quod non nisi revelebitur, fit ut circa illud, non
possit versari actu, ex defectu prærequisitorum,
fides.

INSTABIS PRIMO. Cum non possit actu
versari

versari fides circa id quod potest non nisi revelari; cur nihilominus dicatur revelabile esse objectum fidei.

RESPONDETUR. Quia id exigit conditio ipsius potentiae, nata se extendere, etiam ad ea, quae non existunt, quantum est ex illa, nullaque facta ex illa mutatione, modo adsint praerequisita. Objectum autem de quo hic complecti debet omnia, ad quae se extendit potentia, seu habitus.

INSTAT SECUNDO Koninck. Ut possit aliquid coloratum videri non sufficit quod à Deo possit illuminari, sed requiritur ut sit actu illuminatum. Ergo etiam ut aliquid sit actu objectum fidei, debet esse actu revelatum.

RESPONDETUR. Quantum ex vi potentiae visiva, sine ulla in illa mutatione, extendi potest ad id, quod postea illuminabitur, licet ex defectu praerequisitorum actu non extendatur. Quod idem verum est de fide.

OBJICITUR TERTIO. Multa sunt revelabilia ad quae se non extendit fides, ut ad incarnationem Spiritus Sancti. Ergo revelabile ad aliquid se extendit, ad quae se non extendit fides. Ex altera parte, ad aliqua se extendit fides, ad quae se non extendit revelabile: quia fides se extendit ad negationes, non autem revelabile: quia revelabile includit Ens, cum tamen negationes, non sit Ens.

RESPONDETUR. Objectum materiale, ex eo ipso quia commune est, potest se ad plura extendere quam habitus; vocaturque adequatum non nisi hoc sensu, quod includat omnes species illius habitus. Sed quidquid de hoc sit, quantum ex vi habitus fidei, ille idem manens, potest se extendere ad credendam illam Incarnationem, licet se non extendat actu, defectu praerequisitorum; ita ut sit ad illud objectum actu Potentia, sed actu, se non extendens. Revelabile includit Ens implicite, sed commune etiam negationibus, secundum quod Arist. 4. Metaph. tex. 2. ait: *Ipsum non Ens, quandoque esse Ens dicimus.*

Quae ipsa latitudo huius objecti, ostendit fidem, sicut & intellectum, ad infinita syncategorematicè se extendere posse, licet non se extendat ad infinita categorematicè.

INSTABIS PRIMO. Saltem non est ratio cur sub nomine revelabilis hoc objectum statui debeat: nam etiam Logica est habitus cognoscitivus, & tamen non sequitur quod materiale illius, debeat poni sub nomine Cognoscibilis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia Logica non est potentia, hinc non est necesse ut participet immediate de ratione objecti ipsiusmet potentiae. Fides autem est potentia supernaturalis intellectiva. Deinde quia alii habitus habent nomen, sub quo sua objecta exprimant, & ad quod species omnes per se considerabiles revocari possunt. Jam autem non est nomen, quod exprimat objectum fidei, non deijciendo à ratione materialis etiam illa objecta,

quae per se primò possunt informari ratione formali fidei Divinae, quod ipsum obest, ne hoc objectum, dicatur Deus.

INSTAT SECUNDO Valentia, nihil est in his, quod non revocetur ad Deum, spectantque omnia, ut plenior Dei cognitionem habemus. Ergo Deus, non revelabile, erit, quantum objectum materiale.

RESPONDETUR. Quia multa praeter considerabilitatem illam reducibilem ad Deum possunt informari ratione formali fidei, ideo praeter illam reducibilitatem, habebunt adhuc rationem specierum objecti fidei: & quia objectum de quo hic quaeritur, debet esse commune omnibus per se considerabilibus, cum haec communitatem non dicat Deus, fit, ut non sit quaesitum objectum.

OBJICITUR QUARTO. Idem debet esse objectum principiorum & habitus discursivi. Sed objectum materiale Theologiae, quae est habitus discursivus, ex principiis fidei est solus Deus. Ergo & fidei.

RESPONDETUR. Negatam fuisse minorem in Proemial. i. partis Major autem vera est, quae ratio hanc haberi potest. Quia si non idem objectum esset principiorum & habitus, nunquam foret argumentum in forma: quia scilicet scientia est habitus Conclusionum, & principia sunt praemissae: Si ergo aliud est objectum principiorum & aliud Conclusionis, erunt quatuor termini, consequenter nihil tunc scietur. Deinde discursivè nihil scietur, nisi mediantibus principiiis. Ergo si principia idem objectum non tangunt, quod vult scire scientia discursiva, nihil unquam sciet.

Noto tamen. Duo esse principia universalis fidei. Hoc Deus dixit, & Deus est veritas prima. Huius principii Deus est veritas prima, objectum materiale est Deus, sed ita (ut secundum dicta) in multis assensibus transeat in formale, non ergo universaliter erit objectum materiale. Sub illo autem termino hoc Deus dicitur, ly hoc quod est pro materiali, non supponit pro solo Deo, adeoque illic Deus non est materiale, consequenter utrumque hoc principium faciat, ut materiale fidei, non sit solus Deus.

OBJICITUR QUINTO. Autoritas sacrae Scripturae & Patrum pro objecto fidei statuendum Deum, quod assumptum distinctè probat Valentia hic disp. 1. quaest. 1. puncto 1. §. 3.

RESPONDETUR. Autoritates has ut plurimum loqui de objecto formali, vel de objecto principali, hoc est nobilissima credendum species, quae indubie est DEUS.

DIFFICULTAS III.

Quo sensu possit dici Objectum materiale adequatum Fidei Deus?

Idem habitus sub diversis formalitatibus potest habere diversum objectum.

RATIO

RATIO quia si diversitas simpliciter scientiarum, infert diversa objecta. Ergo etiam intra eundem habitum, diversitas scientiarum quoad formalitates, potest diversitatem formalem objectorum requirere. Deinde si eadem indivisibilibus entitas, secundum totum suum esse sumpta, aliter definitur prout est essentia, aliter prout natura, aliter prout quidditas. Ergo etiam & idem habitus, sub diversa formalitate aliter defini potest. Ergo & aliud habere formaliter objectum, cum suo objecto definiatur. Porro fides dupliciter spectari potest. Inprimis in quantum est habitus sumptus pro potentia intellectiva supernaturali, sic sumpta habet pro objecto revelabile. Deinde spectari potest fides prout est habitus quidam ænigmaticus, & in specie, præcludens visioni beatificæ. *De sic sumpta fide*

DICENDUM est. *Quod fides sumpta pro cognitione ænigmatica, antecedente cognitionem qua vocatur facies ad faciem, habeat pro objecto adequato Deum.*

PROBATUR PRIMO. Omnibus illis rationibus quas supra solvebamus contra Conclusionem, faventque loca Scripturæ. ut 1. ad Thesalon. 1. *In omni loco fides vestra, qua est ad Deum, perfecta est.* Augustinus etiam lib. 4. de Civit. c. 20. dicit, *Fidei primum & maximum officium est ut in unum credat Deum.*

PROBATUR SECUNDO. Visionis beatificæ objectum est Deus ut scitur ex 1. par. & ex materia de beatitudine. Ergo & fidei sumpta pro habitu ænigmatico. Consequentia probatur ex S. Paulo Videmus nunc in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, ac si diceret: Idem quod nunc clarè non cognoscimus, clarè videbimus in Deo, non idem autem clarè videremus, si non idem esset objectum fidei & visionis.

PROBATUR TERTIO. Quia si non esset idem objectum Fidei pro ænigmatico habitu sumptæ & visionis, & sumeretur pro ænigmatico habitu ut supponitur, & non sumeretur, quia ænigma & evidens solum differunt claritudine & inevidentiâ: hoc ipso enim non esset huius, sed altius, & aliud ænigma. Quæ autem tantum claritudine & inevidentiâ distinguuntur, non distinguuntur objecto materiali: quia aliàs non sola claritate & evidentiâ distinguerentur.

OBJICITUR PRIMO. Etiam sic sumpta fide pro habitu ænigmatico, quod Abraham genuerit Isaac, & quod Tobias habuerit canem, non apparet, quia ista omnia pertineant ad Deum.

RESPONDETUR. Pertinere ad Deum eo modo, quo, ista videre in Patria, pertinebit ad Deum: referendo scilicet generationem Isaac tanquam pertinentem ad genealogiam temporalem Filii Dei, & canem Tobias tanquam effectum providentiæ divinæ. Unde & viri spirituales de facili creaturas referunt ad Deum. Quanquam ex dictis supra, sufficeret referibilitas in ratione formali.

INSTABIS. Si Deus sub qualicunque forma-

litate, esset objectum quod inquiritur, ideo esset: quia omnia dicerent ordinem ad Deum: quæ ratio multum probat: quia sequeretur omnium scientiarum objectum esse Deum; quia omnia quæ tractantur in scientiis, dicunt ordinem ad Deum.

RESPONDETUR. Ordinem hunc debere esse non in ratione entis, qualem dicunt objecta scientiarum ad Deum: sed in ratione attingibilis: in qua ratione, considerantur reliqua, in fide, pro ænigmatico habitu sumpta, relatè ad Deum.

OBJICITUR SECUNDO. Fidei pro habitu ænigmatico sumptæ objectum est Deus. Ergo & simpliciter sumptæ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia quæ rationes militent pro antecedenti, non pugnant pro consequenti: & fides sumpta pro habitu ænigmatico, attendit ad id quod postea videndum; sumpta autem pro potentia intellectiva supernaturali, quæ competit in via, attendit ad id, quod dicit veritas prima in dicendo, quam etiam dicere id, quod non est Deus, nihil vetat.

OBJICITUR TERTIO. Potest Deus decretum facere aut de non revelando quoquam, aut de non revelando eo, quod sit in ratione attingibilis à fide attribubile ad Deum, quo casu adhuc foret eadem fides, & tamen non haberet idem objectum. Ergo Deus non est objectum fidei.

RESPONDETUR. Quod ad duos illos casus attingit eos & illi similes attingit Lugo disp. 3. sect. 1. & Amicus disp. 1. sect. 7. ut hi casus resolvantur.

ASSERO PRIMO. *Nullam esse creaturam essentialiter irrevelabilem.* RATIO quia implicat illam non cognosci à Deo, & implicat illam præcludere jus Deo, ne Deus etiam ex absoluta sua potentia possit dicere quid de illa sentiat, videturque esse limitatio Deo indebita, ut non possit dicere quid sentiat, liberisque insignis servitus est, non posse promere, quid sentias; præcipue cum ipsa dictio, ordinetur ad internos conceptus manifestandos.

ASSERO SECUNDO. *De facto Deum non habere decretum nihil revelandi.* RATIO quia implicat cum tali decreto aliqua revelasse, cum tamen de facto aliquid revelarit. Habet tamen de facto Decretum aliqua non revelandi: quia de facto aliqua non revelabit.

ASSERO TERTIO. *Casu quo Deus formaret Decretum de nihil revelando,* dupliciter illud decretum se posset habere. Primo, ut sit æquivalens negatio etiam non revelandi huius decreti. Secundo, ut se illud decretum extendat, non nisi ad distincta ab illo decreto. Sicut in humanis accidit cum iratus aliquis dicit: Nolo quidquam loqui tibi. Qui actus, hunc sensum habet, denuntio tibi, quod extra hanc denuntiationem, nihil tibi sum denuntiaturus. Casu quo

(b)

DEUS

DEUS formaret decretum in priori sensu, nihil jam caderet sub fidem, quia nulla esset veritas, quam posset attingere sub suo formali fides. Casu autem quo Deus formaret decretum posteriori modo, adhuc foret fides: quia illud ipsum revelaret Deus, quod in posterum nihil vellet revelare; & si hoc ipsum revelat, habetur sufficiens formale fidei.

ASSERO QUARTO. *Possit Deus facere decretum de non revelanda v. g. Incarnatione directe, quo decreto posito, posset Deus revelare decretum de Incarnatione.*

RATIO quia decretum de Incarnatione directe manifestatur, indirecte autem Incarnatio: quia sic manifestari illam non implicat: quia non fecit Deus decretum de illa indirecte non manifestanda. Et è converso posset Deus facere decretum de non revelando decreto de Incarnatione directe, & hoc casu, posset revelare Incarnationem, quamvis ex illa revelata, sequatur indirecta revelatio, decreti Incarnationis.

ASSERO QUINTO. *Casu quo Deus faceret decretum de non revelanda Incarnatione, & non faceret decretum de non revelando ipso decreto, nulla committeretur implicancia.*

RATIO, quia illa ostendi non potest, neque circa idem versaretur decretum, & non decretum. An autem tunc circa indirecte revelatum possit versari fides decidendum conformiter ad dicenda de revelatione virtuali. *Ex his assertis ad Objectionem.*

RESPONDETUR. Casu quo Deus faceret decretum de non revelando quodpiam, quod in ratione attingibilis à fide possit attribui ad Deum tanquam rationem formalem motivam, illudque decretum manifestaret, tunc pullularet contradictio: quia & non esset attribubile ut supponitur, & esset attribubile, quia illud ipsum decretum manifestatum, est attribubile ad Deum tanquam motivum fidei. Casu autem quo illud decretum non manifestaret, nullamque aliam rem; jam non esset ulla fides. An autem habitus fidei casu quo nonnisi unum objectum attingeret v. g. illud decretum de non revelando, esset ejusdem speciei cum nostrate, dubitari posset. Sed si ex accidenti non posset versari, adhuc esset ejusdem speciei. Casu tamen quod daretur aliqua fides, quæ esset essentialiter nonnisi unius objecti attractiva, indubiè speciei à nostra differret. An autem possit dari fides talis? consequenter decidendum, An etiam possit dari intellectus, nonnisi ad unum cognoscendum determinatus, de quo in Anima 1st.

QUÆSTIO II.

De ratione formali Quæ Fidei.

Quantumvis Ratio formalis propter Quam fidei, & Quæ, eadem sit ut infra videbimus, disceptando tamen discernetur, ob ampli-

rudinem materiæ. Communiter omnes assignant pro objecto formali fidei Veritatem primam hoc est Deum, prout habet rationem veritatis primæ. Fundatur hoc in prima Jo. 1. *testimonium hominis accipimus, testimonium Dei majus est.* Et: *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.* Christus ipse fidem Petri in revelationem Patris refert: & ad Galat. 4. S. Paulus suum Evangelium refert in revelationem Jesu Christi, & prima ad Thessal. 2. appellat illud non verbum hominum, sed verbum DEI.

Porro triplex potest formari conceptus de veritate prima. Primo quod sit veritas prima in dicendo, quæ in re est ipsemet Deus, prout necessario verum dicens, & impotens mentiri. Secundo formatur conceptus de veritate prima quod sit veritas prima in cognoscendo, quæ in re est ipsemet Deus, nonnisi, res ut sunt, cognoscens, adeoque impotens falli. Tercio formatur conceptus veritatis primæ, secundum quod est veritas prima in essendo; de qua infra.

DIFFICULTAS I.

An veritas prima in dicendo, & semper quædam, sit Objectum formale fidei.

DICENDUM PRIMO. *Veritatem primam in dicendo esse etiam rationem formalem fidei.*
PROBATUR PRIMO. Si veritas prima in dicendo non esset formale fidei, posset credi antequam posset credi, sed id implicat. Ergo & illud quo sequitur. Sequela probatur. Posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi. Sed si veritas prima in dicendo, non esset etiam motivum formale fidei, possemus assentiri antequam dicatur; siquidem illa dicitur non esset ratio formalis assentiendi. Ergo si veritas prima in dicendo non esset etiam motivum formale fidei; possemus assentiri, antequam possemus assentiri. Major immediata probatur. Credere est assentiri quia dicitur: hoc enim est definitivè credere. Ergo posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi.

PROBATUR SECUNDO. Si veritas prima in dicendo non spectaret etiam ad rationem formalem fidei, non posset dari ratio cur aliquid credatur: quæram enim cur credas Deum esse verum, & non credas Antichristum salvandum? dicat non credere Antichristum salvandum, quia id non cognoscit Deus: quia id non promittit, &c. te autem non credere nisi quod cognoscit, quod promittit &c. Deus, quæram ex quo. Unde tibi constet non cognoscere DEUM, te non promississe salvationem Antichristi? & tandem respondere debes, ideo te credere te credere perditionem Antichristi, quia id Deus dicit.

PROBATUR TERTIO. Si dictio Dei, non esset etiam motivum formale fidei: Ergo Deo dicenti, possemus dicere: Nego. Sequela probatur quia quando aliquid non est ratio formalis

motiva ad aliquid, quamvis construatur cum Subiecto possumus dicere: Nego: Ut ostendit Inductio. Nam si quis dicat corrente Petro Petrus currit quia lignum est, bene respondeo Nego, non quidem Petrum currere, sed complexum illud. Quod resolvitur in principium Dialecticum. *Propositio Causalis est vera quando causa est vera*: Et quia illa causa ponitur pro prædicato; prædicatum autem, ut sit verum, debet habere in illo genere quandam identitatem, falli autem causalis, non habet hanc identitatem. Non possumus autem respondere Deo dicenti: Nego: quia aliàs posset illi dici falsum est. Sicut quando illà adlatà causali de ligno, dicimus Nego, idem est, ac si dicamus, falsum est, nihil enim negatur nisi falsum. Quod attinet ad Secundam partem tituli, nempe: An veritas sit semper objectum formale fidei, hæc pars etiam affirmatur. Sed ejus probatio pendet ab impugnatione aliarum Sententiarum: quæ adstruunt alia motiva excludendo veritatem in dicendo. *Quod ut fiat. Sit*

Punctum Difficultatis I.

An veritas intrinseca credibilium possit esse motivum formale fidei.

Docet Ripalda disp. 2. de Fide num: 30. Quod objectum formale & intrinsecum fidei, possit esse veritas intrinseca credibilium, prælucente tamen ut objecto formali extrinseco, autoritate Dei, quæ doctrina in quantum requirit Auctoritatem primam, coincidit cum conclusione prima, in quantum autem recurrit ad veritatem intrinsecam credibilium. *Contra.*

Dicendum est. Quod veritas intrinseca credibilium, nullo modo possit esse motivum fidei.

PROBATUR PRIMO quia & esset actus ille fidei & non esset. Esset ut supponitur non esset autem, quia impossibile est esse actum fidei sine motivo, sicut & actum virtutis cuiuscunque, sine motivo illius virtutis, quod resolvitur in hoc principium. Quia actus specificantur ab objecto seu motivo. Sed si veritas intrinseca credibilium moveret fidem, esset actus fidei sine suo motivo: quia veritas intrinseca credibilium non potest esse ullo motivo per modum attestantis, hoc ipso enim non esset veritas intrinseca. Ergo nec potest esse motivum fidei. Cum fides nec definiri nec concipi possit, sine ordine ad attestationem; quam attestationem veritas intrinseca credibilium quæ talis, non dicit.

PROBATUR SECUNDO. Quia vel aliquorum credibilium veritas intrinseca potest esse motivum assentiendi fidei: Vel omnium. Neutrum dici potest. Non primum, quia non est major ratio unius quam alius, non etiam omnium: quia quod non potest esse motivum nobis ullo modo assentiendi, illud non potest esse motivum assentiendi per fidem. Sed nobis saltem aliquorum credibilium intrinseca veritas, non potest esse

ullo modo motivum assentiendi: quia veritas intrinseca in tantum est motivum assentiendi, in quantum apparet nobis connexi terminorum clara & evidens: quid enim aliud? Jam autem quæ est connexio terminorum in ordine ad nostrum intellectum in hoc credibili, Unitas Divina, est Trinitas.

PROBATUR TERTIO. In quantum moveor veritate intrinseca credibilis hujus: Terra est, vel est motivum idem, quando id experior, aut ratione naturali attingo, vel non est idem. Si idem & eodem modo movens: Ergo sicut in experimentali v.g. Scientia, motivum illud veritatis intrinsece, non est motivum Fidei; nec aliàs erit. Si non idem, nec eodem modo movens: Ergo vel non est veritas illi intrinseca motivum: quia hæc est eadem, utpote identificata rei: vel si non est eodem modo movens, ostende differentiam, & quidem sufficientem ad fidem.

RESPONDEBIS ex Ripalda. Quod virtualiter illic respiciatur semper auctoritas Divina quæ formalis est fidem.

CONTRA quia hic non disputatur de virtuali illa respicientia: Concedimus enim illam formalis est fidem. Sed queritur de illa parte, quæ est veritas intrinseca credibilium, quomodo illa formalis est fidem?

OBJICIT PRIMO Ripalda. Objectum formale immediatum & intrinsecum Conclusionis formalis, potest esse veritas ipsius conclusionis objectiva, quin immediatè & intrinsecè assensus Conclusionis, respiciat præmissarum objecta: at assensus mysterii revelati elicited per fidem, potest esse Conclusio formalis illata per discursum. Ergo objectum formale & intrinsecum assensus fidei, potest esse veritas ipsa mysterii revelati.

RESPONDETUR. Negando Majorem propter illum terminum *Conclusionis formalis*: hæc enim non potest esse sine respicientia præmissarum; quia non potest esse, quin resolvatur in ly. *Eo quod hæc sint ut scitur ex Logicis*; nec haberet tunc Conclusio per quid distingueretur ab assensu simplicis propositionis: unde foret materialiter non nisi Conclusio. Negatur etiam Paritas quia cum utrobique sit eliciendus assensus scientificus, cumque ille quæ scientificus est, non determinet sibi præmissas, sed & cum illis, & sine illis haberi possit, stante ratione scientiæ, ideo poni poterit etiam sine præmissis, propter solam veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidei, cum non sit assensus scientificus, ideo intelligi non potest cum motivo solo, vel eodem modo concurrente scientifico. Non videtur autem quomodo veritas intrinseca non sit motivum præcise scientificum, vel quomodo non eodem modo concurreret etiam ad fidem. Si autem eodem modo concurreret ad fidem, quo concurrat ad scientiam, quo modo extraheret illum assensum, ad rationem fidei?

OBJICIT SECUNDO. Assensus Trinitatis sequentes

(b) 2

quentes primum ejus assensum, eliciuntur à Catholico virtute infusa fidei, at ii assensus non semper respiciunt immediatè Auctoritatem Dei. Ergo respiciunt intrinsecè veritatem intrinsecam mysterii, quid enim aliud? Minor probatur ipsa experientià: quia immemores revelationis recitamus Articulos fidei. Imò quamvis Deus negaret omnem concursum ad memoriam revelationis, si ea Mysteria proponerentur, continuò crederemus; sicut assensum scientificum damus objecto sine discursu, quem deducimus cum discursu.

RESPONDETUR. Majorem in primis falsam esse universaliter: potest enim Catholicus etiam naturali fide assentiri Mysterio, excitabuntque tales actus charitatem non nisi naturalem, ita ut ille assensus, tunc non nisi revocandus sit ad fidem, quando est sicut oportet; quæ distinctio non reperitur in actibus scientificis.

Ad intentum difficultatis. Negatur Minor, recitamus autem articulos fidei, immemores revelationis, memorià quæ possit fundare ut ajunt, actum reflexum, licet simus memores implicitè illius revelationis, seu tanquam definitivi prædicati inclusi in definito, licet non evoluto.

RATIO. Quia quando recitamus Credo in Deum, si quærat ex nobis quare credis? revolveret se hic actus ex vi præsentis quam tunc habet dispositionis, in hoc principium: quia Deus dixit. Rursus si quærat quid sit Credo? in supposita materia respondebitur per definitionem: assentior quia revelatum. Verè ergo in illo Credo, tanquam in definito, Dei dictio tanquam definitivum prædicatum includitur. Et quamvis Deus neget concursum ad memoriam illam revelationis fundativæ ut ajunt reflexionis, & evoluto se habentis, non potest tamen negare concursum ad memoriam revelationis inclusæ in ipso Credo, tanquam definito, casu quo velit esse actum fidei. Imò etiam in assensu scientifico, si ille sit similis præhabito, debet reperiri discursus virtualis saltem.

OBJICIT TERTIO idem. Priusquam intellectus assentiatur alicui mysterio, proponitur per apprehensionem auctoritas Dei revelans Mysterium, eaque apprehensione elucescit tum veritas intrinseca existentie revelationis, tum veritas intrinseca existentie mysterii; At præmissa apprehensione illà, potest intellectus assentiri veritati intrinsecæ Mysterii, quin eo assensu veritati revelationis assentiatur, quod ipsum probatur. Ea ratione cum sola apprehensione Mysterii non poterat intellectus assentiri Mysterio: quia in ea sola, non innotescebat veritas Mysterii: at solà adjuncta apprehensione revelationis Divinæ innotescit veritas Mysterii, quæ antea latebat. Ergo ea solà adjuncta, poterit assentiri, veritati sibi propositæ, Mysterii.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Probatio illius Transfertur quia non infert Negatum,

& si admittit apprehensionem revelationis admittit assensum, non ob Veritatem intrinsecam, sed ob Revelationem factam ita ut id cui assentimur, sit veritas intrinseca, propter quod autem assentimur, sit revelatio quæ apprehenditur.

INSTAT PRIMO. Potest aliquis assentiri Deum esse Trinum quia est Trinitas. Ergo potest aliquis assentiri mysterio, propter veritatem intrinsecam.

RESPONDETUR. Concedendo totum: Quia ille assensus non esset fidei, sed Theologicus, quid non debet semper immediatè inniti revelationi. Cæterum si quis diceret Credo esse Trinitatem, quia est Trinitas, esset illic actus fidei, sed supponendo revelationem inclusam in ipso Credo, faceretque hunc sensum. Assentior: quia Deus dicit se esse Trinitatem, quia est Trinitas ut ille dicit.

INSTAT SECUNDO Ripalda. Quamvis Deus decerneret negare concursum ad assentiendum revelationi: potest intellectus assentiri Mysterio quod sibi proponitur revelatum à Deo, & tamen tunc attingeretur non nisi veritas intrinseca.

RESPONDETUR. Si Deus neget concursum ad assentiendum clarè & evoluto revelationi, poterit adhuc assentiri fides: sufficit enim assensus implicitè revelationi: secus si Deus denegaret concursum ad assentiendum etiam implicitè revelationi, & tanquam definitionis termino, conclusio in definito: Jam enim tunc, esset nominis assensus Theologicus.

INSTAT TERTIO à Pari PRIMA PARITAS. Existentiæ coloris non potest intellectus assentiri intuitivè absente luce, ac vero luce præsentè, assentiri potest, quin eo assensu, assentiatur existentie lucis, sicut absente luce, potest assentiri existentiæ lucem. Ergo similiter poterit assentiri post revelationem propositam Mysterio, et ante illam assentiri non poterat, quin eo assensu revelationem attingat.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia in casu Antecedentis assensus ille scientificus, habebit præcisum sui specificativum, veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidei si fieret propter veritatem intrinsecam Mysterii non haberet præcisum sui specificativum, quia haberet idem & eodem modo concurrens motivum, ac concurret ad assensum scientificum.

SECUNDA PARITAS est. Ex Solo amore simplici Bonitatis Divinæ potest moveri homo ad detestationem efficacem peccati oppositi bonitati Divinæ, quam detestatio intrinsecè & immediatè non attingit. Ergo similiter poterit intellectus, ex sola apprehensione Auctoritatis Divinæ revelantis Mysterium, moveri ad assensum veritatis Mysterii, non respicientem intrinsecè Auctoritatem revelantem DEI.

RESPONDETUR.

RESPONDETUR. Paritas non tenet. Quia unaqueque virtus habet & actus prolecutur vos, & fugere, prolequitur amor bonitatem Divinam, fugi opposita illi, adeoque utrobique habendo suum specificativum. Specificativum autem suum non haberet fides, si veritatem intrinsecam pro motivo haberet. Deinde quod attinet ab antecedens, licet detestatio utcumque non attingat bonitatem Divinam, attingit tamen detestatio amorosa. Cujus specificativum hic & nunc, est bonitas Divina.

OBJECIT QUARTO. Proposita per apprehensionem suavisimam Auctoritate Dei revelante Mysterium, potest voluntas imperare assensum Mysterii, non imperato assensu revelationis, consequenter respicietur tunc veritas non nisi intrinseca Mysterii. Probatur. Quia voluntas potest Deo praeferre obsequium, non solum in assensu revelationis, sed etiam immediate in assensu Mysterii. Imo hoc obsequium potius exigitur in assensu Mysterii. Nam voluntas obsequium non praestat in eo assensu, qui non est subditus libertati ipsius; at tota libertas voluntatis, revocatur solum in assentiendo revelationi; cui posito assensu, non potest dissentiri Mysterio: quia lumine naturae notum est, revelationem Divinam esse necessariò conexam cum veritate Mysterii. Quod autem hoc obsequium, sit etiam situm in assentiendo immediate mysterio revelato. RATIO est. Tum quia obsequium praestitum Auctoritati creatae, non tam consistit in assensu testimonii ipsius, quam in assensu rei propositae. Tum quia Haereticus contemnit Auctoritatem Dei non solum dissentiendo revelationi, sed etiam immediate dissentiendo Mysterio. Ergo & Catholicus poterit revereri Auctoritatem Dei non solum assentiens revelationi; sed etiam immediate assentiendo Mysterio, ob revelationem simplici apprehensione propositam.

RESPONDETUR. Quod possit voluntas imperare assensum Mysterii, non imperato explicitè assensu revelationi, imperato tamen implicitè & non clare, in illo termino, *Credo*. Licet autem voluntas praestet obsequium etiam in assensu fidei, qui exhibetur Mysterio, non excluditur tamen unquam assensus revelationi implicitè. Deinde negatur quod obsequium creatum, magis restat in assensu rei dictae, quam Auctoritati dicentis, cum taxa assensus rei propositae, sit magnitudo assensus ad Auctoritatem, quā negatā negatur ipsum principium quodammodo eritque error in principio. Negatio autem assensus ad rem dictam, erit negatio particularis, & quasi Conclusionis. Negatur, item quod in humanis, rei propositae credendo assentiri possimus sine motivo, *quia dictum*. Negamus item haereticum in tantum esse haereticum: quia dissentitur rei propositae, sed quia dissentitur rei propositae, prout dictae à Deo. De illa quæsti-

one. An sit libertas in assentiendo Mysterio supposito assensu ad revelationem quid sit dicendum, ex alibi conclusis colligitur. Esse scilicet liberum illum assensum quia determinatio ad assentiendum Mysterio supposito assensu ad revelationem, est ex suppositione consequenti, & exercitio libertatis, quod exercitium libertatis non auferit sed fundat libertatem. Imo si libere non nisi revelationi assentiamur, majus erit obsequium assentiri illi, quam Mysterio, contra quā velit Ripalda.

TANGIT hoc Argumentum. An ad assensum fidei sufficiat simplex apprehensio revelationis, non assentiendo revelationi. Et quidem fieri potest assensus mysterio non assentiendo illi revelationi explicitè, quia non est ratio cur implicitè factus assensus, non sit sufficiens, non tamen iste implicitus assensus excludi debet: simplex enim apprehensio revelationis non potest esse formalisativa fidei; est enim indifferens ad assentiri & dissentiri sicut & propositio malitiæ. Ergo se sola, in ratione fidei, non potest formalizare assensum. Deinde Fides, est assensus *propter*, adeoque habens motivum, habetque se per modum secundæ operationis, secunda autem operatio, non est simplex apprehensio.

OBJECIT QUINTO varias auctoritates. Sed illae non ostendunt quod aliquid independenter à dictione Divina formaliter pro sua parte fidem; sed solum ostendunt fidem extendi etiam ad objecta quæ proponuntur, & non ad solam revelationem, nec ad id solum, quia Deus verax est.

Punctum Difficultatis 2.

An promissio Dei prout condistincta veridicitati, formaliter fidem.

DICENDUM. *Quod non.* Est conclusio contra Ripalda. Qui licet concedat moveri fidem veritate in dicendo & cognoscendo, tamen d. 2. n. 74. dicit plures assensus fidei, illis non moveri, sed sola fidelitate Dei in promissis, si hæc distinguitur à veracitate.

PROBATUR PRIMO Conclusio. Quia illa fidelitas prout veridicitati condistincta, & esset motivum fidei quā talis ut supponitur, & non esset: quia ex motivo illo fidelitatis, non posset dicere homo *Credo*. Quod ipsum probatur, quia *Credo*, definitivè; non est utcumque assentiri certò: quia aliàs etiam Visio Dei, quæ est assensus certus foret fides: confunderemusque genericum prædicatum, quod est assensus certus, cum specifico, quod est fides Divina. Item: *Credo*, non est assentiri certo inevidenter: quia cum ipsum assentiri certo, non dicat formalitatem *Credo*, quā talis, inevidentia item est prædicatū, quod nihil dicit de prædicatis intrinsecis, adeoque constitutivis ipsius *Credo*: est enim inevidentia, non nisi proprietates consequens ad *credo*. Ergo conjunctio hujus inevidentiæ cum assentiri certò, non formalisabit, nec constituet fidem.

(b) 3

Non

Non etiam Credo, definitivè est, assentiri certo propter locum extrinsecum: quia formalitas præcisa loci extrinseci, nihil importat de specifico ipsius Credo: locus enim extrinsecus, est prædicatum commune, adeoque etiam ad opinioniones & assensus non certos applicabile. Ergo conjunctio illius tanquam alicujus generis cum alio generico, hoc est, assentiri certo, non formalisabit Credo: quia duæ rationes genericæ, non possunt specificare ultimo, nec quidquam aliud ostendi potest, quod dicat ly Credo, nisi assentiri certo propter testimonium Dei. Ex quibus omnibus. Probatur illa Sequela. Quando homo non potest dicere assentiri certo, quia Deus testatur, non potest dicere Credo. Sed si moveatur motivo, quod est promissio, distincta à testimonio vel dictione vera, non potest dicere, assentiri quia dicitur, sed quia promittitur, prout promittitur distinguitur ab ipso dicere vel testari verè. Ergo si moveatur motivo quod est promissio, non potest dicere Credo.

PROBATUR SECUNDO & Suppono. Promissionem spectare etiam ad spem, quosupposito sic formatur Argumentum, vel eodem modo promissio illa movet Spem ac Fidem, vel non eodem. Si eodem. Ergo Fides, est Spes, habens scilicet motivum specificativum spei. Ergo non est Fides, & illa Spes erit Fides, dabiturque prædicatorum commissio; si non eodem modo sumpta promissio movet Fidem, non poterit quidquam aliud assignari nisi veritas, quam semper intendit intellectus.

PROBATUR TERTIO quia ille assensus vel est certissimus ex parte motivi vel non. Si non est certissimus. Ergo non est talis, de quo hic quaeritur. Si autem est certissimus, debet ostendi unde disumat certitudinem? Unde enim certo assentitur homo. Deum esse fidelem in promissis, non ex eo quia dicit se talem: hoc enim negat Ripalda. Non ex eo: quia demonstrat Ratio illum esse talem: quia hic assensus non esset ex suo genere certissimus, nec esset fidei. Non ex experientia illius fidelitatis: quia experientia hæc non nisi moralem certitudinem fundare potest. Ergo recurrit ad hoc debet, quia dicit se esse fidelem, & est in dicendo verax. Ergo non movebitur tunc anima ad fidem, independentè à motivo veridicitatis primæ. Quod Argumentum vide infra ad instantiam primam.

OBJECIT PRIMO. Assensus quibus persuademur futura quæ à Deo promittuntur faciendæ, eliciuntur à fide Theologica. Idque probat authoritas S. Pauli, qui agnoscit ad Romanos 4. fidem Abrahamæ, quæ tamen innitebatur promissioni Divinæ, actum item spei, præcedit fides Theologica, quæ certè innititur promissioni Divinæ. Denique quia assensus quo persuadeor, fore bonum à Deo promissum, quia à

Deo promissum est, omnino est certus & obiectus, innixus verbo Dei. Ergo cum non spectet ad spem & charitatem, spectabit ad fidem. Sed hi assensus non moventur à veracitate & sapientia Divina. Ergo dantur assensus fidei Theologicæ, qui non moventur à Sapientia Divina. Minor in qua est difficultas probatur pluribus Authoritatibus Scripturæ. Et Augustini lib. 2. de Civit. cap. 77. & S. Thom. Lecti 3. In 4. ad Rom. ubi dicit. S. Paulus assignasse rationem firmitatis fidei Abrahamæ, considerationem omnipotentia Dei. Tullius etiam pro Sexto Roscio habet. Nemo credit, nisi ei, quem fidelem putat.

RESPONDETUR. Recitatæ ab illo Auctoritates, non concludunt intentum, ad Hebr. 10. nihil aliud dicitur, nisi quod res promissa, sub eadem certissimam & indeclinabilem cadat: non autem quod motivum illius quæ talis, sit promissio, & ibidem 11. solum vult, quod Deus promittens, sit subiectum quod creditur, ejusque fidelitas allicitivum ut promptius credatur. Unde & Sara fidelem esse credidit Deum, qui repromiserat. Sed non ideo formaliter credidit, quia repromiserat. de hoc enim nihil habet S. Paulus. Et ad Thesalon. & 2. ad Timor. 2. nihil aliud habet, quam quod Deus fidelis, sit subiectum circa quod versatur fides. Aug. Curat loquitur de invitativo & allicitivo fidei: quod etiam intelligit S. Thom. per illos terminos *Ratio firmitatis*: experimur enim nos invitari ad assentiendum ei, quod dicitur, ex motivo, qui dicitur: si ceteroqui sit fidelis, & potens promittens. Quanquam sæpe nomine fidelis venit veridicus. Unde infideles Republicæ dicuntur, qui non dicunt veritatem v.g. de conjuratis.

INSTAT PRIMO Ripalda. Pro minori Argumenti. Eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, seclusa apprehensione alterius attributi, possumus persuaderi futurum esse infallibiliter quod promittit: persuademur enim, illi jam non defuturam voluntatem potentiamque implendi: ratione enim horum creditur Deus cum existentia boni promissis attributa autem connexa cum existentia rei promissæ, sunt media sufficientia ad persuadendam existentiam futuram promissi.

RESPONDETUR. Fidelitatem promissionum Divinarum dupliciter à nobis spectari possit. Inprimis quæ importat non nisi actum internam voluntatis Divinæ. Deinde secundum quod illa promissio manifestata est. Priori modo sumpta, est incognoscibilis viatori, adeoque nec actum illius motiva. Secundo modo accepta, movere potest fidem. Sed partiamur in promissione manifestata duas formalitates, promissionis & manifestationis, præcisa formalitatem promissionis, ut dixi non movet fidem. Ergo movebit ratione alijs formalitatis: quia manifestata

festata: si autem movebit quia manifestata, & non movebit veridicitas Divina, tunc, ut supponitur, & movebit: quia manifestatio illa, non potest aliter movere fidem, nisi dicendo verum; quo enim alio modo? *Ex quibus jam.*

COLLIGITUR RESPONSIO. Eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, promissione nobis manifestata per veridicitatem, seclusa apprehensione cujusunque alterius attributi, possumus persuaderi futurum esse infallibiliter id, quod Deus promittit. Secus si non manifestetur promissio per veridicitatem, & non involvendo attributa connexa cum promissi manifestatione per veridicitatem. Deinde eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, nosciturque certò illius fidelitas & potentia, persuademur ita futurum. Secus si non constet certò de illius fidelitate, & potentia; de qua negamus certò posse constare, nisi ratione motivi. *Quia dixit.* Resolvatur enim ut placuerit illa creditio in Syllogismum fidelem, seu qui formaliter vel virtualiter formatur in omni actu fidei, indubiè in tali Syllogismo ponetur hic terminus. Deus est fidelis & potens, cujus assensus cum non possit fieri ex sola promissione, resolvi debet in veracitatem divinam: Ergo non illà exclusa ut voluit Ripalda, fiet tunc assensus fidei. Et certe ponatur hic Syllogismus. Deus est fidelis in promissis. Sed hoc promissum. Ergo hoc fiet. Unde illa major constabit; non ex eo quia promissum si fore fidelem: forte enim mentitur promittendo se fore fidelem. Ergo debet recurrere ad veridicitatem. Minor etiam illa. Sed hoc Deus promissum. Unde tibi constat, non quia dixit: quia querere restat; nescis an verè dicat quod promiserit. Unde & hic recurrere debes ad veridicitatem.

INSTAT SECUNDO IDEM. Ut credatur promissionibus humanis sufficit hominem promittentem apprehendi fidelem & potentem exequi promissa. Ergo & in Divinis idem dicendum.

RESPONDETUR. In primis Antecedens falsum esse, quia etiam in humanis *Ly Credo* resolvitur in *quia dixit verè*. Paritas etiam non tenet: quia in humanis ut credatur promissio, non debet fieri assensus certissimus, quod promittens sit fidelis. Secus est in fide: qui assensus certissimus, quòd Deus sit fidelis, cum non possit haberi, nisi propter *quia dixit veritas prima*, sit ut veridicitas Divina, debeat esse resolutorium illius assensus.

INSTAT TERTIO. Deus videns suam omnipotentiam & decretum efficax de existentia rei, videt rem futuram infallibiliter. Ergo etiam homo sciens Deum omnipotentem & decernerem dare, certò sciet dandam esse.

RESPONDETUR. Consequens esse de subiecto non supponente. Negatur enim, quod independentè à fide, innitente veridicitati, possit nosci notitià fundante assensum certissimum,

Deum esse fidelem. Disparitas etiam est, quia in illo actu Divino, non involvitur quidquam quod haberi non possit ex visione Omnipotentia & Decreti. Jam autem actus Credo, ex vi definitionis, involvit aliquid, quod non importat fidelitas. Quia involvit *ly dicitur verè*; quare ratio non habetur in pura promissione.

OBJICITUR SECUNDO. Esse discrimen inter promissionem Divinam & dictionem quia dictio seu testificatio connectitur cum re asserta medio iudicio intellectus. Unde ad hoc requiritur, & veridicitas & sapientia. Promissio autem connectitur cum re promissa medio affectu voluntatis; requiritque & delitatem & potentiam.

RESPONDETUR. Concedo esse inter hæc duo disparitatem. Negando tamen ex dictis, utrumque horum habere vim formalisandi actum Credo.

OBJICITUR TERTIO. Demus hominem in rebus assertis mendacem & ignarum, fidelem verò & potentem in promissis. Is quidem erit indignus fide in iis quæ testificatur; dignus in iis quæ promittit. Ergo & fidelitas & potentia possunt formare promissorum fidem, seorsim à veracitate & scientia.

RESPONDETUR. Etiam in humanis tunc non fore fidem rigorosè, quia illa definitivè est assensus: *Quia dicitur verè* sed fore non nisi spem. Deinde paritas non tenet: quia non repugnat in humanis assensus sufficiens, antecedens actum spei, quamvis non sit ille actus Creditio. Quia autem non potest haberi in via, assensus intellectualis certissimus, nisi qui sit fidei; posito quod detur certissimus assensus, hoc ipso debet esse fidei, quæ fides, quia ex dictis non potest aliunde formari nisi propter motivum *quia dicitur verè*, hoc motivum ab illo actu respici debet, cui tamen censetur Ripalda, non respici ab illo actu fidei; illud motivum.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo formandus sit Conceptus veritatis primæ in dicendo?

DICTUM supra: Si in respectu veritatis primæ in dicendo, erit Deitas ipsa, quæ est principium non mentiendi, sed dicendi conformiter ad mentem. Si autem spectetur veritas primæ in dicendo, prout subest nostris conceptibus, erit formalitas quædam perfectionis, pullulans ex Deitate, nata principiari locutionem, non nisi conformem menti.

ROSNER ut ostendat veritatem in cognoscendo (de qua mox) non spectare ad motivum fidei; ita discurret.

Ponit duas has veritates, nempe in dicendo & cognoscendo distinctas esse: concipiuntur enim per ordinem ad diversa connotata. Et quia si Deus non foret verax in dicendo, non sequeretur per locum intrinsecum, quod non fo-

ret verax in cognoscendo, infertque exinde veritatem Dei in dicendo, non posse ferri extra id quod est verum in re. Sicut actus prosecutionis non potest ferri extra id quod est bonum.

Quare licet per impossibile Deus cognoscat rem aliter quam est, & velit illam revelare, non posset id facere; quemadmodum si per impossibile existimaret chimeram esse possibilem, nihilominus non posset illam producere; quia est extra objectum adæquatum omnipotentia illius; ita ex proportionem, nec posset dicere falsum, quia falsum est extra objectum adæquatum veritatis in dicendo. Unde per illum veritas in dicendo, est veritas prout determinata, dicere, non nisi ut est in re.

DICENDUM EST. *Non rectè prædicto modo formari Conceptum veritatis primæ in dicendo.*

PROBATUR PRIMO. Quia sic sumpta veritas, & esset ut supponitur formaliter veritas in dicendo; hoc enim habet explicatio Rosm. & non esset, quia de Divinis conformiter formamus conceptus, seclusis imperfectionibus, ac de Creatis, ut ostendit Inductio, probatque ratio. Quia semper incipit nostra scientia à manifestioribus; manifestiora autem nobis sunt creata. Cumque id fieri debeat per discursum, debet assumi notius, quod est quid creatum, ut devinatur ad ignotius, quod est increatum. Porro veritas in dicendo in Creatis, non desumitur in ordine ad hoc, quòd verum in re dicat, sed quòd non mentiatur, seu quòd non dicat difformiter ad mentem. Ipsa item oppositio veridicitatis ad mentem, quod est contra mentem initio, ostendit quod veridicitas desumatur ex conformitate ad mentem. Unde quamvis aliquis dicat conformiter ad objectum, & non conformiter ad mentem, dicitur adhuc mentiri, licet non dicat falsum sed falso. Hæcque acceptio vocis est etiam inter Recentiores ex quibus Ripalda explicans quid sit veritas in dicendo disp. 2. Num. 8. ait: *Veritas in dicendo quâ Deo repugnat fallere, aliud nobis, quàm ipse iudicat, suadendo.*

PROBATUR SECUNDO. Tum quia illa veritas & diceret conformitatem cum rebus quâ veritas in dicendo est, & non diceret. Diceret quidem ut supponitur non diceret autem: quia quòd veritas in dicendo quâ talis dicat conformitatem cum rebus, ex nullo illius prædicato intrinseco habetur, cum salvari possit per præcisam conformitatem cum mente.

Tum quia Dictio illis competit, quæ supponuntur noscere intellectivè unde omnia bruta dicuntur muta, quamvis barriant, balent, gloucitent, quia in illis, non supponitur notitia Intellectiva. Ergo si illa veridictio est dictio, non poterit esse dictio, quin præsupponat ex conditione ipsius dictionis, notitiam seu mentem. Cur ergo dictio quâ talis, per ordinem ad res ita se habentes sumetur? Tum quia formale fidei, debet tale poni, quod sit secundum dignitatem

assensus certissimi. Unde si daretur aliqua pica vel psittacus, qui non posset fallere, seu falsum dicere; assensus propter verba illius non esset assensus secundum dignitatem assensus certissimi: & tamen talis non nisi veritas, ponitur à Rosmer, pro motivo fidei.

Quod autem dicit Rosmer, ad credendum Deo requiri locutionem, quæ sit expressio mentis loquentis, ad infallibilitatem tamen fidei non requiri, ut sit expressio mentis: quod inquam dicit. Non convincit. Quia si ad fidem non requiritur expressio mentis; Ergo ad fidem quâ talem sufficit certitudo, qualem adfert ille psittacus: quia ille etiam non posset nisi verum dicere, seculumque prædicato Deitatis, quæ præcise per illum non resolvit fidem: tale erit motivum fidei per Rosm. quale motivum esset garrulus ille psittaci.

PROBATUR TERTIO. Ideo talis veridicitas ponitur à Rosmer, ut sit sola resolutorium fidei: non potest autem esse: quia si quæretur, quare non nisi verum dicis? non tantum potest recurri ad ejus naturam; sed etiam, quia mens illo verbo expressa, conformatur etiam objecto. Ergo & poterit in hoc resolvi illa veridicitas. Ergo & resolveretur. Ad eum modum: quo, quia ratione possum adferre cur homo sit risibilis: non tantum quia est risibilis, sed etiam quia est admirativus, sit ut admirativum, sit in quod, resolvitur ut risibile.

DIFFICULTAS II.

An veritas in Cognoscendo sit etiam formale Fidei?

DICENDUM EST. *Veritatem primam in cognoscendo ingredi etiam rationem formalem fidei.*

PROBATUR PRIMO communi argumento. Fides nostra debet esse summè infallibilis, & talis cui nullo modo subesse possit falsum, ut infra constabit. Ergo debet habere pro motivo formali summam veritatem, non solum in dicendo sed etiam in cognoscendo. Consequentia probatur. Quia non potest aliquis moveri ad fidem summè infallibilem, nisi ipsius testificanti Auctoritas quâ movetur, sit talis, ut sit impossibile illam falli & fallere: nam si alterutrum ex istis desit, adeoque si non posset quidem ipse decipere, posset tamen decipi, non immerito deceptio timeretur. Sed Dei Auctoritas falli non potest. Ergo ad illam spectare debet, etiam veritas in cognoscendo.

PROBATUR SECUNDO. Id ingreditur formale fidei, quod pro ratione credendi adferri potest. Sed veritas in cognoscendo pro ratione credendi adferri potest: quia si dicat mihi Deus: Crede; possum illi dicere quare? respondebit Deus: quia ego te non fallo, posset reponere Creatura, quamvis non velis me fallere, nescio an res ipsa ita se habeat, & tunc responderet Deus.

ita se habet, quia ego sum veritas prima in cognoscendo.

PROBATUR TERTIO. Si veritas prima in cognoscendo non ingrederetur formale fidei, possem dicenti Deo: Crede, hoc dicere: Nescis quid dicas, & tamen vis me credere; siquidem veritas illa in cognoscendo, non spectaret ad creditionem. Et tamen impium est dicere Deo: *Nescis quid dicas.*

OBJICIT PRIMO in contra Rosinct. Posita sola veritate in dicendo, ceteris omnibus per possibile vel impossibile ablati, habetur sufficiens fundamentum firmiter credendi: repugnaret enim Deo revelare id, quod falsum est.

RESPONDETUR. Ex dictis supra. Negando debere talem conceptum formari veritatis in dicendo. Sed illo etiam formato, nondum illa veridicitas ex dictis supra, erit ultimum resolutorium fidei, nec esset fundamentum, firmiter, secundum dignitatem assensus certissimi, credendi.

OBJICIT SECUNDO. Si haberet homo potentiam locutivam, ita alligatam ad verum, ut non posset loqui, nisi id quod est à parte rei verum, haberemus sufficiens fundamentum illi credendi, licet posset falli in cognoscendo.

RESPONDETUR. In casu antecedentis, non fore sufficiens fundamentum secundum dignitatem assensus certissimi credendi illi homini: loqueretur enim ut psittacus supra descriptus. Paritas etiam non tenet: quia nihil esset reperire in homine illo in linea veri, in quod resolveretur illa veridicitas. Sed solum resolveretur in principium extrinsecum: Deum determinantem. Jam autem illa veridicitas Divina, posset resolveri in verinoscivitatem. Cur non enim: si potest resolveri in verinoscivitatem, sola, non erit ultimum resolutorium fidei, de quo hic.

OBJICIT TERTIO. Licet Deus per impossibile non esset supremus Dominus, adhuc haberetur formale fidei: Ergo etiam haberetur, quamvis non esset infallibilis in cognoscendo.

RESPONDETUR disparitas est. Quia formale fidei in ratione veri seu causæ assentiendi, non potest resolveri in Dominum, & alias proprietates; potest autem veridicitas in linea veri, resolveri in Verinoscivitatem, inquirendo enim cur non tantum verè, sed etiam verum dicat Deus: potest respondere verè cognosco, & si non posset hoc respondere, esset alia veritas prima, & aliud Credo seu fides, ob mutationem formalis sui, quod est veritas prima.

OBJICIT QUARTO Veritas in dicendo dupliciter cogitari potest, formalis quæ includit veritatem non dicens aliter, quam sit in mente; & hæc potest consistere cum mendacio materiali. Et alia veritas in dicendo materialis, quæ ex se non potest inclinare nisi in id, quod est in re verum; & huic est per Accidens, sive sit in mente loquentis, taliter, qualiter enuntiatur, sive non; huicque veritati innitur fides.

RESPONDETUR ex dictis. Non dari ullam materiale acceptionem veritatis in dicendo; & quamvis daretur non fore ultimum resolutorium fidei, in linea veri. Et certe quæro: An defacto non possit resolveri hæc veridicitas materialis in verinoscivitatem? Si non potest resolveri, cur non? cum de facto detur verinoscivitas in Deo. Si potest resolveri, resolveretur: ad eum modum; quo si resolveri potest risibile in admirativum, resolveretur hoc ipso, frustra que esset fingere risibile irrisolubile. Ergo & in presenti idem dicendum.

OBJICITUR QUINTO. Locutionem Dei significare quidem conceptum infallibilem Dei; hoc tamen est per accidens, respectu infallibilitatis fidei; quia hæc infallibilitas maneret, licet Deus non foret per impossibile infallibilis, in cognoscendo.

RESPONDETUR. Non esse id per accidens ad infallibilitatem fidei in linea veræ. Quia si locutio ipsa Divina quæ debet esse ultimum resolutorium, resolveretur in verinoscivitatem, etiam fides in eandem resolveretur. Et sicut illa locutio non maneret eadem, quæ nunc est, si nunc resolveretur in verinoscivitatem, & postea non resolveretur: sic nec fides esset eadem, si defineret resolveri in verinoscivitatem: ad eum modum, quo non maneret eadem risibilitas, si non resolveretur in admirativitatem.

DIFFICULTAS III.

An veritas in Essendo sit etiam formale fidei.

PRÆMITTENDA sunt aliqua, postea de ipso titulo discurrendum.

Punctum Difficultatis 1.

Explicatur Veritas prima in Essendo.

PRÆMITTO PRIMO. *Veritatem primam in essendo dupliciter Spectari posse. In primis* sumendo illam pro veritate, quæ est attributum entis, & secundum quam Deus ut loquitur Ripalda dis. 2. n. 8. chymericæ Divinitati repugnat, & indubiè sic sumpta veritas prima in essendo, non est objectum formale fidei: quia ad assentiendum fidei Divina, non videtur quomodo pertineat, proprietates emanans, ex ipsa conditione Entis. *Secundo* potest sumi veritas prima in essendo, pro eo, quod Deus sit veritas per essentiam, pro eo quod est Deum esse radicem veritatis primæ in cognoscendo & dicendo; pro eo quod est illam esse quid primum & absolutum de linea & in linea veri. *Hinc.*

PRÆMITTO SECUNDO. *Quomodo explicari debeat veritas prima in essendo.*

EXPLICATUR PRIMO. Ille terminus quod scilicet veritas prima in essendo, sit veritas, quæ essentialiter sit Deus; ita ut Deo competat per essentiam, esse veritatem. Ea solum prædicata in creatis dicuntur esse essentialiter vel per essentiam,

sentiam, quæ identificantur: & ita dicitur homo per essentiam, esse admirativus, risivus; quia hæc omnia identificantur essentia hominis, non dicitur autem homo esse per essentiam risus vel admiratio: quia hæc sunt rationes non identificata homini. Et ratio est, quia si identificantur essentia, sunt essentia. Si sunt essentia, sicut essentiale est essentia esse essentiam, & per essentiam est essentia, ut sit essentia; ita & prædicata identificata essentia, erunt essentia, & per essentiam convenient. Quia autem veritas quæ est conformitas menti & objecto, oppositioque positiva ei, quod est difformitas rei & notitia, est prædicatum identificatum, sicut & reliqua essentia Divina. Ideo in Deo veritas prima descripta, essentialiter erit DEUS; competetque Deo per essentiam, esse illam veritatem primam. Revolvendo autem mentem ad creatura. Quamvis certum sit ea quæ sunt identificata esse essentialiter illa ipsa, competereque per essentiam. Multa nihilominus sunt, quæ nec identificantur, nec competunt per essentiam, quantumvis in se non dicant imperfectionem; id ipsum deponente natura entis limitati & finiti in perfectione. Porro Deitas habet quidem titulo identificationis, ut illi prædicata sua per essentiam convenient; insuper ut illi identificentur, habet titulum illimitati Entis, essentiaque perfectissima in ratione essentia. Quam rationem Patres appellant pelagus essendi. Cum autem nomine essentia veniat id, per quod intelligitur res in suo esse constitui; si posito defectu cujuscunque perfectionis, nondum intelligitur res illa in suo esse constitui, certe illa perfectio erit in re essentia, competetque per essentiam. Quia autem positis omnibus prædicatis perfectionibusque Divinis, nondum intelligitur constitutus in suo esse DEUS, nisi sit veritas prima, sit ut illa veritas, sit essentialiter DEUS, seu essentia Dei; esseque illam veritatem, competet per essentiam Deo; ita ut si compareretur illa veritas ad Deitatem infinitas perfectiones continentem, quæ etiam constituunt esse DEI, dicatur esse de essentia, eo quod compareretur tanquam contentum ad continens. Si autem compareretur titulo identificationis erit ipsamet essentia Dei: quia identificatio non habet unum cui identificetur, & aliud quod se identificet; sed utrumque est identificatum, & cui identificatur; eo quod identificatio sit unitas, unitas autem indivisio, indivisio autem quæ talis, non habet divisionem: consequenter nec partitionem In quod & Cui. Ideo identificatio spectato titulo identificationis, non habet Cui identificetur, & Quod non nisi identificetur: consequenter & veritas prima, titulo identificationis, non tantum erit de essentia Dei sed & essentialiter Deus, & hunc Deum, secundum quod est essentialiter veritas prima, & secundum quod est essentialiter Deus, illa veritas, dicimus esse For-

male fidei; hancque ipsam formalitatem, vocamus Veritatem primam in essendo, quod est explicandum.

EXPLICATUR SECUNDO. Veritas prima in essendo, secundum hoc terminum, quod sit ultimum resolutivum: Quare Deus est veritas. Resolubilitas prædicatorum & perfectionum non solum Creatis sed & Divinis competit, ostendit hoc inductio, quia non tantum risibile in admirativum, admirativum in rationale formaliter, rationale formaliter in rationale radicaliter resolvitur; sed & Creativitas ex nihilo in omnipotentiam, omnipotentia in illimitatorem resolvitur, & sic de reliquis. Ratio est: quia resolubilitas nihil est aliud, nisi nexos prædicatorum in aliqua determinata serie, quorum unum supponit aliud, deveniendo ad unum, ulterius non suppositivum in illo genere: quæ omnia simul & sigillatim sumpta, cum nullam involvant imperfectionem, convenient Deo, adeoque & ipsa resolubilitas prædicatorum convenient Deo. Ex qua ipsa definitione adhuc aliquid resolvi possit, & aliud ut sit ultimum resolutivum; debet in primis esse inter illa aliter aliqua: quia cum unum resolvatur in aliud, ex ipsa exigentia ipsius ly unum & aliud pluralitas requiritur: quia pluralitas definitivè est, unum & aliud. Accipiendoque resolutionem Physicam quæ est resolutio manifesta: sicut in illa datur terminus, à quo fit resolutio, & id ad quod fit, qui termini sunt duo, adeoque pluralitatem involventes; ita & hæc proportionata resolutio pluralitatem deposcet.

Deinde ad eandem resolutionem requiritur ut sint aliquo modo idem, seu ex eadem serie ostendit hoc inductio. Et ita Ubiquitas Deitæ resolvitur in Immenstatem, non in Prædestinativitatem, & Creativitas resolvitur in Omnipotentiam, non in Immenstatem, & Ratio est: quia cum hæc resolutio, sit resolutio emanatum emanatum, cum autem omne principium cum eo cuius est principium, debeat esse aliquo modo idem, ratio illius communis perfectionis, qui emanans continet perfectionem emanati. Si autem habent communem perfectionem; debent esse aliquo modo idem. Denique ad resolutionem requiritur ut deveniatur ad aliquod primum in illo genere, quod probat Inductio. Nam rationale radicaliter est primum in linea hominis probat proportio ad resolutionem magis notam: quia etiam in Physicis resolutio est in materiam Physicam; materia autem Physica est subiectum primum. Cumque resolutio Physica fiat in primum; proportionata ei resolutio Metaphysica, debet etiam esse in aliquod primum. Ratio quia hæc resolutio sit in principia, & cum non detur processus in infinitum in causis & principiis; habebunt illa tantum consummabilem; si consummabilem, habebunt talem, ut deveniri possit ad primum.

Que omnia sic ad presens applicantur.

Sic competit aliis Divinis predicatis & perfectionibus resolutibilitas, comperet & Veritati. modo duntur plures termini cum aliqua communicatione in eadem serie, deveniaturque usque ad primum in illo genere: hoc autem totum in presenti habetur: quia inter veritatem in dicendo, & cognoscendo est manifesta alietas; inter autem illas veritates, & veritatem in essendo, est alietas non minor saltem, quam sit inter rationale formaliter; & rationale radicaliter; inter quæ tamen est alietas. Datur item communicatio: quia omnia adunantur in Prædicato Veritatis, deveniaturque tandem ad primum: quia deveniatur ad radicem illius utriusque veritatis; idque in linea veritatis. Si deveniatur ad radicem; deveniatur ad primum: hoc ipso enim non esset radix in illo genere; si non esset primum in illo genere. Consequenter veritas prima in essendo cum servet resolutorii conditiones, erit resolutorium. Unde si quæritur quare credendum Deo dicenti? respondebis, quia est verax in dicendo. Si quæritur, verè quidem dicit, sed restat quærere an vera? respondebis dicit vera: quia est veritas in cognoscendo; restat quærere, unde habeatur quòd Deus sit verax utroque modo? Responderi potest; quia est veritas per essentiam; & emanativus illarum veritatum, ex vi primæ veritatis in essendo. Et sic sumpta veritas prima, nempe ita resolutiva utriusque, dicitur à nobis esse Veritas prima in essendo; de qua quæritur an sit ratio formalis *Que fidei quo erat explicandum.*

EXPLICATUR TERTIO. Quod veritas prima in essendo, sit veritas absoluta, essentialiter conveniens Deo, supra quam fundantur veritates respectivæ, nempe, veritas in dicendo, & cognoscendo. Ratio veri ut sic, communis ad veritatem, tam quæ est attributum, quam quamcunque aliam videtur definitivè esse *Ratio ipsius ita, sicut*; Quod probatur; quia si unicuique particulari veritati & speciei, est quid commune, ut dicat rationem *Ita Sicut*; hoc ipso ratio illa, est generica: quia prædicabitur de pluribus specie. Rursus impossibile est etiam concipere veritatem sine conformitate, conformitas autem ipsa, est ratio ipsius *Ita Sicut*; hinc fit, ut sit impossibile est, concipere veritatem sine conformitate, ita nec sit possibile concipere sine ratione ipsius *Ita Sicut*. Cum autem ipsum *Ita, Sicut* non solum sit relativum, sed etiam absolutum. Unde duo *Ita, Sicut* in ratione albedinis, non tantum dicunt similitudinem; sed & duas albedines, hoc est, *Ita, Sicut* utriusque qualitatis, quæ duæ qualitates sunt quid absolutum. Consequenter etiam ratio ipsius *Ita, Sicut* veritatis, non solum erit quid relativum, sed etiam absolutum. Quod etiam respicit illud principium, quod relativa fundentur in absolutis; quibus positis duo præstanda sunt. Dividendi est

veritas ut sic, deinde advertendum, an tandem in Deo ipso deveniatur ad veritatem in essendo eamque absolutam atque adeò primam. *Ratio ipsius ita, Sicut* seu veritas, dividitur in attributalem & intentionalem? Attributalis est, quæ sequitur ubique conditionem Entis. Intentionalis autem veritas est, quæ sequitur intentiones & intentionativa. Suppono autem nomine intentionum, venire intellectiones & volitiones; intentionativa autem erunt intellectiva & volitiva. Dividendo ipsam veritatem intentionalem possumus illam dividere in veritatem intentionalem respectivam & absolutam. Intentionalis respectiva, adhuc dividi potest in veritatem in dicendo, seu dicentem. *Ita sicut est in notitia*, & in veritatem in noscendo seu importantem *Ita notitia* ad *Sicut* objecti, quæ veritates sunt respectivæ; quia concipiuntur ad aliud, & tanquam potentia ad actus. Dividitur deinde in veritatem absolutam. Cur enim hæc divisio repugnat? præcipuè respectu DEI; sub cuius nomine absolutæ veritatis, in Deo venit, ex acceptione termini, Veritas in essendo; & quia absoluta semper sunt prima, comparatè ad respectiva. Et hanc veritatem primam, dicimus etiam esse rationem formalem Quæ fidei, supra quam fundatur & veritas in cognoscendo & veritas in dicendo; tanquam veritates respectivæ supra absolutam. Quæ cum non sit accidentalis Deo, erit non utcunque veritas prima; sed veritas prima in essendo, & per essentiam; de quo quærebatur.

ADDO HIS OMNIBUS. Non sufficere recursum ad veritatem primam in cognoscendo radicaliter sumptam; quia ly radicaliter, in explicandis conceptibus, illi formalitati addi debet, quæ ex modo concipiendi, non habeat in illo genere priorem. Unde nec rectè definitur homo per admirativum radicaliter sumptum; quod etiam aliàs est probatum. Jam autem veritate prima in cognoscendo, datur prior prior formalitas veritatis primæ in essendo.

PRÆMITTO TERTIO. *Licet Antiqui Scholastici non resolverint fidem in veritatem primam in essendo explicitis terminis; implicitis tamen, & æquivalentibus resolverunt*: quia resolverunt fidem in veritatem primam, nomine autem veritatis primæ, venire strictè veritatem primam in essendo, ostendunt adlatæ explicationes. Unde etiam S. Thomas hic quæst. 1. art. 1. pro objecto formali fidei ponit veritatem primam, sine addito. Primitas autem ex dictis competit veritati in essendo. Et inferius q. 17. art. 5. docet, quod in qualibet virtute Theologica, formale objectum ejus, debeat esse regula in suo ordine suprema, & non indigens aliâ, ut in Charitate summa bonitas, in Spe summa fidelitas, in Fide summa veritas; summa autem erit, si complectatur veritatem in essendo.

Pun-

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur & probatur Conclusio.

DICENDUM est veritatem primam in essendo supra explicatam, ingredi etiam rationem formalem fidei. Est Conclusio quam videtur in re docere Aureolus in quantum in motivo fidei, recurrit ad Deitatem. Videtur etiam illam in re tenere Ripalda disp. 2. num. 103. sub finem.

PROBATUR Primo Conclusio. Ratio formalis fidei, debet esse summa veritas, hoc est talis, quæ in ratione veritatis, nec major nec dignior dari possit. Sed talis non esset, si rationem formalem fidei, veritas in essendo non ingrederetur. Ergo. Major probatur. Tum quia fides Catholica ex vi conceptus sui, adeo est infallibilis, ut non magis sit impossibile DEUM non esse, quam fidem Catholicam infallibilem non esse. Jam autem summa infallibilitate, est necesse, DEUM esse. Tum quia Omnis alia veritas, quæ non est omnino maxima; sed est minor maxima, est veritas secunda, consequenter non Divina, & ulterius debita alicui creaturæ, tandem non principium virtutis Theologicæ. Tum quia citatus S. Thom. quest. 15. Art. 5. ad 2. docuit formale objectum seu mensuram virtutis cujuscunque Theologicæ esse supremam ac primam in suo ordine, hoc est, quæ ante se aliam non habeat, per quam regulari & mensurari possit. Minor principalis probatur, quia Veritas quæ includit in suo conceptu etiam veritatem in essendo, est major & dignior in ratione veritatis, quam sit ratio quæ includeret solam veritatem primam in dicendo & cognoscendo, quod ipsum probatur. Tum quia si per impossibile istæ duæ veritates darentur, absque illa tertia, non essent æquæ dignæ, quam si essent unitæ veritati primæ in essendo: nam hæc, se sola, adfert aliquid, quod duæ illæ priores non dicunt. Tum quia veritas in cognoscendo & dicendo, est dignior sola veritate prima in dicendo. Ergo etiam veritas prima in essendo, dignior erit, quam illæ duæ solæ. Tum quia etiam scientifico quæ tali, convenit esse veracem in dicendo & cognoscendo: si enim res non cognosceret ut sunt; hoc ipso circa illas scientificus non esset: & si cognoscens aliter diceret, quam sentiret non procederet ut scientificus, sed ut deceptor. Ecclesiæ item convenit utraque veritas: nam Ecclesiæ vera, nec in dicendo nec in cognoscendo falli potest. Cum tamen nec scientifici nec Ecclesiæ veritas, sit veritas summa. Ergo apparet in illis duabus veritatibus, non stare summam veritatis.

PROBATUR Secundo Argumento Negativo. Vel repugnat veritas prima in essendo conditincta à veritate in dicendo & cognoscendo, & in quam hæ duæ resolvantur vel non repugnat. Si repugnat. Contra. Tum quia non est, nec potest ostendi in hoc implicantia. Tum

quia veritas prima in essendo est perfectio simpliciter simplex: melius enim est esse veritatem primam per essentiam, quam per accidentem. Ergo est possibilis. Tum quia Si non daretur veritas prima in essendo, non resolveretur in esse, ipsum agere in eadem linea; agere enim reperitur in dicere, & noscere: & tamen agere sequitur ad esse: nec repugnat ut sequatur ad esse, in serie veritatis; adeoque ad veritatem in essendo. Si autem non repugnat hæc veritas, nec ullam dicit imperfectionem. Ergo datur in Deo. Hæc ipsa veritas in essendo jam data in Deo. Vel potest esse motivum fidei vel non potest. Si non potest. Contra. Tum quia nulla in hoc implicantia. Tum quia, Si illæ duæ veritates possunt esse motiva. Ergo & hæc, eo quod omnibus videatur hoc competere, ex generico prædicato veritatis. Tum quia Deo dicenti crede mihi: quia tanquæ veritas prima in essendo non possum te fallere, non posset certe dicere Creatura non es; nec posset creatura excusare. Nolo credere, vel non possum credere, quia est illegitimum motivum; unde enim illegitimitas illius? Si autem potest esse motivum. Ergo & est: quia incredibile est, in assignanda formalitate motiva fidei, repugnare in Deo, exclusisse aliqua Deum à ratione movendi fidem; quæ aliàs nata sunt movere. Et nisi oppositum revelatio, vel Auctoritas convincat, præsumendum est de Deo, quod egerit conformiter ad exigentiam suarum formalitatum, sicut & aliàs agit conformiter ad exigentias rerum, unde etiam inferitur finem à Deo primo intendi, deduciturque in tertia Parte, venturum fuisse Christum quantumvis Adam non peccasset, aliaque in aliis materiis inferuntur. Ergo cum aliàs veritas prima in essendo possit esse formalisativa fidei, de facto est, cum in oppositum nec auctoritas nec ratio urgeat.

PROBATUR Tertio. In quod resolvitur fides est motivum fidei; resolvitur in veritatem primam in essendo. Ergo. Minor probatur. In quod ipsa veritas Dei prima, quæ supponitur esse motivum fidei resolvitur in ratione veritatis, in illud etiam ultimò resolvitur fides. Sed veritas Dei resolvitur in ratione veritatis, in veritatem in essendo. Ergo etiam ulterius & fides in illam resolvitur. Major probatur. Ex conditione ipsius resolutorii; quia quod ipsum in ulterius resolvitur, non potest esse ultimum resolutorium; & esset enim ultimum ut supponitur, & non ultimum: quia ultra illud, ad aliud resolutorium procederetur. Minor principalis probatur. Quia si quæram quare nostra fides sit infallibilis; respondes, quia dixit qui in dicendo falli non potest; quæreret restat quamvis dixit qui falli non potest in dicendo, fortè tamen res non ita se habet, ut dixit? respondebis ita se habet: quia is qui dixit simul est veritas prima in cognoscendo, quæro quare is qui dixit res fidei

est veritas prima in cognoscendo? restat adhuc dicere in eadem linea veritatis, quod sit veritas prima in essendo, & habeat radicem, ex qua pullulent illæ duæ. Tum quia si veritas prima in cognoscendo & dicendo non resolveretur ultimo in veritatem in essendo, & esset illa veritas in essendo, & non esset: esset ut supponitur, non esset autem quia non esset prima & origo, & radix in ratione veritatis; cum tamen id nomine veritatis in essendo per explanationes capiatur. Tum quia in DEO veritas prima in dicendo & cognoscendo, sunt eadem indivisibilis & indivisa entitas, aliter & aliter à nobis concepta. Et sicut quia DEUS non potest fallere, habemus fundamentum concipiendi Deitatem sub formalitate veritatis primæ in dicendo: quia verò non potest difformiter rebus cognoscere, concipimus Deitatem sub formalitate veritatis in cognoscendo. Ergo etiam quia hoc illi utrumque competit per essentiam, & secundum exigentiam ejusdem essentialem, habemus fundamentum accipiendi Deitatem sub formalitate veritatis in essendo. His formalitatis conceptis quæro, quænam ex his tribus per modum radices, in genere & formalitate veritatis concipi possit? Certè veritas in essendo; si autem illa est radix erit etiam resolutorium. Tum quia in illud resolvitur veritas Divina, consequenter & fides; quo solo relicto, & aliis circumscriptis mente nostrâ, adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum, quæ convenire possunt veritati Divinæ: hoc enim intelligitur nomine resolutorii. Sed circumscripta mente nostrâ adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum quæ convenire possunt veritati Divinæ: hoc enim intelligitur nomine resolutorii, sed circumscripta mente nostrâ à DEO, veritate in dicendo & cognoscendo, & relicta veritate in essendo, adhuc dabitur radix, ex qua pullulent reliquæ formalitates veritatis Divinæ. Ergo veritas in essendo est resolutorium. Minor probatur. Quia nihil plus intelligitur per veritatem in essendo nisi illa radix, hinc si non esset illa radix, & esset veritas in essendo ut supponitur; & non esset veritas in essendo: quia non haberet conceptum ejusdem explicatum, per esse Radicis. Ecce certè, ex esse effluit & cognoscere & dicere. Ergo & ex esse seu veritate in essendo effluit veritas in dicendo & cognoscendo tanquam essentialiter conveniens, veritati in essendo.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBIECTUR Primò. Fides humana ultimo resolvitur in veritatem in dicendo & cognoscendo. Ergo & fides Divina.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia cum dicere & cognoscere, non sit de essentia hominis, veritas illius non debet resolvì in veritatem in

essendo. DEO autem verum dicere & verè noscere essentialiter est. Rursus. Cum fides humana non sit summè infallibilis, resolutorium illius non debet referri in summè infallibile, & essentialiter verum principium? Cum autem fides Divina, sit summè infallibilis, ultimum resolutorium illius debet esse summè infallibile; quia verò distinctio harum veritatum in DEO, pendet à nostris conceptibus, sit, ut talem debeamus veritatis primæ conceptum (in quem resolvatur fides) formare, qui ex sua formalitate, in ordine veritatis, maximam & ultimam infallibilitatem importet: hæc autem non alia est, nisi veritas in essendo.

INSTABIS Primò. Veritas in dicendo hoc ipso quia est prima, involvit illas reliquas duas. Ergo in illam quæ talem, resolvì potest fides.

RESPONDETUR. Veritatem in dicendo secundum quod prima est, involvere illas duas; sed non secundum quod veritas in dicendo est. Quod involvat secundum quod prima est. Probatur quia hoc ipso quod prima sit, Divina est. Si Divina, identificabit sibi realiter omnes formalitates; Sed non involvit eadem secundum quod veritas in dicendo est; quia sic accepta dicit nonnisi rationem communem veritatis in dicendo, quæ quæ talis non identificat sibi veritatem in cognoscendo & essendo: quia aliàs etiam in Creatis idem importaret. Quod si veritas in dicendo quæ talis non importat reliquas, quæ talis, non diceret summam infallibilitatem & ultimam, adeoque non erit ultimum resolutorium. Unde veritas prima in dicendo, involvit illas duas realiter; sed non involvit cum exclusionem ulterioris resolubilitatis in ordine ad nostros conceptus; de facto enim resolvì potest in alias veritates ut dictum. Si resolvì potest, non erit objectum formale ultimo resolutive.

INSTABIS Secundò. Non posse ostendiquid dicat veritas prima in essendo, quod non dicat veritas in dicendo.

RESPONDETUR. Nihil plus in re dicere; tamen in ordine ad nostros conceptus secundum dictas explanationes, plus dicit. Jam autem in resolutorio assignando, non est attendendum ad id, quod est aliqua formalitas in re: aliàs fides posset resolvì in immensitatem Dei; hæc enim in re, est veritas Divina.

INSTABIS Tertiò. Si inquitur ratio ultima secundum conceptum nostrum, hæc non erit veritas in essendo, sed Deitas.

RESPONDETUR. Quod Deitas sit ultimum resolutorium veritatis Divinæ in ratione Entis, sed non in ratione & formalitate Veritatis; hic autem non quæritur de ultimo resolutorio.

(c)

torio in ratione Entis, sed in linea & formalitate Veri.

OBJICITUR Secundò. Deus quatenus prima veritas, est objectum formale fidei. Deus quâ Deus, est veritas prima. Ergo Deus quâ Deus, est objectum formale fidei. Ergo non quatenus est veritas prima.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam: quia Argumentum habet quatuor terminos desumptos à diversitate suppositionis. Nam veritas prima in Majori reduplicativè sumitur; adeoque in suppositione formali. In Minori autem sumitur non reduplicativè, adeoque in suppositione materiali: Deus enim quâ Deus, nonnisi materialiter dicit veritatem primam. Distingui etiam posset Major: Deus quatenus est formaliter veritas prima est formale fidei. Concedo, Deus quatenus est materialiter veritas prima, est objectum formale fidei Nego. Distinctaque Minori consequentiam Nego.

OBJICITUR Tertiò à Pari Cognitio respectu bonitatis finalisantis, non se habet ut ratio formalis. Ergo nec veritas in cognoscendo, respectu fidei. Ergo multo minus veritas in essendo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia non est eadem formalitas communis bonitatis & cognitionis; hinc bonitas in cognitionem, idque in præcisa & formali ratione boni, resolvi non potest. Jam autem veritas in dicendo, cum veritate in cognoscendo, conveniunt in ratione formali & præcisè veritatis; & ex altera parte, veritas in cognoscendo pro sua parte, non est quid impertinens ad fidei assensum quâ talem; sed completivam illi rationem, deservientem infallibilitati ejusdem, adferre potest. Præcisa autem cognitio, appetitui quâ tali, non tribuit ullam completivam rationem. Rursus cum cognitum spectet ad intellectum, volitum ad voluntatem; impertinens est, ut ratio formalis unius potentie, compleat rationem formalem aliûs potentie. Cum autem assensus fidei sit assensus intellectualis, intellectus autem extendatur & ad verum dictum & ad verum cognitum, hinc casu quo spectet veritas in cognoscendo ad assensum fidei, complebit eundem, non tanquam quid alterius potentie, sed tanquam quid referibile, ad eandem rationem fidei.

OBJICIT Quartò Pontius disp. 27. quæst. 2. qui tam veritatem in cognoscendo, quàm in dicendo, multo magis in essendo, quàm in dicendo, multo magis in essendo, rejicit à ratione objecti formalis fidei: quia etiam si proponeretur Deus (supple veritas in essendo) ac veritas ejus, non posset propterea moveri intellectus, nec inclinari ullo modo ut credat Antichristum esse venturum; quam enim connexionem habet veritas in essendo aut veritas ejus, cum Antichristo venturo, quandoquidem Deus & veritas illius possent esse, quantumvis Antichristus non esset futurus.

RESPONDETUR. Quamvis proponeretur Deus & veritas ejus nonnisi in actu primo, hoc est, potens dicere vel non dicere Antichristum venturum, non posset propterea intellectus moveri ad assentiendum quòd Antichristus sit venturus: secus si proponatur veritas Divina exercens se in actu secundo, circa objectum hoc, quod est adventus Antichristi. Et sicut cognitio Divina, habet nexum cum objecto: ita & veritas in essendo dicit connexionem confirmabilitatis essentialis cum meritis objecti: ut scilicet casu, quo velit Deus revelare Antichristum venturum, essentialiter determinetur, ad verè nonnisi & verum dicendum.

INSTAT Idem. Si prædictæ veritates essent essentiale formale fidei, non requirerent aliam applicationem objecti formalis motivi, quam quod cognoscantur, ut patet in aliis omnibus objectis motivis. Nec potest concipi aut explicari, quare ratione veracitas Dei, objecto alium materiali uniatur.

RESPONDETUR. Instantiam multum probare: quia probaret ad assentiendum fidei humana v. g. Imperatori, non esse plus necessarium, quam cognoscere veracitatem ejus in dicendo. Quod si recurrat ad veracitatem in dicendo exercitam in actu secundo circa hoc objectum: idem & nos faciemus. Supponimus autem, quòd nonnisi in actu secundo exercita, veritas prima in dicendo v. g. sit motum fidei.

Quæ ipsæ veritates uniuntur seipsis objecto materiali v. g. exercendo se, & dicendo hanc contradictionis partem, licet ad hoc requiratur revelatio extrinseca; de qua infra.

OBJICIT Quintò Idem. Multi ex simplicioribus Catholicis egregè & utiliter credunt, & tamen non cognoscunt Deum habere eque modi veritates.

RESPONDETUR. Dum quæritur de formalis fidei; non quæritur de eo quid rudiores Catholici explicitè credendo apprehendant. Sed quæritur ex objecto, in quid resolvenda sit fides? Sufficitque quod fideles rudiores implicitè noscant, apprehendendo de revelatis, quod sint verbum Dei veri.

INSTAT Primò. Etiam Catholici Doctores putant Deum non habere talem veracitatem existimant enim de potentia absoluta, Deum posse mentiri absque imperfectione.

RESPONDETUR. Proponi hanc Conclusionem tanquam probabilem, contra opinionem quæ censurantur. Et etiam si requere hoc ipsi apprehendant rudiores, parùm refert nam veritas aliquorum Catholicorum, non impedit quominus de altioribus objectis docti dicant, quia rudes nec terminum *objectum formale fidei*, norunt, & tamen de hoc formali dicuntur.

INSTAT Secundò. Quod ii etiam Theologi censent DEUM non posse mentiri, nihil minus

minus si velint fateri verum, concedent se id ipsum non concipere actu, quoties id credunt fide Divina.

RESPONSUM supra, quod id sufficiat concipi implicitè: quod nemo negabit se concipere, quotiescunque dicit Credo.

INSTAT Tertio. Credimus quandoque hominibus quamvis non cogitemus tunc, an sint veraces. Ergo similiter possumus credere Deo.

RESPONDETUR. Etiam in fide humana implicitè attingitur veracitas; Interrogatus enim quis quare credat? recurreret ad hoc, dicens, est dignus fide. Paritas etiam non tenet: quia sicut non raro evenit fidem humanam falli: ita non raro evenit, ut imprudenter præsteretur. Fides autem Divina quâ talis, imprudenter elici non potest; & cum sit summè infallibilis, necessariò debet servare omnia ad infallibilitatem requisita; quorum primum est, infallibilitas summa motivi.

DIFFICULTAS IV.

*An Deitas quâ talis sit ratio formalis
Que Fidei?*

SECUNDUM dicta de distinctione virtuali, indubiè in consortio aliorum attributorum, Deitas est motivum fidei: cum enim identificata sit realiter triplici illi veritati, idque cum exclusionem distinctionis virtualis, quod triplici illi veritati competat in sensu formali, competere debet Deitati in sensu reali. Sed eo jure etiam ubiquitas Dei, & cætera similia, specificant in sensu reali fidem; aliàs si non specificarent in sensu reali, distinguerentur virtualiter. Difficultas ergo procedit de Deitate quâ tali, præcisa ab attributis; an tamen ipsa sit formaliter motivum formale fidei.

DICENDUM quod non. Est Contra Ripalda citantem Cajetanum & Aureolum disp. 2. num. 101.

PROBATUR Primo. Pone per impossibile alium specie Deum, essentialiter mendacem; habere tamen esse à se aliasque perfectiones, per impossibile. Vel si mavis, pone per impossibile potentem mentiri: vel prætentem Deum facere per impossibile decretum, non nisi de mentiendo & fallendo: constareque creaturæ intellectuali de exercitio mendacitatis; hoc posito, formatur disjunctiva. Vel posset adhuc illa excellentia præcisè Deitatis, movere ad assensum; vel non posset. Si posset. Ergo intellectus non necessariò assentitur vero, sciens enim Deum mentiri, adeoque oppositum esse verum ei, quod dicit; nihilominus diceret esse verum: assensus enim est æquivalenter dictio importans *ita est, vel Verum est*. Rursus si posset tunc intellectus assentiri, in assensu suo admitteret duo contradictoria: admittere enim in assensu est verum, quia non est verum, est admittere in assensu duo contradictoria. Sed assentiri sciendo

quod mendacium, aut potius falsum sit, est admittere in assensu, est verum, quia non est verum. Ergo assentiri sciendo, quod mendacium seu falsum sit, est admittere in assensu duo contradictoria. Minor probatur quia assensus ut dixi est quædam dictio importans *verum est*, assentiri autem: quia mendacium seu falsum est, est assentiri, quia non est verum. Ergo assentiri sciendo quod mendacium sit, est admittere in assensu, est verum quia non est verum. Quod si residua illa excellentia Deitatis non posset movere ad assensum. Ergo neque nunc movere formaliter potest, quâ talis. Probatur Consequentia quia utrobique residuum, seclusa veridicitate est idem, nempe Deitas. Ergo si semel movere non potest; nec alias movebit, bene enim arguo. Veridicitas si semel non est nata habere assensum; quantum ex illa, semper nata est non habere; propter principium. Idem manens idem, semper est & facit idem: Ratio item formalis dum est, semper est ratio formalis: quia esse rationem formalem, non est quid distinctum, ab ipsamet illius entitate.

RESPONDEBIS Primo. Argumentum esse à faciliiori ad difficilius via affirmationis. Nam habere prædicatum essentiale vel ex adjuncto fallendi, & tamen mereri assensum difficilius est, quàm præcedere à veridicitate & tamen mereri assensum.

CONTRA. Tum quia non est à faciliiori ad difficilius, sed in eodem argumentum: quia non comparatur præciscendia veridicitatis, ad conjunctionem cum falsidicitate, sed utrobique spectatur eadem remanentia Deitatis. Cur ergo utrobique non merebitur assensum. Sicut si albedo est ratio formalis dealbandi, etiam juncta nigredini, est ratio formalis dealbandi. Tum quia Conjunctio non veridicitatis cum Deitate, fundat ut Deitas mereatur per te dissensum, quod majus est. Ergo etiam separatio veridicitatis per intentionem saltem, fundabit, nec illi consentiatur positivè, quod minus est. Licet autem est argumentari ad minus, via affirmationis in eadem linea. Tum quia Conjunctio non veridicitatis, expellit physicè veridicitatem; mereturque dissensum. Ergo & præcisio veridicitatis, quæ illam expellit intentionaliter, saltem fundabit, ne mereatur assensum.

RESPONDEBIS Secundo ex principiis Ripalda, Deitatem non utcumque, sed ut est exigens opponi cuicumque imperfectioni, adeoque mendacio, esse formale fidei.

CONTRA. Tum quia jam & sumeretur Deitas præcisè ut supponitur, & non præcisè, sed sub formalitate opposita falso; imò sumeretur pro eodem, ac veritas prima in essendo. Tum quia videtur implicare fides, quæ habeat pro motivo, Quia dicitur verum: videtur enim implicare amor, qui amet, quia non est

malum, & non possit amare, quia est bonum. Videtur item implicare intellectus, non potens quidem assentiri falso, impotens tamen assentiri vero. Ergo etiam ex proportionem, impossibilis est fides, quæ tantum innitatur huic principio, quod Deus non possit dicere falsum & mentiri, non autem, quod dicat verum. Sed quidquid fit de illius possibilitate saltem præfens fides non debet resolvi in motivum: quia Deus non potest dicere falsum; sed in motivum: quia verum est. Siquidem etiam Theologica charitas, non resolvitur in hoc, quod in Deo nulla sit malitia, sed in positivum, nempe ejus bonitatem in se. Tum quia Si Deus non tantum est exclusio omnis imperfectionis, sed inclusio omnis perfectionis; imò est exclusio omnis imperfectionis, inclusione omnis perfectionis. Ergo si sumitur Deitas, prout Deitas est; & si sumitur cum exclusione omnis imperfectionis, sumitur cum inclusione omnis perfectionis, adeoque & veridicitatis. Ergo non præcisè ab illa, formalisabit fidem, ut voluit Ripalda. Tum quia Deitas quæ Deitas est, non constituitur exclusionem omnis imperfectionis, sed datur aliquis positivus ejusdem conceptus, supra quem fundantur illæ negationes: imò nec inclusionem omnis perfectionis constituitur, ut dictum in prima parte. Ergo si Deitas quæ Deitas est, est motivum formale fidei, non est motivum quæ exclusivam imperfectionis mendacii, & tamen Ripalda ponit Deitatem quæ Deitatem, pro hoc formali. Tum quia sicut partimur has formalitates: non dicere falsum; & formalitatem: dicere verum; ita partiri possumus formalitatem non discredentis & formalitatem credentis, proportionandoque prædicta, non alia prodibit proportio, quam ut ei, qui non potest falsum dicere, non discreddatur, ei autem, qui non nisi verum, & verè dicit, credatur positivè: Quia autem nos Divino testimonio non tantum non discredimus, sed positivè credimus, fit ut fides quam habemus, non illi negativo, Non mentiri: seu Non dicere falsum: sed positivæ veritati innitatur.

PROBATUR Secundò. Ratio formalis unius non potest contineri in ratione formali alterius. Sed si præter veridicitatem, verinoscivitatem, veriesentialitatem, esset Deitas quæ talis, motivum formale fidei, ratio formalis unius, contineretur in ratione formali alterius. Ergo Deitas quæ talis, non est motivum formale fidei. Major probatur. Inductione: quia ratio formalis veridicitatis non est ratio formalis verinoscivitatis; ratio formalis albedinis non est ratio formalis dulcedinis. Quod ipsum in hoc fundatur: quia ratio formalis unius, non aliud est, nisi definitivum prædicatum hujus formæ, vel formalitatis, sed definitio unius non est definitio alterius, nisi pullulet chymæra. Ergo. Minor probatur: quia rationem formalem fidei illa veritate præstant seipsis. Ergo si illam ra-

tionem præstat Deitas quæ talis seipsa, hoc ipso ratio formalis unius, erit ratio formalis alterius.

RESPONDEBIS. Quod præstat diversam specierationem formalem fidei Deitas, potest autem una ratio formalis, præstare diversam speciei rationem formalem, licet sub diverso genere proximo, contentam; unde etiam eadem Conclusio potest ex diversis specie motivis inferri.

CONTRA. Quia & præstaret tunc Deitas diversam speciem rationem formalem fidei ut supponitur, & non præstaret: quia si nihil obstat non debemus intra eundem habitum adæquatum sumptum, diversam speciem in adæquata fidem ponere, ut si nihil obstat, teneat illa paritas: ita fides, unus Deus. Quamvis enim baptismus sit triplex, non erit necesse ponere triplicem fidem, quia de baptismo multiplici modo capiendū, datur doctrina Patrum, exigeratque necessitas auferendi originalis; cui commodè uno baptismi modo, satisfieri non potuisset. Sed nec doctrina Patrum procedit de multiplici specie fidei; neque est ulla necessitas ejus habendæ: & infidelitas sufficienter tollitur, per unum assensum: quia DEUS dicit.

PROBATUR Tertiò. Tum quia Si motivum fidei esset ipsa Deitas, quæ assentiens propter Deitatem, vel potest dicere. Assentior quia Deitas dicit; vel tantum assentior quia Deus dicit; vel tantum assentior quia Deitas est. Si hoc secundum. Ergo non ostendis per quod conjungatur ad testandum Deus, cum hac potius parte Contradictionis. v. g. Incarnatio est, hoc enim conjunctivum per ordinem ad nos, non aliud cogitari potest, nisi dictio. Deinde etiam Contradictoria, & non revelata credere possemus, si sufficit motivum quia Deus est quia tam comparatè ad revelata, quam non revelata, vera est propositio; Deitas est. Rursus de hoc ipso: Deitas est, quæ erere restat? Unde de illo constet; & quidem certò & infallibiliter non recurrendo ad veritatem primam. Si autem credas propter Deitatem dicentem. Ergo jam non præcisè sumitur Deitas, sed prout dicens. De hoc ipso Deo dicente quæro, an assentiaris Deo dicenti; quia verum dicit, vel quia falsum dicit, vel simpliciter quia dicit: non primum; quia sic non præscinderet Deitas à veritate prima in dicendo; quod intendit Ripalda. Non secundum: quia cognito mendacio, nemini assentiri potest. Non ultimum quia ly dicit abstrahens à vero & falso, abstrahit ab assensu & dissensu, & est quid commune ad assensum & dissensum. Ergo recurrere debes ad DEUM verè dicentem, adeoque moventem fidem non præcindendo à veritate in dicendo. Tum quia & præscinderet Deitas movens ad fidem à veridicitate ut supponitur, & non præscinderet quæ

vel sumitur Deitas prout est radix veritatis vel non sumitur prout est radix. Si sumitur prout est radix. Ergo non præcisè ut Deitas est, sed sub formali ratione veridicitatis, formalis fides. Si autem non sumitur prout est radix veritatis, non poteris ostendere, quo modo opponatur mendacio, quod tamen requirit Ripalda: hæc enim oppositio mendacio, est vel ratione formalis, vel ratione radicalis veritatis: sicut nec oppositio in homine ad irrationale alia intelligi potest, nisi formalis, vel radicalis rationalitas. Tum quia vel dantur aliquæ rationes in Deo, non connexæ cum fide; vel omnes sunt connexæ. Si aliquæ non connexæ ergo nec Deitas præscindens à veridicitate erit ratio connexa: nec enim stat particularis pro illa ratio, nisi recurratur ad prædicatum veritatis, ad quod non vult recurrere Ripalda. Si autem omnes sunt connexæ. Ergo ex ratione quia Deus est ubique, possum nunc credere, Antichristum damnandum.

OBJICIT PRIMO Ripalda. Excellentia Deitatis seipsa immediatè confert Auctoritatem suis testimoniis, cohibet enim omnem irreverentiam; Dissensus autem testimonio Dei, est magna irreverentia.

RESPONDETUR. Excellentiam Deitatis sumptam prout est à parte rei, conferre dignitatem suis testimoniis, sed non prout subest nostris præcisionibus. Unde casu quo Deus præscindat à veridicitate, & non præscindat à Deitate, adhuc impendendus erit illi omnis debitus cultus: sed tunc creditio non erit debita: quia carebit suo formali. Neque tunc non creditio, erit irreverentia, quia nec erit debita creditio. Sicut non esset irreverentia, non elicere actum creditionis, si Deus retenta sua excellentia, prohiberet assensum fidei fieri.

INSTAT IDEM. Demus Beatos esse impeccabiles & scientia infusa præditos, & quidem ita repugnante mendacio essentialiter, quam repugnet mendacium Deo nihilominus testimonium DEI dignius erit, certe non ob aliud, quam ob formalisantem Deitatem.

RESPONDETUR. Fore dignius, ob veritatem primam in essendo, quæ competit DEO.

OBJICIT SECUNDO. Sacra Auctoritas refert fidem nostram in Deum sine memoria attributorum.

RESPONDETUR. Fidem tribui Deo Auctori quia ille in re est veritas prima. Nec enim Auctoritas Sacra dicit quidquam, de præcisione Deitatis.

OBJICIT TERTIO Eo ipso, quod DEUS apprehendatur testari quidpiam, apprehendatur illud esse verum; quamvis Deus non apprehendatur verax & sapiens; at eo ipso quia Deus apprehenditur testari verum, potest Deo credi. Ergo potest illi credi seorsum à veracitate & sapientia. Major probatur: sufficit apprehendi Divinitatem

ab omni attributo distinctam, ut ab ea, ratione sui immediatè, removeatur omnis imperfectio, quia Deitas seipsa repugnat omni imperfectioni. Unde etiam Christi Humanitas, eo ipso, quod apprehendatur unita Divinitati, immediatè apprehenditur libera ab omni peccato, & errore.

RESPONDETUR. Debere semper apprehendi Deum ut veracem & sapientem radicaliter, quamvis non apprehendatur verax & sapiens formaliter. Unde etiam non potest apprehendi Divinitas removens omnem imperfectiorem, etiam mendacii nisi in quantum est radix veritatis. Licet possit non apprehendi cum formali veritate: nec enim est ratio opponendi se omni imperfectiioni; nisi ratione vel formalis vel radicalis perfectionis. Quod si tunc apprehendatur Deus, prout est radix veritatis, hoc ipso apprehendatur tanquam veritas in essendo; consequenter non præcisè ab illa, formalisabit fidem.

Continuatur solutio Objectionum.

INSTAT PRIMO. Decernat Deus non conferre suum concursum Petro ad loquendum quidquam falsum; hoc decreto removel Deus à Petro imperfectiorem testimonii falsi, tamen non eo ipso confert perfectionem veracitatis & sapientiæ, in iis quæ loquitur, nam cum eo decreto potest componi Petrum esse locutum verum & esse mendacem; quoniam quod loquitur licet re ipsa sit verum, & propterea Deus concursus det ad loquendum, tamen loquitur, contra iudicium mentis erroneum. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem removens singulas imperfectiões, quin apprehendamus perfectiones attributales Dei.

RESPONSUM jam est. Posse nos apprehendere Deitatem removens singulas imperfectiões, quin apprehendamus perfectiones attributales formaliter sumptas. Sed non possumus removens apprehendere, quin apprehendamus perfectiones attributales radicaliter sumptas: ob rationem supra adlatam. Deinde Consequentia non tenet; quia non est cogitabile, in quid resolvi possit illa veridicitas Petri, quam in concursum Dei, & tale Decretum, adeoque in aliquid extrinsecum dicentis; perfectio autem illa veridicitatis Divinæ, vel potius non dictionis falsi, non potest in aliquid extrinsecum resolvi; & cum non resolvatur in veritatem formaliter sumptam, debet resolvi in radicaliter sumptam. Si autem radicaliter sumpta veritas formalisabit fidem. Ergo non præcisè Deitas ut sic, quod voluit Ripalda.

INSTAT SECUNDO. Gratia Justificans est essentialiter repugnans peccato, atque etiam odio Dei; tamen non apprehendimus gratiam, esse charitatem, licet iisdem imperfectiõibus repugnet

pugnet. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem, cum oppositione ad mendacium, licet præcisam ab attributis veritatis.

RESPONDETUR. In nostris principiis identificantibus gratiam charitati, falsum est Antecedens. Deinde ex dictis possumus illam Oppositionem Dei ad mendacium cogitare sine attributis veritatis formaliter sumptæ, modo sumatur radicaliter: Si enim non apprehenditur cum radicali veritate, nullum dabitur fundamentum opponendi se mendacio.

INSTAT Tertio. Uni & eidem imperfecti-
oni possunt opponi plures perfectiones, ut ei-
dem mendacio, Visio Beata, Unio hypostatica,
affectus veritatis. Ergo & in remotione men-
dacii, non continetur formaliter conceptus ve-
racitatis.

RESPONDETUR. In remotione mendacii non
contineri formaliter conceptum veracitatis for-
malis, licet contineatur ex dictis, conceptus ve-
racitatis radicalis. Universaliter autem uni
imperfecti-
oni opponuntur plures perfectiones,
quandò in illis dantur prædicata contraria illi
imperfecti-
oni in eodem genere, nec tantum
disparatè se habentia: nam disparatè se habere,
est præscindere ab oppositione, vel non oppo-
sitione, ad illam imperfectionem. Porro men-
dacio in eodem genere, non opponitur nisi ve-
ritas formalis aut radicalis, sine qua radicali exi-
gentia, Deitas comparata ad mendacium, non
nisi disparatè & præcisivè habebit se.

INSTAT Quarto. Testari falsum potest
apprehendi vel conceptu inadæquato, ut imper-
fectio est, vel conceptu adæquato, ut est talis
imperfectio, hinc quamvis Divinitas repugnans
falsitati sui testimonii, quatenus talis imperfectio
est, non possit apprehendi absque veracitate &
sapientia; tamen repugnans falsitati testimonii,
quatenus imperfectio est, potest à veracitate &
sapientia præscindi: quia Deus non opponitur
omni imperfectioni ratione veracitatis & sapi-
entiae, sed ratione perfectionis proprie Deita-
tis.

RESPONDETUR. Quando apprehenditur Dei-
tas prout repugnans imperfectioni ut sic, appre-
henditur prout est radix perfectionum ut sic, ad
quam radicem, tanquam quid positivum, adeo-
que prius, sequitur negatio imperfectionis. Si
autem apprehenditur prout est, ut sic radix per-
fectionum, adeoque prout est radix veritatis,
non apprehenditur præcisè Deitas: sed sub for-
malitate radicis, sine qua præcisivè se habebit,
ad opponi vel non opponi imperfectionibus.

INSTAT Quinto Idem. Veritas & sapientia
radicalis, non est conceptus objectivus, distin-
ctus à conceptu Deitatis: quia Deitas suo
conceptu objectivo, est radix omnium attribu-
torum.

RESPONDETUR. Veritatem radicalem, non
esse distinctum actu nemine cogitante conce-

prum à Deitate, esse tamen distinguibilem,
quia omnia illa præscindi possunt, quæ non se
habent ut definitum & definitio, habentque di-
versa connotata. Veritas autem, non defini-
tur per esse radicem. Confundendo autem
conceptum Deitatis cum conceptu radicis at-
tributorum v. g. veritatis, & sapientiae sumetur
tunc Deitas, pro veritate in essendo.

OBJICIT Quarto. Cum assensu DEI testi-
ficantis & moventis nostram fidem, componitur
defectus assensus rei testificatæ. Jam autem si
Deus testificans includeret veracitatem & sapi-
entiam, non posset iste dissensus componi: quia
ex apprehensione terminorum, evidens est, ve-
rum esse, quicquid à sumè veraci dicitur. Ma-
jor autem probatur exemplo Abraham, Genes.
19. exemplo S. Petri Matth. 14. Rursus discre-
dentes Deo, possunt credere Deum esse men-
dacem ex illo Joh. 1, 5. Quod non potest fieri
nisi dividatur assensus Dei testificantis, ab assen-
su rei testificatæ: nam, mendax minimè credi-
tur, qui non creditur testatur aliquid contra
mentem. Denique viri Spirituales consulunt
fidelibus, ut se præmuniant assensu perfecto Dei
testificantis. Ergo apparet sine assensu Dei
testificantis, tardari assensum rei testificatæ, ac
nisi alter ab altero esset separabilis, non posset al-
ter in alterum eam motionem conferre. Ergo
separabilis est.

RESPONDETUR. Si apprehendatur hoc
Deum dicere, qui est veritas radicalis, evidens
est Deum non posse mentiri, atque si appren-
datur formaliter verax. Directè ad argumen-
tum dicitur cum assensu dicto, componi dissen-
sum rei testificatæ, casu quo non constet per mo-
tiva credibilitatis veritatem esse veritatem pri-
mam, circa hoc objectum, secus si id constet.
Abraham solum deposcebat in confirmatio-
nem promissi aliquod signum, ut illo tanquam
motivo credibilitatis evidentiori, roboraretur,
vel suam tenuitatem profitebatur dicens: Unde
scire possum quod possessurus sim terram. Sed
inde non sequitur, quòd rei à Deo testificatæ, &
quam noverat testificari Deum, assensum non
præbuerit. Dubitatio S. Petri non erat contra
fidem, aliàs debuisset tunc amisisse habitum fi-
dei, quod nemo dicit. Sed illa dubitatio erat
contra virtutem spei, non ergo inde sequitur S.
Petrum rei testificatæ non præbuisse assensum.
Discredentes Deo æquivalenter dicuntur face-
re Deum mendacem. Quia si illis evidenter
moraliter constat, hoc Deum dixisse, & nolint
assentiri, debent saltem interpretativè cen-
sere, negantes Dei veridicitatem. Concedo præ-
munitionem illam de quà Argumentum, esse
bonam, separarique assensum rei testificatæ à
Deo, ab assensu revelationis, si non adsint mo-
tiva credibilitatis, secus si adsint. Sed inde non
sequitur, solà Deitate præcisè formaliter
fidem.

Objic-

OBJICITUR Quinto. Fides potest esse imperfecta, quæ imperfectio in eo erit, quia proponetur solum probabilis connexio, DEI loquentis verè, cum objecto, qualis est apprehensio Deitatis, ut ab attributis distincta: in qua, non elucet manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato.

RESPONDETUR. Est manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato: non enim probabile est, sed certum, veritatem radicalem seu in essendo, mentiri non posse. Imperfecta ergo illa fides non in moventem radicalem veritatem, sed in multa in contra occurrentia rejici debet. An autem concedi possint Actus fidei infirmi, de hoc infra.

ADDo hîc, qui non tenent Præcisiones objectivas, per illos Deitatem etiam independentem à formalitate radicalis veritatis formalisare & quidem formaliter fidem: quia hæc non præscinditur; & sub aliis formalitatibus respondet Deitas: ad eum modum, quo per illos peccatum factum contra naturam rationalem, est formaliter Theologicum, quia sub natura rationali, formaliter continetur DEUS.

DIFFICULTAS V.

An Ratio Formalis Quæ Fidei debeat esse Excedens?

Meminit aliquoties S. Thomas objecti Fidei cum addito excedentis. Dicit enim S. Thom. Prima Secundæ q. 62. art. 2. *Objectum inquit Theologicarum virtutum* (inter quas est fides) *est ipse Deus, qui est omnium rerum finis, prout nostra rationis cognitionem excedit*, & ad 2. ibidem Theologicam virtutem esse circa ea, secundum quod rationem humanam excedunt & art. 3. ad 2. *habere inquit fidem & spem, de his quæ sunt supra facultatem naturæ humanæ, excedit omnem virtutem homini proportionalem.* Ex quibus verbis pullulat quaestio: An ratio formalis Quæ fidei, (quamquam id alii etiam ad materiale extendunt,) debeat, habere rationem Excedentis.

EXPLICANT. Hanc veritatem excedentem sic. Omnis certitudo ac veritas cognitionis creatæ, fundatur in veritate prima DEI; sicut enim esse creatum, est participatio Divini esse, sic etiam quæ accidunt Creaturis, sunt participationes attributorum Dei: v. g. Humanitas est participatio Divinitatis; humanitatis virtutes, sunt participationes potentiarum Divinarum; humanitatis duratio, est participatio æternitatis Divinæ. Ergo etiam & certitudo & infallibilitas assensus creaturæ, fundabitur in veritate prima. Quia autem quædam infallibilitas ac certitudo cognitionis creaturæ, est debita creaturæ; quædam autem est supra existentiam illius; ideo etiam duplicem, secundum modum nostrum

cognoscendi, veritatem in DEO apprehendimus; unum quidem, quæ sit principium infallibilitatis super excedentis omne debitum Creaturæ, altera quæ principiat debitam certitudinem, saltem alicui possibili Creaturæ. Et hujus quidem certitudinis principium est, tribuendo vires cognoscitivas debitas creaturis; objectis verè vim motivam naturalem potentiarum cognoscitivarum, & præstando concursum naturalem. Si autem præstet vires supernaturales & concursus supernaturalis; habebit DEUS rationem veritatis, vel dicentis supernaturalis. Ut de hac doctrina sic explicata statuatur.

DICENDUM est. Licet ad actum fidei excedentem, concurrat veritas prima formalisativa fidei Theologica, ponere tamen motivum formale veritatem primam prout excedentem; ut ratio excedentis teneat se penes motivum, nulla est necessitas. Prima pars Conclusionis: Nempe quod veritas prima concurrat ad actum fidei excedentem alibi probatur: quia scilicet actus excedens, est actus supernaturalis ut explicans supponit, & ostendunt dicta de supernaturalitate. Sed veritas prima, concurrat ad actum fidei supernaturalem. Ergo concurrat ad excedentem. Secunda pars.

PROBATUR Primo quia S. Thom. hîc quaest. 1. art. 1. discurrens de objecto formali fidei, ponit veritatem primam sine ullo addito.

PROBATUR Secundo. Quia est inexplicabile, posito quod ista excedentia teneat se à parte motivi formalis, ad quidnam deserviat, idque necessariò: nam non deservit ad efficiendam producendamque rationem actus excedentis in fide: quia motiva formalia, non producunt physicè actus, sed in genere causæ formalis extrinsecæ: productioque illorum, spectat ad intellectum & habitum supernaturalem. Non item deservit ad rationem ipsam salvandam motivi requisiti ad actum supernaturalem: quia motivum formale, & objectum formale sunt idem; diximus autem in materia de Ente supernaturali, ab objectis, non desumi supernaturalitatem. Non est etiam necesse ponere veritatem primam excedentem pro motivo, ut sic fiat actus supernaturalis ex ordine suo infallibilis: quia Supernaturalitas, non est infallibilis ex suo ordine: nihil enim repugnat, dari probabilitatem supernaturalem; & opinionem supernaturalem. Si autem per ly, ex ordine suo infallibilis, intelligatur; quia scilicet supposito quod DEO dicenti innitatur, qui est summa veritas, summam infallibilitatem habebit. Sed ad hoc etiam ponere veritatem primam excedentem, pro motivo formali, impertinens est. Ratio quia etiam si aliquid diceret Deus, prout est veritas prima non excedens, adhuc illi infallibiliter assentiri possemus: quia tam excedens quam non excedens infallibilitas Divina, ab eodem

(c) 4 defu-

desumuntur nempe essentiali determinatione naturæ Divinæ, ut nec mentiri, nec falli possit.

PROBATUR Tertio. Tum quia objectum formale fidei, debet poni, stans in ipso met Deo, & non involvendo aliquid creatum; ratio autem excedentis, vel non excedentis, desumitur ex comparatione ad creaturam. Tum quia revelatio passiva, non ingreditur formale fidei, ut infra videbitur. Ergo nec ratio excedentis. Tum quia si nihil obsit, maximè debemus exaltare Deum; magis autem exaltabitur, si ratio veritatis illi intrinseca, sine ulla desumibilitate excellentiæ ab alio extrinseco, æquè sufficiat ad formandam fidem, merendumque assensum infallibilem. Ratio autem excedentis habetur non nisi ratione alicujus extrinseci.

Obijcitur Primo. Autoritas S. Thomæ in oppositum ex quæst. 62.

RESPONDETUR. Illo loco non plus velle S. Thom. quàm quòd primaria objecta fidei sint talia, ut ad illa lumen naturale, sine præsupposita revelatione pervadere non possit, ut ad mysterium Trinitatis. Sed inde non sequitur, quòd veritas prima, illa objecta attestans, in ipsa ratione formali motivi, debeat habere rationem excedentis.

INSTABIS. Saltem fidei pro habitu ænigmatico sumptæ objectum, erit veritas prima excedens: quia etiam visionis Beatæ objectum, est Deitas excedens.

RESPONDETUR. Excedentiam illam visionis hoc sensu admitti: quia nullus est intellectus, qui possit connaturaliter, & actu naturali attingere Deum prout est in se, ubi etiam supernaturalitas tenet se à parte actus, & non à parte motivi.

Obijcitur Secundo. Virtus quæcunque Theologica, ordinat hominem in Beatitudinem supernaturalem. Sed si fides non respiceret veritatem primam excedentem, non ordinaret hominem in Beatitudinem supernaturalem; non enim ordinaret in cognitionem finis supernaturalis: præcipuè cum DEUS, ut est principium rerum naturalium, non sit finis supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Ordinatio enim in cognitionem finis supernaturalis, non exigit motivum excedens: præcipuè quia tota ordinatio in beatitudinem supernaturalem, est ab ipsamet supernaturalitate, quæ non desumitur ex motivo.

INSTABIS ex Scoto. Potissimam rationem fidei esse versari circa Trinitatem; hanc autem nihil continet nisi veritas prima excedens: quia nullus effectus inducit in cognitionem Trinitatis.

RESPONDETUR. Negando Minorem: quia licet creata non inducant nos in noticiam Trinitatis, sufficit illam notificari à veritate prima, nullaque est necessitas, ut excedentia, teneat si à

parte motivi. Unde si ordinasset Deus crediti mysterium Trinitatis actu naturali, licet propter se dicentem, foret ille actus infallibilis, licet non excedens. Quod autem dicitur, fidem vocari supernaturalem, quia est de ratione objecti supernaturalis in fide, non desumatur ab objecto.

Obijcitur Tertio. Veritas prima excedens, non potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera: veritas autem prima non excedens, in quantum non excedens, hoc est, agens secundum exigentiam ac vires debitas Creaturæ, potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera; ut patet in cognitionibus probabilibus, habitus autem fidei est talis; qui tum ex vi speciei, cum ex vi ordinis, non potest esse principium falsi: quia quamvis habitus scientificus, in sua specie, non possit esse falsus, non tamen ex vi ordinis: quia est in ordine naturali, qui fallibilitatem patitur.

RESPONDETUR. Concedo veritatem primam non excedentem, posse principiare hoc est, comproducere physicè cognitionem quæ non sit vera. Nego autem veritatem non excedentem, quæ sit per modum attestantis, posse esse principium falsi. Transeat idem, quòd veritas excedens, non possit comproducere physicè cognitionem, quæ non sit vera. Sed inde non sequitur motivum formale debere esse veritatem excedentem: quia ratio motivi formalis, non habet rationem producentis actus. Dicitur transeat: quia posset dari opinio supernaturalis, ad quam concurreret Deus, sub formalitate excedentis.

INSTABIS. Apocal. 20. dicitur: Ecce nova facio omnia. Ergo & objectum fidei novum: quomodo autem novum, si non excedens?

RESPONDETUR. Non satis apparet quomodo in novo Testamento sit novum motivum fidei, cum in utroque fuerit fides infallibilis: adeoque & motivum infallibile: diximusque superius, nato Christo, permansisse eosdem habitus. Salvabitur ergo illa novitas fidei, ob admissos Gentiles ad fidem. Cæterum hoc sensu admittimus veritatem primam excedentem, quòd licet ad fidei Theologicæ actum, nunquam moveat veritas prima, nisi dando ei veritatem summam & excedentem quamcunque creaturam.

Sub hoc titulo decidendum est id, quòd proponit universaliter de omnibus virtutibus Theologicis quæst. 4. Esparza. An sit de ratione illarum, ut sint prælatio Dei super omnia. Et quidem si præstetur hæc prælatio ratione motivi, indubiè illis convenit: quia habent pro objecto Deitatem, cui prælatio super omnia convenit. Sed quia actus supernaturalis & naturalis possunt inniti eidem motivo, non apparet quæ prælatio Theologicis virtutibus conveniat. Ratio, Si enim esset aliqua prælatio, esset in eo quòd ita præferretur; vel Auctoritas per assensum.

R. P.
THE MLO
zianowski
Tom. 1. et 2.
D. VI

sum, vel Bonitas per amorem; ut animus ex vi huius actus, paratus sit contemnere, cætera omnia repugnantia vel assensui vel amori: Sed hoc potest etiam habere actus naturalis, innitens v. g. veritati Divinæ.

S. Thom. qui in oppositum citatur non habet plus, quam quod virtutum Theologicarum obiectum sit in genere suo summum v. g. Auctoritas summa, Bonitas summa, &c. Sed Negatur, ab iisdem, actum naturalem specificari non posse. Dantur quidem veritate Theologicæ ut feramur in Deum tanquam ultimum finem supernaturalem, sed dantur, ut feramur supernaturaliter. Nam actu naturali, etiam in finem supernaturalem, ferri possumus. Et sicut dantur gratiæ supernaturales ad agendum supernaturaliter; ita dantur naturales, vel saltem non repugnat eas dari, ut attingant illum finem supernaturalem, naturaliter.

Nequæ valet, si dicas cum Esparza: quod cum agitur de vigore naturæ, sub ea voce universalis, solum comprehendantur omnia naturaliter occurrentia in contrarium. At amor supernaturalis ita amat, ut præterea superet omnia etiam supernaturaliter occurrentia in contrarium: & pollet viam ea superanda, pro adimplerione præceptorum supernaturalium, quod est longe difficilius. *Non inquam valet*; quia potest fieri actus naturalis, qui velit etiam supernaturaliter occurrentia, ne DEO v. g. dicenti credatur, superare, idque cum auxilio gratiæ, ordinis naturalis. Ergo hæc superatio supernaturaliter occurrentium, quæ est fundativa istius prælationis in fide Theologica, est quid commune etiam actui naturali; atque adeo ista prælatio non debetur soli virtuti Theologicæ ut voluit Esparza.

QUÆSTIO III.

De Ratione formali Fidei propter Quam.

PRÆMITTO Primò. *Prædictum titulum sub hac præfati ab Auctoribus tractari*: Quodnam sit ultimum resolutorium fidei? quid autem veniat nomine resolutorii supra dictum.

PRÆMITTO Secundò. *Debere ponitur etiam in fide motivum assensus* seu rationem Propter quam, adeoque ultimum resolutorium.

RATIO: quia & esset ille assensus, & non esset assensus, esset ut supponitur, non esset autem, quia assensus nullo alio distingui potest à simplici apprehensione, transireque in secundam vel tertiam operationem, nisi ratione motivi. Tum quia per ipsum Gvilhelmum Parisiensem & per Rubionem saltem debet intercedere motivum obediendi Deo. Ergo adhuc ille assensus, non erit sine motivo; hoc autem motivum non sufficere velexinde ostenditur: quia obedientia spectat ad voluntatem, motivumque illius non est constitutum virtutis Theologicæ. Tum quia Rationes in oppositum non convincunt: lauda-

bilitas enim fidei, non est in assentiri sine motivo, sed in assentiri sine evidentia; & tamen infallibiliter, & æqualiter omnibus; deferreturque adhuc in hoc assensu plus Deo, quam hominibus, quia deferretur firmior assensus; falsumque est quod possit præcipere Deus assensum sine motivo: quia non potest præcipere rem impossibilem, & constitutum sine constitutivis. Jam autem assensus quod sit ob motivum, per hoc constituitur.

PRÆMITTO Tertiò. *In quo sit punctus Difficultatis in præfati*: Credo v. g. sub speciebus Sacramentalibus esse Corpus Christi, hæc veritas non est nota ex ipsis terminis. Ergo illi assentiri debeo propter aliud: nempe quia hoc Deus dixit; hæc ipsa propositio, non est nota ex terminis. Ergo etiam illi non possum assentiri nisi propter aliud; quid ergo est illud aliud? Si aliud humanum; ergo resolvīs fidem Theologicam & infallibilem, in aliquid non Theologicum & fallibile. Si resolvīs in Divinum testimonium, quæro an sit distinctum à priori an idem? si idem, ergo nihil respondisti. Si aliud, de ipso illo alio testimonio redit difficultas, cum non sit ex terminis notum. Unde vel dabis processum in infinitum in testimoniis, vel tandem debebis respondere, non per testimonium, in quo aut non salvabis rationem Theologicam, aut non salvabis, quomodo sit notum ex terminis, quod tamen in omni resolutorio videtur requiri. *His præmissis, sit*

DIFFICULTAS I.

Examinantur aliorum sententiæ.

PLures post alios sententiæ refert Amicus disp. 9. & Lugo disp. 1. & alii. Seligentur aliquæ:

EXPLICAT Primo Pontius disp. 27. num. 7. Si loquamur de ultimo motivo formali ipsiusmet fidei ultimo, resolvitur in ipsam revelationem Divinam, vel solam vel cum veracitate. Si vero loquamur de ultimo motivo, quo inclinamur ad iudicandum, quod existat revelatio Divina, non habetur idem motivum in omnibus fidelibus. Nam interdum sunt motiva credibilitatis, interdum Auctoritas & testimonium hominis fide digni. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia: si motivum formale ipsiusmet fidei, idque ultimo resolutorium est revelatio Divina, quæro an hæc propositio Deus revelavit, sit ex terminis nota? Si non est ex terminis nota. Ergo illi assentior non nisi propter aliud, adeoque non erit illa ultimum resolutorium. Si est ex terminis nota, ostende hanc evidentiam; & si illam ostenderis, ostendes intrinsecam connexionem terminorum, si quæ est, quæ ipsa connexio, ex dictis supra, non spectat ad fidem. Tum quia illud ipsum iudicium, quod iudico existere revelationem, potest esse actus fidei; Ergo habebit motivum fidei, quod docet Pontius, esse revelationem.

nem. Cur ergo universaliter de illo enuntiat iudicio, quod resolvatur v. g. in motiva credibilitatis? Tum quia hic non quaritur, quodnam sit ultimum resolutorium ex subiecto, sed quod ultimum ex objecto; & tamen Pontius recurrit ad diversitatem motivorum, ex subiecto.

EXPLICAT Secundo Amicus cit. num. 26. quod scilicet ultimum resolutorium sit Scriptura testificans, verbum Dei, traditio, & Ecclesia: mutuo verò unum resolvitur in aliud in diverso genere; omnia autem in Auctoritatem incretam, Dei dicentis, per simplicem duntaxat adhesionem objecti materialis, propter formale.

Hec explicatio

NON SATISFACIT. Quia non respondet ad punctum difficultatis: querere enim restat, An hæc propositio, *Increta id Auctoritas dixit*, sit in terminis nota vel non: redibitque argumentum supra factum; querereque restabit, qui per simplicem adhesionem objecti materialis, propter formale, fieri possit assensus, si propositio dicta, non sit ex terminis nota.

EXPLICATUR Tertiò. Resolvit fidem in lumen fidei, quo DEUS illuminat mentem nostram.

Hec explicatio

NON SATISFACIT. Quia confundit principium effectivum, cum formali, & motivo, hic autem non quaritur de principio effectivo, quale est illud lumen.

EXPLICAT Quartò Granado, docens motivum fidei & ultimum resolutorium, esse auxilium quoddam Dei actuale, quod non quidem habet se per modum principii effectivi, sed per modum concursus actualis, quod DEUS illuminat mentem credentis, & ita manifestat illi veritatem objecti credendi, ut crediturus credat connexionem Divini testimonii, cum objecto credendi.

Hæc Sententia immerito impugnatur quasi coincidat cum Hæreticis, qui fidem suam in instinctum internum resolvunt: nam Hæretici admittentes instinctum internum, non in hoc sunt Hæretici, quia illum admittunt, nam etiam Catholici dicere possunt; se instinctum internum ad fidem habere; internamque securitatem de rebus fidei. Sed in hoc sunt Hæretici: quia ad illum internum instinctum recurrunt, ita, ut rejiciant omnem aliam externam regulam, quâ ille spiritus internus reguletur, proptereaque appellatur spiritus privatus. Nihilominus *hec explicatio*

NON SATISFACIT. Quia instinctus ille, non est motivum assensus summè infallibile: major enim est infallibilitas immediatè dicentis Dei. Deinde nullo modo est ultimum resolutorium: Si enim quæram, Cur credas Trinitatem? respondebis, quia Deus revelavit qui est verax. Quod si quæram de hoc præcisè, quare sit verax, & unde tibi constet esse illum veracem: certè id non resolves in instinctum tuum, tanquam in

motivum, sed tanquam in proponentem illam veracitatem? hic autem quaritur non de propositione, sed de resolutorio.

EXPLICAT Quintò Ripalda disp. 3. num. 7. quod huic principio, Deus est verax, assensumur immediatè propter se, & non propter aliud. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Assensus tunc fieret propter intrinsecam veritatem illius propositionis, hic autem assensus non potest effectui dei ut dictum supra. Tum quia, si illi propositioni non propter aliud assentiremur, id ideo esset, quia nihil notius est, quàm Deum esse dignum fide & veracem. Sed hæc ratio non convincit: quia quamvis dicto objecto nihil sit notius, noticia Theologicâ & Metaphysicè, falsum tamen est, quod etiam sit notum noticia fidei: hæc enim non potest esse propter aliud, nisi propter *Quia dicitur*. Quod vero assumit Ripalda: fidem soli objecto secundario assentiri propter revelationem, & non primario, id non convincit: quia hoc ipsum non probatur, nec ostenditur qui adhuc ille assensus, sit futurus fidei. Deinde primarium objectum fidei, est etiam Dei existentia, & tamen assentiri huic objecto possumus: quia dicit: Ego sum qui sum. Tum quia & esset ille assensus fidei ut supponitur, & non esset: quia nihil condistinctum sui, ab aliis, eandem veritatem attingentibus assensibus, in præcisa ratione assentiendi haberet, si inniteretur intrinsecæ objecti veritati. *Descendamus ad alias sententias.*

Punctum Difficultatis 1.

An ultimum resolutorium Fidei sit Auctoritas Ecclesie?

Affirmat Medina Bannez & alii. Porto Auctoritas Ecclesie duplex cogitari potest: una quidem humana, in quantum dicit collectionem hominum Doctorum & Sanctorum, sub uno capite roto orbe sparsorum: *Secunda* Auctoritas Ecclesie, est quasi Divina, sita in speciali assistentia Spiritus Sancti, secundum quam eam gubernat ne erret. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT. Primò, quia non tangit punctum difficultatis. Credo v. g. Deum esse Trinum; quæro cur? respondebitur, quia DEUS revelavit, quæro unde constet quod revelavit? respondebitur, quia ita dicit Ecclesia; quæro estne notum in terminis quod quidquid dicit Ecclesia est verum, & quia hoc dicit Ecclesia? & in primis quod hoc dicat Ecclesia non est tibi notum: quia hoc dicit tibi tuus hic & alter in fide Magister, qui non sunt Ecclesia: & ad maximum est hoc tibi notum per sensus & notitiam morali. Ergo resolves fidem, vel in notitiam sensuum vel in aliquid fallibile. Quod attinet ad illam aliam partem. Quidquid dicit Ecclesia est verum: quomodo id est ex terminis notum. Ergo illi propositioni assentiris propter aliud.

aliud. Ergo prior illa non fuit ultimum resolutionem, & de illo alio quærendum restabit: est-
né notum in terminis.

NON SATISFACIT Secundò. Quæro an fides Apostolorum & nostra sit ejusdem speciei vel non, idque in ratione motivi? si ejusdem speciei; ergo immerito assignasti duplex moti-
vum fidei, nempe veritatem Divinam, & Au-
thoritatem Ecclesiæ, quæ etiam quâ participata,
specie distinguitur ab increata Auctoritate. Si
autem est diversæ speciei, dicitur id contra
communem sensum. Et deinde non satisfacit
præfenti difficultati; quæritur enim hic de mo-
tivo fidei, non ratione subjecti alicujus particu-
laris, sed de motivo ex ratione objecti, quod sci-
licet competat omnibus actibus, quicunque
sunt actus verè fidei. Jam autem credebatur ali-
quid Adam & Apostoli, & non propter Ecclesiæ
propositionem.

RESPONDEBIS, quòd motivum fidei, ut sit
sub distinctione concipi debeat, quòd scilicet
sit assensus, vel propter Auctoritatem Ecclesiæ,
vel propter Auctoritatem Divinam attestan-
tem.

CONTRA est. Tum quia si duæ illæ Aucto-
ritates copulative non accipiuntur, in quantum
innititur soli Auctoritati Ecclesiæ fides, non
erit summè infallibilis, nec rigorosè Theologi-
ca. Tum quia illæ duæ Auctoritates, vel con-
veniunt in ratione communi motivi fidei, vel
non conveniunt, si conveniunt, illa potius ratio
communis, erit resolutionem. Si non conve-
niunt, non satisfacit difficultati: quia hic quæ-
ritur de ratione, in qua, conveniant etiam mo-
tiva: quia queritur de ratione, in qua, conveni-
ant ipsi actus. Tum quia redibit argumentum
immediatè factum. An scilicet fides ex hoc
motivo elicita, sit eadem specie, cum fide ex
hoc alio motivo elicita.

NON SATISFACIT Terriò. Quia fides neque
potest resolvi in humanam Auctoritatem Eccle-
siæ, neque in divinam; non in humanam quia
quamvis hæc magna sit, nihilominus non est ex
sua ratione formali infallibilis; non etiam resol-
vi potest fides nostra in Auctoritatem Ecclesiæ
Divinam. Quia fides nostra, ex suo motivo,
debet esse summè infallibilis & Divina; non ef-
fet autem ex suo motivo summè infallibilis:
quia major est infallibilitas per essentiam, quam
per accidentalem assistentiam. Nec videtur
quomodo esset fides illa Divina ob illam assisten-
tiam, quæ participativè est quid Divinum. Sic-
ut quod sit propter hominem, non est ex eo præ-
cisè Theologicum, quantumvis homo dicat par-
ticipationem Divinitatis eamque etiam infalli-
bilem; quia suæ entitati innexam. *Pensandum
quomodo aliàs hæc sententia impugnari soleat.*

IMPUGNATUR Primò. Quod scilicet Adami
fides & Apostolorum non resolvatur in Aucto-
ritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Hoc ipsum concedere Medi-
nam. Hinc ut teneat Argumentum, restaurari
debet ex dictis supra.

IMPUGNATUR Secundò. Auctoritas Ecclesiæ
nobis innotescit per Auctoritatem Divinam:
Cur enim credis Ecclesiam non posse falli? quia
id Deus dicit. Si interim queratur cur id De-
us dixerit? respondes quia Ecclesia dicit, en
apertum circulum.

RESPONDERI posset. Sicut in simili Hæ-
reticis responderetur. Triplex est classis homi-
num cum quibus agi debet; sunt enim vel Eth-
nici, qui aliunde Ecclesiam non habent cogni-
tam, vel Hæretici, vel Catholici: Si Ethnici, il-
lis Auctoritas Scripturæ non potest per Ecclesi-
am probari, nec Ecclesia per Scripturam, sine
manifesto circulo: Assumeretur enim igno-
rum ad ignotum, cum tamen probatio legitima,
debeat esse à noto ad ignotum, vel à notiori ad
ignotius. Quamvis ubi illis postea Auctoritas
Ecclesiæ, per motiva credibilitatis fuerit cogni-
ta, possit illius Auctoritas assumi, in motivum
probandi Scripturam. Quoad secundam clas-
sem, hoc est, Hæreticorum attinet; cum istis
etiam agendo non potest directè assumi Aucto-
ritas Ecclesiæ ad probandum Articulum, hanc
enim negant. Sed immediatè debet assumi
primo Scripturæ, ad probandam Auctoritatem
Ecclesiæ, quia illius Auctoritate probata, posset
postea illa assumi ad probandum Articulum.
Jam enim non assumeretur aliquid ignotum, sed
esset regressus demonstrativus, similis ei, cum
causam per effectum aliunde cognitum, & effe-
ctum per causam notam probamus. Quoad
tertiā classē attinet, hoc est, Catholicos;
cum iis supponatur æquè nota Scripturæ ac Au-
thoritas Ecclesiæ, tunc ad invicem se ostendent,
nec fiet probatio propriè dicta, in qua sit pro-
gressus secundum conditionem noti ad ignoti-
us; sed potius manifestatio unius in alio; ad eum
modum quo specula sibi opposita, in seipsis invi-
cem repræsentantur & apparent. Dicerent
ergo oppositi, quòd scilicet in auctoritatem Ec-
clesiæ resolvant fidem, tanquam aliunde cogni-
tam, & non ex sola Scripturæ, licet habeat etiam
in Scripturæ testimonium: neque enim com-
mittitur tunc circulus, quando assumitur ali-
quid aliunde etiam notum. Sed de hoc argu-
mento aliàs etiam dicitur.

IMPUGNATUR Terriò. Quia resolvendo saltem
partialiter fidem in Auctoritatem Ecclesiæ, re-
solveretur in aliquid non Divinum, hoc autem
non debet admitti: quia sicut de mysterio
Eucharistiæ canit Ecclesia; ita & in præfenti dici
potest. Sola fides sufficit; ad quod alludit et-
iam Augustinus, contra epistolam. Funda-
menti capit. 14. *Ea credimus non hominibus, sed
ipsi Deo, animam nostram firmanti & illuminanti.*
Unde & Joan. 12. dicitur. *Qui credit in me, non
credet*

credit in me, sed in eum qui misit me & C. 2. Doctrina mea non est mea.

RESPONDERI posset fidem non esse adæquatè Divinam, si nomine adæquatæ fidei Divinæ intelligatur fides secundum totam latitudinem sui motivi. Si autem nomine fidei adæquatæ, intelligatur fides, pro principali, à quo fit denominatio, habens pro motivo Auctoritatem quæ est Deus, sic sumpta erit adæquatè Divina: pro principali enim respiciet semper Deum; ad eum modum quo homo dicitur adæquatè & completè rationalis, quamvis nonnisi principalis ejus pars intelligat. Dictum illud *Sola fides sufficit* hoc solum vult, quòd nullus sensus exploret veritatem corporis Christi in Eucharistia, sed sola fides; quod verum est, eam resolvendo etiam in Auctoritatem Ecclesiæ: quæ quia movebit ad fidem, adhuc sola fides sufficiet. Et sicut per arguentes revelatio intrat formale fidei, quamvis illa sit quid creatum; nec id obest ut sit Divina; ita nec oberit Auctoritas Ecclesiæ. Augustini verba verificantur: quia etiam credere propter Auctoritatem Ecclesiæ est credere propter assistentiam Spiritus Sancti; adeoque propter aliquid Divinum. Locus ille S. Joan. non plus vult, quàm esse identitatem naturæ inter Patrem & Filium, hinc qui credit, credit in Patrem, credit & in Filium. Quando autem Petrus dicitur immediatè motus, ad credendum Divina Auctoritate, poterit adhuc movere Auctoritas Ecclesiæ: quia & hæc adhuc non est revelatio carnis & sanguinis, sed aliquid Divinum. Cæterum hæc rationes possunt ex allatis supra restaurari.

DICES Primò in oppositum esse Auctoritates.

PRIMA AUCTORITAS Sanctæ Scripturæ. Actorum 16. dicitur, quòd Deus aperuerit cor Lydiæ, ut intenderet illis, quæ à S. Paulo dicebantur & 1. Joan. 2. *qui novit inquit Deum, audit nos, qui non est ex Deo, non audit nos.*

RESPONDETUR. Primum locum non plus probare, quàm quòd gratia Dei prævenit Lydiam ad intelligendâ & capiendâ mysteria fidei. Secundus locus non convincit: quia non dicitur eum qui est ex Deo, audire illos & propter illos dicentes assentiri; quod tamen probari debuerat: sed Apost. tantum dicit, eos qui DEUM norunt, recipere doctrinam Apostolicam.

SECUNDA AUCTORITAS est S. Augustini, contra epist. Fundamenti. cap. 5. *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ commoveret Auctoritas.*

RESPONDETUR. In illo commovere, involvi non rationem causæ formalis, sed rationem applicativi, & sicut motu cietur calor, nec tamen motus, est ratio formalis calefaciendi, sed conditio & applicativum; ita & in præfenti.

TERTIA AUCTORITAS est S. Thom. hic q. 5. à 3. ubi, & aliàs, docet fidei formale esse veritatem primam, secundum quòd in Scriptura S. & doctrina Ecclesiæ manifestatur.

RESPONDETUR. Ly. secundum, non reduplicat motivum: quia illud jam dixerat in antec., esse veritatem primam sine ullo addito: Ly. ergo illud secundum, innuit, ubinam contineatur Doctrina fidei, nempe in Scriptura & Propositione Ecclesiæ.

DICES Secundò, Si petatur à fidei curatore Christum esse Deum? respondet quia hoc Deus revelavit. Si queratur unde constet quòd id Deus revelarit? respondebit, quia Ecclesiæ Spiritu Sancto directâ, hoc me docet: ita autem responderi debere probatur: quia unaquæque res debet in illa principia resolvi, ex quibus nascitur; fides autem nostra nata est ex doctrina Ecclesiæ, Apostolorum autem fides, nata est ex immediata revelatione. Ergo fides nostra, in Auctoritatem Ecclesiæ, Apostolorum, in immediatam revelationem, resolvenda.

RESPONDETUR. Quando pro ratione credendi adfertur Auctoritas Ecclesiæ, non adfertur ratio formalis motiva, sed applicativa: ad eum modum, quo pro ratione usionis redditur applicatio ignis. Ratio allata multum probat, nempe quod ars Syllogisandi, inventa ab Aristotele, in eodem Aristotele resoluta fuerit in principia lumine naturæ notâ; nostra autem Syllogisatio, in Magistros, qui nos illam docuerunt. Porro res in eadem principia resolvitur ex quibus nascitur, non tanquam applicativis sed tanquam constitutivis.

DICES Terriò, Hæretici ideo sunt Hæretici, quia fidem suam non resolvunt in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Ideo sunt Hæretici, quia negant regulam in proponendo res fidei infallibilem esse Ecclesiam, quod tamen est revelatum.

DICES Quartò, Auctoritas Ecclesiæ habet se per modum organi & instrumenti Divini, & habet se sicut Moyses & Propheta, qui fuerunt instrumenta revelationum Divinarum. In humanis autem testimonij Nuntij seu Legati, intrat partialiter assensum fidei humanæ.

RESPONDETUR. Organum & instrumentum non se habet per modum motivi, sed explicantis, propter quid credi debeat. Negatur item in Moysen resolutam fuisse fidem. Instantia de Nuntio pro nobis est: quia ille non movet in Auctoritate, sed solus Princeps, cujus est Legatus. Quamvis autem nuntius in humanis partialiter ingrederetur fidem humanam, non foret absurdum; foret autem absurdum, si ingrederetur fidem Divinam Auctoritas Ecclesiæ: quia fides humana non est summè infallibilis, secus Divina. Si summè infallibilis, debet habere motivum summè infallibile, quod non est, nisi Deus.

DICES Quintò. Ex hoc ipso quòd aliquid ab Ecclesia proponatur credendum, rectè inferatur, id esse de Fide.

RESPON-

RESPONDETUR. Inferri id rectè esse de fide, ex eo quòd Ecclesià sit regula certò & infallibiliter proponens, tanquam quid revelatum, quòd est verè revelatum. Sed non rectè inferitur esse de fide; quasi ipsa, sit ratio formalis credendi; assistentiàq; Spiritus S. non est in ordine ad complendam Ecclesià in ratione motivi formalis fidei; sed in ordine ad complendum, ut habeat rationem infallibiliter proponentis.

Punctum Difficultatis 2.

In quid alii resolvant hoc principium: Quòd Deus dicit verum est?

LUGO disp. 1. sect. 6. & 7. proponit modum quandam solvendæ præsentis difficultatis, quem est necesse hinc examinare.

DOCET PRIMÒ. Quòd assensus fidei fiat saltem per discursum virtualem v. g. revelatio Divina fallere non potest. DEUS autem revelavit verbum esse hominem. Ergò verbum est homo; quæ omnia cum possint uno actu attingi, efficiunt discursum nonnisi virtualem.

DOCET SECUNDÒ. Prædictam propositionem revelatio Divina fallere non potest, æquivalere huic: Deus est summè verax; additque veritatem quæ concurrat ad actum fidei, esse tam veritatem in dicendo, quàm cognoscendo.

DOCET TERTIÒ. Assensum de summa DEI Auctoritate, qui ad credenda revelata mysteria ducit, debere quidem esse supernaturalem & elicatum à fide, non tamen fieri propter revelationem talis objecti. Sed hæc Suprema DEI Auctoritas abunde agnoscitur, ut possit movere ad credenda alia, propter revelationem. Rationes hujus dogmatis infra attingentur.

DOCET QUARTÒ. Non multum, referret: An assensus fidei de Veracitate Divina, ultimo resolvatur in Deitatem ut voluit Aureolus; rationem reddit: quia adhuc assensus ille non minùs esset Theologicus: haberet enim pro objecto formali ultimo naturam Divinam.

DOCET QUINTÒ. Possè etiam defendi, quòd ipsa veracitas DEI sit ultimum motivum, in quòd resolvitur assensus fidei, dicitque dupliciter posse affirmari eam perfectionem de DEO. PRIMÒ absolute dicendo DEUS est summè verax; & tunc debet id colligi, ex alio medio; idque ideo: quia sicut ex istentiam Dei non possumus in hac vita cognoscere, nisi ex revelatione vel ex Creaturis; sic & perfectiones Dei, non possumus affirmare absolute, nisi per aliquod medium vel revelationis, vel alterius argumenti. SECUNDÒ possumus veracitatem Dei affirmare non absolute, sed sub conditione, hoc est, si Deus loquitur, loquitur verè; & hic assensus, non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri: si enim penetrantur termini, quòd scilicet

DEUS in suo conceptu sit Ens primum, summè perfectum, & simul si apprehendatur, quòd veracitas summa sit maxima perfectio naturæ intellectualis, statim ex terminis constabit, si sit DEUS, debere esse summè veracem. Hæc doctrina

NON SATISFACIT PRIMÒ. Quia attendendo ad dogma quintum. Quæro, an conditionata illi: si Deus est, verax est, assentiamur immediate, vel non. Si non assentimur immediate. Ergò non respondet ad punctum: assignare enim debebat ultimum resolutorium, atque adeò, cui immediate assentiamur. Quòd si immediate assentiamur illi propositioni. Quæro, an assentiamur illi, propter evidentiam illius vel propter aliud. Si propter aliud. Ergò non fit assensus immediatus. Si non propter aliud contra erit.

Tum quia illi propositioni, Deus est verax, absolute spectate, non assentimur immediate propter illam ipsam, eò quòd DEI veracitas absoluta, sicut & existentia, per Lugo, præter revelationem, nonnisi ex Creaturis, colligi possit. Ergò & illa conditionata: Si sit Deus, verax est, non habebit assensum immediatum, sed ejus veracitas nonnisi ex Creaturis colligetur: non enim apparet major ratio de una, quàm de alia. Et sicut quòd alicujus rei est causa quòd ad esse in statu absoluto, est etiam ejus causa conditionata, quòd ad esse conditionatum, ita quòd est nonnisi unica ratio motiva alicujus pro statu absoluto, erit etiam ratio motiva pro statu conditionato, imò hoc ipsum præstitit Lugo: nam illam etiam Conditionatam veracitatem, tanquam ex ratione collegit, quòd scilicet naturæ rationalis proprietas sit, veracitas. Tum quia ex vi hujus doctrinæ sequitur resolvere fidem in aliquid evidens naturaliter, adeòque in lumen naturæ, subrueturque Formalitas: Quæ Theologicæ fidei, quæ debet defendi. Quòd autem ille assensus pendeat à principio supernaturali effectivo, impertinens est ad præsentem materiam, quia hinc quæritur de Formalitate Theologicæ fidei, ex parte motivi. Tum quia etiam in hac materia potest similis circulus vitiosus ostendi, qualem opponit aliis de Lugo. Sit verbi gratià articulus: Credo DEUM esse; quæro, cur est credendum DEUM esse? respondes: quia Deus dixit, & verax est; quæro quare est verax? respondes: quia si sit DEUS, necessariò est verax. Et quia conditionata trahit semper secum, & supponit sequelam statum absolutum, etiam tunc supponetur esse DEUM veracem; de quo ipso esse, primò quærebatur. Ipse Lugo num. 111. docet: quòd ad dilectionem DEI absolutam non sufficiat assensus & cognitio solum conditionata; quomodo ergò sufficiet ad assensum absolutum fidei quòd Deus

(d)

DEUS sit, conditionata illa, si DEUS est, verax est.

NON SATISFACIT Secundò. Quia non potest admittere ultimum resolutorium esse Deitatem. Tum quia argumentum redit factum supra; quia similis circulus vitiosus daretur, qualem alius objicit Lugo: Nam credis quòd Deus sit, quia DEUS est verax, & se esse dixit? quæram quare est verax? respondebo quia est Deus, in circulum. Tum quia ista resolutio veracitatis in Deitatem, confundit resolutorium in ratione Entis, cum resolutorio in ratione Veri, quæ duo sunt distincta. Certè enim veracitas Petri in ratione Entis resolvitur in esse Petri; neque tamen quisquam dixerit, quòd fides humana resolvatur ultimò, in esse hominis.

Tum quia ultimum hoc, quod ille dicit resolutorium, illemetipse resolvit in aliud: dicit enim quòd DEUS sit, hoc non innotescere propter se, sed nonnisi ex revelatione vel ex Creaturis. Quomodo ergò ly Deus est, erit ultimum resolutorium.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia restaurari possunt argumenta, quæ sibi objicit Lugo, præoccuparique ejus responsiones.

Formatur ergò Ratio. Tum quia multi rudes credunt, quos certum est non formare cognitionem illam conditionatam, de Dei veracitate & existentia. Status etiam conditionatus non faciliat cognitionem, & tam difficulter definitur: hoc in specie granum absolute sumptum, quàm conditionate: cum statu excepto, nihil minus sit in illa conditionata, quàm in absoluta propositione, quomodo ergò resolvitur fides rudium, in evidentiam dictæ conditionatæ. Quod autem dicit Lugo: Rudes cum majori firmitate assentiri, quia non vident rationes in oppositum, id non convincit: quia prius ostendi debuisset, quòd rudes illam conditionatam, idque tanquam evidentem propter se, forment. Deinde ostendit Lugo in rudibus, quæ sit evidentia ex parte subjecti & firmitas, de qua hîc non quæritur. Certum autem est, eum, qui parùm novit, & tamen in oppositum non timet argumenta, non habere hoc ipso ex parte objecti cognitionem evidentem, sed obstinationem quandam in sentiendo, quæ certè non est evidentia, adeoque si hæc solum sit in rusticis, non resolvitur fides illorum in evidentiam dicti principii, propter se, scilicet immediate assentiendo, quòd Deus sit verax.

Tum quia Quæro: An assensus illius primi principii, sit certior assensu Incarnationis, aut æquè certus, an non? Si æquè certus vel certior, unde hæc illi certitudo? præcipuè cum sit illi communis, cum aliis notitiis scientificis, attingentibus illam veritatem: Si DEUS est, verax est; & tamen certitudo scientifica non est summa ut fidei, neque ita certa, ac dum assentior: Quia DEUS dixit. Si autem non est certior,

nec æquè certus assensus illius principii, ac assensus de Incarnatione, quomodo salvabitur illud axioma, benè procedens de rationibus formalibus: Propter quod unum quodque tale est ipsum magis. Recurrere autem ad certitudinem, ex ipso habitu fidei oriundam, non tenet: quia hîc quæritur de certitudine motiva, non de certitudine oriunda, à principio effectivo.

Tum quia concedimus quidem habitum fidei, posse se extendere ad duplicem illum assensum, hoc est veracitatis Divinæ & mysterio, sed non probat Lugo, quòd & quomodo extendat, se ad assensum dicti principii, cum formalitate summæ certitudinis, & salvando formalitatem fidei, quæ videtur semper formalisari, nonnisi per Ly quia dicitur.

Deinde non minùs est opposita incertitudo certitudini quàm inevidentia evidentiæ: hinc si non potest fides esse principium incerti assensus, quomodo poterit esse principium evidentiæ assensus, qualem ille ponit, circa illam propositionem: DEUS est verax. Imò hoc ipso sequeretur, quòd etiam assensus fidei circa Incarnationem deberet esse evidens, quantumvis minus assensu principii: si enim certitudo motivi communicat suam certitudinem objecto. Ergò & evidentia principii, communicabit evidentiam objecto, seu mysterio; & sicut evidentia principii naturalis communicat suam evidentiam assensui & objecto, ita & evidentia principii fidei, communicabit evidentiam mysterio. Quod ipsum in hoc resolvitur; sicut principium se communicat in motivum objecto, ita necesse est, ut communicet quidquid illi identificatum est realiter. Cum ergò evidentia sit identificata illi, etiam evidentiam communicabit. *Neque dicas*, quòd de ratione actûs fidei, sit, non esse evidentem, consequenter non potest illi communicari, tanquam subjecto incapaci evidentiæ. Non inquam id dicas: Inferam enim, & posse esse actum fidei evidentem, & non posse; non posse quidem ut tu dicis, posse autem: quia potest elici propter motivum evidens. Nec videtur quomodo actus, qui potest elici propter motivum evidens, non possit esse evidens. Cum illius evidentia, sit evidentia principii; & si capax est hujus motivi, capax etiam erit communicandorum sibi prædicatorum motivi, quàm motivum est, inter quæ, est evidentia.

Neque valet ulterius si dicas. Sicut non communicatur à principio ratio principii ipsi objecto ad quod movet, ita nec communicandam evidentiam: non inquam valet: hoc enim, quod est non communicari rationem principii, non aliud est, quàm quòd motivum, ad assensum illius objecti, sit hoc principium, non è converso.

R. P.
THE MLO
ZIANOWSK
Tom de
D. VI

verso. Et si communicaretur illi ratio principii, hoc ipso non esset iam obiectum, cui propter principium, fieret assensus. Jam autem per omnes, communicatur evidentia obiecto, per ipsummet principium. Hinc si à principio, communicaretur ipsi obiecto, ratio principii, destrueretur ratio distinctionis inter illa, quæ non destruitur ex communicatione evidentia, imò si principium communicaret suam certitudinem obiecto, non communicando identificatam realiter evidentiam, daretur in principio aliquid impossibile, nempe distinctio virtualis in ordine ad prædicata physica, qualia sunt communicare certitudinem, non communicare evidentiam, quæ cum illa est idem realiter: supponitur enim evidentiam, non esse meram denominationem secundò intentionalem.

Punctum Difficultatis 3.

In quid per Alios resolvatur hoc principium: Sed id Deus dixit?

EXaminanda est iteratò hic mens Lugonis, qui ad hoc explicandum.

DOCET Primò. Quòd revelatio non sit tantum conditio sine qua fidei, sed aliquo modo ratio formalis, sive proxima sive ultima.

DOCET Secundò. Assensum huius propositionis: Id Deus dixit, esse immediatum, & ex apprehensione terminorum; non esse tamen evidentem, sed obscurum, licet sit certus.

DOCET Tertiò. Eum assensum elici ab habitu fidei: quia licet in naturalibus alius sit assensus principiorum, & alius Conclusionis, id tamen non procedit de habitu fidei; quia hic cum sit per modum potentia, idemmet, extenditur ad assensum principii, & Conclusionis.

DOCET Quartò. Licet non sit necesse ad fidem, ut nobis obiectum illius immediatè reveletur, necesse tamen esse, ut proponatur tantum alicui immediatè revelatum; loquente tunc nobis Deo per os illorum, qui mysteria revelata proponunt, & appellari potest Locutio Dei, hæc illorum propositio: est enim quasi locutio mediata Dei. Unde Psal. 40. dicit David: *Lingua mea calamus scriba.* Actor. 1. *sicut prædixit Spiritus Sanctus per os David.* Augustinus epistolâ 79. q. 6. Miracula loquelam Dei appellat.

DOCET Quintò. Assensum qui sit mediata revelationi, hoc est propositioni Parochi, esse immediatum, quamvis obscurum, dicitque eo casu, non fieri talem discursum: Omnis testificatio taliter facta est locutio Dei; hæc testificatio est talis. Ergò est locutio DEI. Sicut enim quando audio Petrum non discuro, omnis vox talis est vox Petri, sed comparo immediatè vocem quam audio, cum idea vocis Petri; ita comparo immediatè locutionem Parochi, cum

idea quam habeo de locutione mediata DEI. Concluditque nos quidem omnes, non credere propter immediatè nobis factam revelationem; possumus tamen credere propter revelationem mediatam: quia nobis hæc doctrina ex parte DEI proponitur, & quidem cum tanta evidentia, quam deposcit DEI locutio. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT Primò. Quia hanc propositionem: Id DEUS dixit, & ponit esse ultimum resolutorium fidei, dicit enim illum assensum esse immediatum, & non ponit: quia resolvit hoc ulterius in propositionem Parochi, cum tanta evidentia propositionis, quæ non potest haberi nisi pro eo, quòd hoc DEUS dixit. Jam autem nec ipsa propositio Parochi est ultimum resolutorium: quia quæram, cur credis Incarnationem? quia DEUS dixit. Cur credis DEUM dixisse? quia Parochus proponit cum tali evidentia motivorum, quæ non potest haberi, nisi pro DEI locutione. Quæro ulterius: Unde id habeas, quòd iudices ita proponere Parochum sicut oportet ad propositionem locutionis Divinæ? ultimò id resolves in ideam quam habes de propositione debita locutionis Divinæ; en locutionem Parochi resolves in ideam; de qua ipsa idea quæro. An assensus illi propositioni, secundum quam iudicas, illam ideam esse ideam propositionis debitæ Verbo DEI, an inquam assensus illi, fiat per fidem, an per lumen naturale; si sit assensus, vi luminis Naturalis. Ergò fidem non resolves in aliquid Divinum & summè infallibile; si per fidem. Ubi obsecro est revelatio seu dictio DEI, de ista idea, viderisque relabi in circulum, quia DEI dictionem per ideam, ideam per DEI dictionem explicas. Tum quia de utroque illo, scilicet de idea & propositione Parochi quæro: An ille assensus sit evidens an inevidens? Si est evidens, cur obruduntur illi termini, quòd scilicet proponatur mysterium cum tanta evidentia miraculorum, martyriorum &c. Neque valet si dicas, quòd illa evidentia se habeat nonnisi per modum conditionis, sine qua non; dicam enim etiam illam propositionem Parochi, habere se nonnisi per modum conditionis. Si autem illa propositio erit evidens, Ergò & assensus erit evidens: nam utrumque motivum & quòd DEUS sit verax, & quòd DEUS dixerit, secundum resolutorium suum ultimum, habent evidentiam. Rursus si ille assensus est evidens, resolves fidem in aliquid naturale. Imò resolves etiam in perceptionem sensibilem, & auditionem verborum Parochi, tibi propositorum.

Tum quia cum assentis illi propositioni; hæc est vera idea modi proponendi, qui debitus est propositioni Verbi DEI; ostende mihi unde illa propositio habet infallibilitatem, & meretur assensum infallibilem? Si ex tuo iudicio

dicio. Ergo resolvit fidem in aliquid naturale. Si ex Dei revelatione. Ergo das processum in infinitum. Nam de illa alia revelatione, quæ revelabat illam ideam redibit quæstio. Tum quia hic quæritur resolutorium universale, quod non est illa propositio Parochi cum tali evidentia. Nam est tanta excellentia Divinæ Majestatis, ut ei etiam non adferenti miracula credi deberet, modò aliunde prudenter judicetur dixisse, laudabilisque actus est: Paratus sum credere istis omnibus, modò mihi aliò medio constet Deum loqui, quem actum videtur eliciisse S. P. IGNATIUS, dum dicebat etiam si Scriptura periret, se crediturum ex iis, quæ sibi Manresa patefecerat Dominus. Tum quia quæ assumit Lugo dogmate quinto, non convincunt; nam quòd non discurret audiens vocem Petri, an sit vox Petri, id referri debet in evidentiam sensuum, qualem evidentiam non habeo in illa propositione Parochi, nisi velim resolvere fidem in experientiam sensuum: idemque dicendum est, cur non discurrat de albedine, quando video albedinem.

ADDO: Casu, quo aliquis nunquam vidisset albedinem, vel nunquam audisset vocem Petri, posset uterque discurrere, ut si illi dicatur qui nunquam vidit albedinem, quòd sit disgregativa visus, describaturque qualitas vocis. Sicut ergo in illis, negatio experientie de albedine, & voce Petri, fundat discursum; sic & negatio evidentie, tam sensuum quam principii ex terminis noti, fundare potest in fidei, discursum: An talis debeat esse propositio, nomine DEI.

NON SATISFACIT Secundò. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec rationes formales, & quòd potest esse conditio, vel applicativum, debet esse, ea serie contentum. Sufficit autem ut propositio Parochi, sit per modum applicativi præcipue cum etiam iudicium antecedens de motivis credibilitatis, resolvatur in illam evidentiam, quòd est distinctum à fide. Cur ergo idem resolutorium utriusque erit? cum ipsa resoluta, quæ talia, sint distinctissima. Tum quia si quæram, cur credas Deum esse Trinum? respondebis: quia Deus dixit; unde constat quòd dixerit? respondebis: quia Parochus dixit cum evidentia debita verbo Dei; quæro cum Parochus interdum proponere possit, eadem allegando pro falso periuadendo, quæ allegavit pro verbo DEI, unde sciam, quòd id sit verum vel falsum? recurre ad revelationem. Ergo illa potius erit resolutorium, vel de illa ipsa quæram, unde constet quòd hoc Deus dixerit?

Tum quia hunc eundem medium terminum, urgendo, dici potest. Illa propositio cum tanta evidentia motivorum potest fundare articulum fidei, casu, quo res sit revelata, & convincatur audiens: interdum non potest fundare. Ergo hoc, quòd est propositionem illam esse ta-

lem, præter illam talem, aliquid plùs requiritur, & hoc potius erit resolutorium fidei. *Respondet si dicas.* Interdum etiam principis Lugo minime naturæ notis, non præbetur assensus, tamen principia; ita & illa propositio, erit ultimum resolutorium, quamvis illi interdum non præbeatur assensus. Non inquam valet: quia negatio assensus, oriretur ex debilitate ingenii, & ad illud probandum, non assumeretur quicquam, nisi sola inductio. Jam autem etiam prudentes, possunt negare propositionem Parochi, esse sufficientem & ad sufficientiam probandam non assumeretur Inductio, sed aliquid aliud: quòd à posteriori monstrat, non esse illud ultimum resolutorium: nam ultimum resolutorium quæ tale, in illo genere, nec à priori, nec à posteriori probari debet, sed esse ex terminis, in illo genere notum.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia argumenta quæ sibi opposuit Lugo urgeri possunt. PRIMUM ARGUMENTUM est: quia si DEUS loquitur nobis mediante Parocho, deberemus illi credere sicut Prophetis, sequereturque Parochum habere infallibilem Auctoritatem in proponendo.

RESPONDET Lugo. Non habere Auctoritatem permanentem, habere tamen actualem, tunc, cum proponit cum sufficientibus motivis credibilitatis: ad Dei enim providentiam spectat, ne in illis quæ tali modò proponit, decipiat Auditores.

CONTRA est. Tum quia non rarò Parochus, proponit tanquam articulum fidei etiam ea, quæ errores sunt, ut indubiè contingebat, quando primum suadebatur V. G. Lutheranismus; potest item proponere tanquam articulum fidei, quòd nondum definivit Ecclesia tanquam articulum fidei. Ergo apparet non habere illos etiam actualem assistentiam infallibilem.

Tum quia quamvis immediatè non possit miraculum verum fieri in probationem erroris, potest tamen adduci in confirmationem doctrinæ falsæ, quòd tamen aliàs servit, ad proponendum articulum verum.

Tum quia spectat quidem ad Divinam providentiam eamque obligatam, ne omnes Magistri errent in proponenda doctrina fidei, erraret enim Ecclesia universa, nisi ad miracula recurratur. Sed non est obligata providentia DEI, ne hic Parochus erraret, quomodo ergo inferri poterit, habere illum infallibilem Auctoritatem actualem. Deinde hæc doctrina videtur supponere, quòd in Prophetis fuerit aliqua Auctoritas permanens, & tamen nullum est fundamentum id asserendi.

SECUNDUM ARGUMENTUM est, quòd sic proponi potest: Accipiamus testimonium Parochi, pro ut conditum ab immediata revelatione Dei, illud testimonium non est testimonium & dictio Dei, sed verè testimonium hominis. Ergo

R. P.
THE MLO
zianowski
Tom 1. e. 2
D. VI

vel resolvitur fides in aliquid humanum, vel propositio illa Parochi, non est ultimum resolutorium.

RESPONDET LUGO. Quod propositio Parochi, licet non denominetur à seipsa sola, testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout condistincta à revelatione præterita Dei, est, denominaturque testificatio mediata DEI, hocque illustrat instantiis.

CONTRA est. Tum quia Nego illam propositionem Parochi, prout condistinctam à revelatione præterita, esse quæ denominetur testificatio mediata DEI. Nec id probat de Lugo. Sed dico esse testificationem merè humanam de objecto Divino, sicut testimonium testis, sequitur conditionem ipsius, & non conditionem ejus quod testatur. Tum quia Instantia quam addert de veritate propositionis non convincit. Nam quod propositio vera, quæ independentè ab objecto non habet veritatem, & tamen est vera, ipsa sola prout condistincta ab objecto, in id rejici debet; quia sola prout condistincta ab objecto, est conformis objecto: non enim objectum est conforme sibi ipsi; & tamen veritas in illa conformitate consistit: Jam autem nullum est tale fundamentum, ratione cujus, testimonium Parochi, præcisum à revelatione immediata, habeat prædicatum sui constitutum, in ratione testimonii DEI mediati.

Tum quia Instantia adducta de characteribus non convincit. Nam quando resolvitur fides humana in characteres, non resolvitur unquam tanquam in motivum formale, sed tanquam in effectum, & applicativum veritatis. Hinc si tener paritas, etiam testificatio Parochi, deberet esse effectus & applicativum motivi formalis, non autem motivum formale. Rursus quamvis characteres forent ultimum resolutorium fidei humanæ, non deiceretur adhuc fides humana, à gradu fidei humanæ, cum tam character, quam immediata testificatio, intra gradum humani consistat: cum autem testificatio Parochi, prout condistincta à testimonio Divino immediato, non habeat gradum Divini, fit ut si fides illi inniteretur, deiceretur à gradu fidei Theologicæ.

TERTIUM ARGUMENTUM est. Ille qui negat Parochum sufficienter sibi proposuisse mysterium fidei. Vel potest adhuc aliunde credere mysterium, verbi gratià ex propositione quam sibi facit, vel non potest. Si potest. Ergo apparet ut in ante urgebatur, non esse hoc ultimum resolutorium, & universale: vel habebitur fides innitens principio, quia DEUS dixit, non resolvendo illam in id, in quod deberet resolvi per Lugonem, nempe in propositionem fidei. Si autem non potest. Cur non?

RESPONDET LUGO. Verum quidem esse, quod non obligetur ad credendum aliquis, si

sibi sufficienter non proponatur, obligatur tamen ad credendum, si sibi sufficienter proponatur.

CONTRA est. Quia nihil apparet malitiæ si aliquis dicat, tu quidem sufficienter proponis. Sed ego propter tuam propositionem nolo credere, sed non nisi propter meam; est quidem malum si sibi sufficienter proponatur, nolle tamen credere: quia est simpliciter, nolle se subdere Deo attestanti; quæ subditio tota manet, si aliunde, & non ex propositione Parochi, movear ad assensum.

Punctum Difficultatis 4.

Fundamentum in Oppositum & variae Responiones.

FUNDAMENTUM hoc pro se assumit Lugo, nempe quod de Fide Divina, ita debeamus discurre, sicut de fide humana; quod aliquot mediis probat. Fides autem humana interdum est assensus immediatus, & sæpè evidens, interdum obscurus & inevidens. Quando enim clarè audio vocem attestantis, quam aliunde optimè cognosco, videtur esse assensus evidens, quo judico Petrum verbi gratià loqui, aliquando verò est minùs clarus, ut si audiam vocem Petri distantis, vel videam Scripturam. Similiter ergo vox Dei loquentis, posset aliquando clarè & evidenter audiri, & tunc assensus ille esset immediatus & evidens de locutione Dei; plerumque tamen non ita clarè auditur, ut cum loquitur per Nuntios, & tunc quidem, licet obscure & inevidenter possumus tamen immediatè credere, illam esse vocem seu nuntium aut Scripturam Dei. Addit, quod sicut quando loquitur Deus, vel revelat immediatè alicui, aliquid objectum potest id facere per revelationem inevidenter cognitam, ita ut possit dubitari, an non sit illusio? Sic potest id contingere in revelatione mediata, potest enim homo formidare, an hic sit nuntius Dei; nihilominus hoc non oberrat, quo minùs inevidenter judicet homo, hanc esse vocem Dei loquentis, per illum nuntium; Sicut potest assentiri Deum dicere, quod putavit esse illusionem.

Sed Concesso fidem Divinam & humanam proportionari, inde non sequitur, quod propositio Parochi, sit ultimum resolutorium, de quo quærebatur. Deinde immeritò supponit fidem humanam resolvi in auditionem vocis: verè enim non credit loqui Petrum, quem audit aliquis. Sed certò physicè novit, habens notitiam intuitivam: nam ea quæ sensu percipiuntur, intuitivè noscit Anima. Immeritò item supponit fidem humanam resolvi in vocem vel characteres cognitos. Addit illud non convincit, nam quando dubito de immediata

(d) 3 reve-

revelatione, casu quo illi postea assentiat, non accipio aliud pro motivo, nisi illammet ipsam, quamvis assensum illi exemplò non exhibuerim.

Econtra autem si dubitem de propositione Parochi, an sit nuntius Dei? an vera proponat? non resolvo id in ipsum Parochum, sed in veritatem transactæ revelationis, seu quia proponit id Parochus, quod Deus dixit. Cum ergo in isto assensu, non redeam iteratò ad propositionem Parochi, sed ad Deum dicentem, in quo ultimo conquiesco, fit ut illa potius dictio DEI sit ultimum resolutorium, & non propositio Parochi.

RESPONDEBIS Primò. Etiam quòd id DEUS dixerit, potest applicari falsis, & tamen DEUM dixisse, etiam per nos, est ultimum resolutorium.

CONTRA. Negatur ex parte Dei, posse dictionem DEI applicari iis, quæ sunt falsa, nos autem dictionem Dei, nonnisi à parte Dei se tenentem, ponimus pro formali. Propositio certè dictionis DEI, potest esse etiam pro iis quæ non dixit Deus, si non fiat ab Ecclesia sed à privato. Nos autem in talem propositionem, non resolvimus fidem, ut resolvit Lugo.

RESPONDEBIS Secundò ex Lugone. Quòd motivum illud, compleatur etiam ex revelatione præterita immediata, ita ut sit unum complexum, ex præsentis propositione, & ex revelatione immediata: non tamen ita, ut singulæ partes illius complexi credantur immediate, sed una propter aliam, scilicet revelatio præterita, propter propositionem præsentem, quæ cum talibus circumstantiis facta, probat, quòd procedat à revelatione DEI facta: idque explicat exemplo literarum. Si enim accipias epistolam Patris, quæ refert Petrum obiisse, credis propter Auctoritatem & testimonium Patris. Ubi motivum formale præter Patris veracitatem, est testificatio Patris, cujus Scripturam & characteres agnoscis, quæ quidem testificatio, non continet solum characteres secundum se, sed etiam actionem præteritam, quæ Pater illos formavit. Sine qua actione præterita, characteres secundum se, non sunt testificatio Patris.

CONTRA est. Tum quia etiam concessò illo complexo, quærere restat quomodo illud sit ultimum resolutorium, cum necdum ex terminis constet? Tum quia quamvis in aliqua formalitate & consideratione, cur credatur revelatio Dei immediata, responderi possit per propositionem objecti. Nego tamen responderi per illam, tanquam per rationem formalem assentiendi, propter dicta supra.

Tum quia instantia illa de literis allata non convincit: Nam etiam actio præterita quæ talis, formativa characterum, non potest esse motivum formale & ultimum resolutorium, in ra-

tionem fidei humanæ, quæ fides est. Sed nonnisi principium effectivum, ut quo, testimonio Patris, cui credo. Certè enim illa actio, non est testimonium, quod tamen respicit fides. Ergo si revelatio illa immediata habet se sicut actio, nullo modo movebit fidem.

RESPONDERI posset tertio ex eodem. Propositionem factam à Parocho, dicere se ipsam recto, & in obliquo dicere immediatam Dei revelationem, esse tamen rationem assentiendi, nonnisi ratione ejus, quod dicit in Recto ut loquitur num. 154. Sicut dicimus intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem veram, per quam perficitur, & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitio vera involvit in obliquo: non perficitur enim objecto.

CONTRA est. Tum quia non est in hoc difficultas, quid dicat in Recto illa propositio, sed quomodo illa possit esse ultimum resolutorium. Tum quia sensus fidelium communis resolvit potius fidem in illud obliquum: credunt enim fideles Trinitatem: quia id revelavit DEUS.

Tum quia instantia allata non convincit. Nam objectum, quæ tale, non est ratio perficiendi intellectum; consequenter nec perfectio intellectus resolvitur in illud; quamvis perfectio intellectus possit connotare objectum. Jam autem Dei dictio, secundum se, fundatur in obliquo, non sequitur exinde, quòd illa non sit resolutorium fidei, & quidem sola & unica, ut quid ergo recurrit ad propositionem Parochi tanquam ad motivum partiale?

Punctum Difficultatis

De Locutione mediata Dei.

POST Lugonem censet Haunoldus, quòd motiva credibilitatis, propositio Parochi sint testificatio & locutio Divina mediata: vel ut jam alii loquuntur, complementum locutionis Divinæ præteritæ, prout ad nos, & ad singulos in particulari, directæ & derivatæ. In qua difficultate, videtur agitari quæstio de voce, orta exinde, quid sit mediata locutio? Si enim nomine mediatæ locutionis intelligatur, ipsa locutio Parochi, quæ explicat, quid Deus aliquando immediate locutus fuerit, hoc sensu propositio Parochi, erit mediata locutio: verè enim explicat, quid fuerit Deus locutus, si proponat mysterium revelatum, sed videtur, hoc non moveri, titulum mediatæ locutionis Divinæ. Tum quia alius debet esse conceptus nuntiantis, quòd hoc aliquis dixerit, & alius conceptus ejus, quod est loqui per aliquem. Hinc aliud est loqui mediatè Regem per suum Cancellarium, & aliud est referre & docere aliquem, quòd hoc Rex tibi dicat. Unde etiam in moralibus, aliud est docere mediatè per aliquem, & aliud exponere aliquem vel dictare, quòd hoc doceat Magister. Qui

R. P.
THE MLO
zianowski
Tomasz
D. VI

Qua inductione ostenditur distinguenda hæc esse duo. Et hoc supposito, inferri poterit, quod Parochi propositio, non habeat rationem mediata locutionis Divinæ, sed non nisi proponentis id, quod dixit Deus.

Tum quia longè alijs sunt Auctoritatis Prophetæ & Apostoli, per quos locutus est nobis Deus, post factam immediatè illis revelationem, quam sit Auctoritas Parochi proponentis mysterium. Ergo si Prophetis & Apostolis tribuitur ratio mediata locutionis, Parochis tribuenda erit, sola propositio objecti à DEO revelati. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec dignificanda. Ergo si sufficit propositionem Parochi, & motiva credibilitatis, habere rationem applicantium, quod hoc Deus dixerit, non erit necessesse tribuere illis rationem mediata locutionis, quæ est quid dignius.

DICES Primò cum Haunoldo lib. 3. num. 115. De facto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei & doceri à Deo ut habetur Joan. 6. & 10. Item DEUS dicitur per miracula testimonium dare doctrinæ Evangelii. Ergo illic intervenit Dei locutio sed non immediata. Ergo mediata.

RESPONDETUR. Hoc sensu omnes fideles dicuntur audire verbum Dei, quia assentiuntur ipsi *Ly Deus dixit*. Perceptio illa dictionis, auditio est, sed non audiunt vocem Dei, quasi mediata sit illa Dei locutio, hoc enim probandum esset. Et cerè si quis noller assentiri Auctoritati Prophetæ, quem pro tali agnoscat, quantumvis crederet ei, quod ille dicit, revera sese opponeret revelationi Divinæ, quæ simul revelat, illum esse deputatum, ut hoc nomine Dei dicat. Et tamen si quis crederet ea quæ Parochus proponit, non assentiret tamen Auctoritati Parochi, non opponeret se revelationi. Quod etiam ostendit, Parocho non competere titulum locutionis Divinæ mediata.

DICES Secundò cum eodem. Ad locutionem Dei mediatam plus non requiritur, quam ut signa credibilitatis appareant à Deo proficisci, ut per ea homines veniant in cognitionem mysterii revelati. Sed sunt talia. Ergo sunt locutio Dei mediata.

RESPONDETUR. Negando Majorem, quia non continet talem descriptionem locutionis mediata, quæ ostendat motiva credibilitatis non habere rationem tantum declarantis, quod hoc Deus dixerit.

DICES Tertiò. In Oppositum esse Auctoritates.

RESPONDETUR. Theodoretum citatum solum ostendere, quod hæc propositio: *DEUS dixit*, confirmetur miraculis. Augustini locutio epist. 49. quæst. 6. Videtur esse figurata, eo enim modo Deus mirabilibus operibus suis loquitur, quo modo dicuntur cæli, enarrare glo-

riam Dei. S. Thomas in tertium distinct. 23. quæst. 2. art. 2. hoc solum vult, quod quando nobis proponit articulum homo, non debemus credere nisi ob motivum, quia Deus dixit. Hoc autem quod est *Deum in homine loqui* est similis locutio ei, DEUS per illum mihi hoc consilium ingessit, quæ locutio non ostendit, nisi quod eo instrumento usus est DEUS, ut mihi hoc manifestaret. Quæst. autem 14. de fide art. 3. id etiam solum dicitur, quod in locutione hominis Dei testimonium debeat considerari, id est, assensus debeat fieri propter resolutorium hoc: *Deus dixit*.

DIFFICULTAS II.

Quod tandem sit resolutorium Fidei Divinæ?

Partiri est necesse difficultatem. Sit

Punctum Difficultatis 1.

Premittuntur tenenda.

PRÆMITTO Primò. *Non omnes quidem actus intellectus & voluntatis habere realiter distinctum objectum materiale à formali; seu rationem propter quam, saltem tamen habere ratione distinctum.*

RATIO est. Tum quia objecta scientiarum aliqua, de facto non habent rationem formalem, à materiali, realiter distinctam: ut cum Metaphysica considerat Ens quæ Ens. Tum quia si semper objectum materiale esset distinctum realiter à formali, non daretur assensus immediatus: quia hic deberet esse propter illudmet ipsum; non esset autem propter illudmet ipsum, si esset propter distinctum realiter. Tum quia universaliter debet prædicari quodam modo idem. Ergo apparet, assensum, identitatem deposcere, quantum fieri potest. Quod autem semper objectum materiale à formali sit ratione distinctum, Probatur. Tum quia etiam Ens quæ Ens distinguitur ab ente simpliciter, & si illa reduplicatio alietatem non infert frustranea esset: Imò si ratio materialis objecti qua talis, non est ratio distinctiva scientiarum, & quid reliquis commune, ut ordinariè docetur; etiam ratio formalis, esset adhuc aliquid commune, quod ordinariè negatur, esset inquam ratio Formalis aliquid commune, si illa reduplicatio, non faceret distingui scientias. Tum quia. Cum eandem rationem possit intellectus per modum materialis, & eandem per modum formalis concipere in alijs materiis, non est ratio cur etiam circa objecta idem facere non possit. Tum quia. Non posset unquam dari propositio formalis identica, si saltem ratione, subiectum & prædicatum non distinguerentur.

PRÆMITTO Secundò. *Non omnem assensum qui sit materiali propter formale, esse discursivum.*

RATIO est. Tum quia assensus principiorum

rum non est discursivus, & tamen est assensus materiali propter formale.

Tum quia discursus, est motio intentionalis ad aliud, sicut ergo in motu datur quies, & ad hanc tendit motus, ita & in assensibus deveniri debet ad quietem; seu non movendo se ad aliud propter quod fiat assensus; consequenter non discurrendo. Tum quia non potest dari processus in infinitum in rationibus motivis. Ergo debet sibi in cognitione non propter aliud; & hoc cognitum non propter aliud, est cognitum sine discursu, seu sine processu mentis ab uno ad aliud. Unde tunc est assensus propter formale materiale, idque sine discursu, quando in eo ipso cui assentior, (quamvis in illo dividam formalitatem formalem & materiale) est inclusa vis movendi, modo ipsum illud penetratur. Unde quando dico: Omne totum est majus sua parte quia est totum &c. illud Ly omne totum, est per modum materialis, Ly quia totum &c. habet se per modum formalem, non est tamen assensus discursivus, quia ipsum formale in illo materiali continetur.

PRÆMITTO Tertiò. *Omne assensum, qui fit materiali propter formale, idque per discursum seu propter aliud, sive ille discursus sit virtualis sive formalis, involvere necessariò duas præmissas, ex quibus deducatur Conclusio.*

RATIO quia omnis discursus vel innititur illi principio. Quæ sunt eadem unitertio, principioque simili negativo; vel innititur illis aliis: Dici de omni, Dici de nullo. Sed utrumque hoc principium involvit, necessariò duas præmissas. Et quidem de priori probatur. Nam stat in connexionem duorum extremorum cum medio termino, quæ connexio haberi non potest, nisi utrumque extremum applicetur medio; applicari autem non potest, nisi per duplicem propositionem seu præmissam. Quod si discursus innitatur illi principio Dici de omni, & Dici de nullo, adhuc sequetur, quòd discursus quicumque stet duabus præmissis: sensus enim illius prioris v. g. principii est quod dicitur de universali debet etiam dici de singulari; ex quo etiam sequitur, debere & hanc propositionem assumi, & attingi, quid dicatur de universali, ut postea inferatur, hoc debere etiam dici de particulari. Unde talem discursum Virtualem etiam in fide admittimus; neque enim fidei actus, est simpliciter affirmo, sed *Affirmo quia* seu eo quod hæc sint; nempe *dictio*; & hoc dictum, ex quo sequitur, huic dicto præbendum esse assensum. Universaliter autem assensus, propter Ly: Eo quod hæc sint, notat conclusionem, quæ semper respicit præmissas. Quod autem dicitur ad omnem Syllogismum necessariam esse connexionem inter materiale & formale, quæ non est inter Dei dictionem & mysterium, id etiam non convincit: quia probaret in materia probabili non posse formari Syllogismum, quod

si sufficiat necessitas ex suppositione, necessitas talis habetur in presenti: supposito enim, quòd hoc dictum sit à Deo, non potest non esse dictum.

PRÆMITTO Quartò. *Quamvis in omni discursu sive virtuali sive formali, interveniant duæ præmissæ; nihilominus fieri posse ut non nisi unum sit resolutorium ultimum.*

RATIO quia potest formari ita discursus, ut quæ est ratio assentiendi majori, sit etiam ratio assentiendi minori, consequenter & conclusioni; quò casu, intercedent duæ præmissæ vel formales vel virtuales, unum tamen resolutorium: quia una ratio assentiendi. Talis est Syllogismus fidelis: Quod Deus dixit, qui est veritas prima verum est, quia Dixit veritas prima: Sed incarnationem Deus dixit, qui est veritas prima. Ergo Incarnationem esse verum est, quia Dixit veritas prima. In quò discursu omnibus tribus propositionibus, ratio assentiendi est, quia *Deus dixit*. Appello autem hunc Syllogismum Fidelem; hoc est Syllogismum virtualem, qui intervenit in omni actu Fidei.

PRÆMITTO Quintò. In sententia illorum qualis Suar. hic disputatione 3. S. 6. n. 4. quibus propositioni *Deus est verax*, dicunt in fide assensum præberi, quia DEUS Dixit; sequitur, quòd unum sit non nisi resolutorium ultimum fidei.

RATIO quia assensus ille duas præmissas involvit, ut dictum, nempe DEI veracitatem & quia hoc Deus dixit; si ergo assentiris quòd sit Dei veracitas, quia Deus dixit, cum ly DEUS dixit, sit etiam in alia præmissa, sit ut utriusque præmissæ, eadem sit ratio assentiendi; & quia in fide ultra illa principia non proceditur, sit ut in fide sit unum non nisi resolutorium.

PRÆMITTO Sextò. *Uniuscujusque habitus resolutorium, debet esse proportionatum suo habitui.*

RATIO quia etiam objectum sensum, est non nisi proportionatum. Unde sonus vel audibile, non est objectum visus. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum suo habitui, non esset ultimum: quia quæ parte non proportionaretur suo habitui, ea ratione non resolveretur in illud habitus, sed quærere sibi deberet aliud, suæ sortis & speciei resolutorium. Tum quia habitus in ratione totali, & adæquatè sumpta, importat etiam rationem mobilis per tale motivum. Quod si illud motivum non esset illi importationatum, non importaret habitus rationem mobilis per talem rationem; quia non potest importare rationem sibi importationatam, præcipue cum illa ratio mobilis per talem rationem motivam, identificetur realiter ipsi habitui; cui quidquid identificatur, non potest esse nisi proportionatum: nihil enim sibi ipsi est importationatum. Tum quia id probat inductio: nam motivum & resolutorium scientiæ, non potest esse nisi scientificum resolutorium; assensus probabilis non potest

potest esse nisi probabile. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum habitui & actibus; & constitueret in debita specie eos actus & habitum ut supponitur, & non constitueret: quia non potest aliam speciem illis tribuere, quam ipsummet habeat: si ergo ipsummet non habeat speciem debitam illis & actibus & habitui, utpote illi improporionatum, nec illa ipsa constitueret in debita illis specie, & tamen resolutorium ad hoc quaeritur, ut constituat actus & habitum in specie illis debita.

PRÆMITTO Septimò. *Non hoc ipso quia aliquid est ultimum resolutorium debet esse evidens & certum, licet hoc ipso, quod sit ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile.*

RATIO prioris partis est. Tum quia esse ultimi resolutorii, & esse evidētis, sunt formalitates omnino separabiles; & ratio communis evidētiæ, non est ratio communis resolutorii; unde lux corporea, suo modo etiam participat de evidētia, nullo modo de resolutorio assentiendi; in quantum subest sensibus. Tum quia in intermediis demonstrationibus, potest esse evidētia, & nondum haberi ratio ultimi resolutorii; hoc ipso enim non esset demonstratio illa intermedia. Tum quia, dantur etiam ultima resolutoria probabilia. Ergo non certa & evidētia in terminis: & tamen ex ipsa terminorum apprehensione probabilia: adeoque immediatè attingibilia, quale est principium: *Si mater est diligit filium.* Unde ulterius vides, quod formalitas ultimi resolutorii, non plus importet; quam rationem talis motivi, in quo in genere assentiendi, ultimò quiescit intellectus, nec ulterius progreditur: formalitas autem evidētis, importat claritatem & perspicuitatem; *Hinc jam*

Secunda pars **PRÆMISSI** probatur: nempe quod ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile. Quia ultimum resolutorium est illud, in quo conquiescit intellectus in genere assentiendi, sed nisi esset immediatus ille assensus, non daretur illa quies intellectus: quia si non esset ille assensus immediatus, esset propter aliud; si esset propter aliud. Ergo in illo quod cognoscitur, non datur quies, sed motus ad illud, propter aliud; in quo ipso si quiescit, erit illud ultimum resolutorium.

PRÆMITTO Octavò. *Non officere naturæ ultimi resolutorii quantumvis extemplo illi non tribuatur assensus, & quantumvis non exerceat rationem ultimi resolutorii, nisi in aliquibus circumstantiis: quod maxime procedit, si ultimum resolutorium non sit evidens.*

RATIO. Tum quia de ratione ultimi resolutorii, quā talis est, non est esse evidens. Ergo nec cognoscibile ex terminis. Ergo nec tale, cui extemplo præberi natus sit assensus: hic enim natus est extemplo præberi, ut, quæ sunt in terminis nota, si enim non sint in ter-

minis nota, distrahitur animus, & nondum habetur determinativum, ut exeat in actum potentia necessaria intellectiva, quæ ad suum actum ponendum, necessitatur, non nisi positus omnibus prærequisitis ad agendum, inter quæ, est determinatio ab objecto, non distrahente potentiam. Tum quia potest aliquis dubitare de hoc principio: Omne totum est majus sua parte; & non nisi inductione posita illi assentiri; nec tamen hoc obest, quo minus illud principium sit ultimum resolutorium, in suo genere. Ergo extemplo assentiri, non est de ratione ultimi resolutorii; & quod facit hebetudo ingenii in aliquibus, ut non extemplo ultimum resolutorium principiet in illis assensum sui, hoc potest facere ratio inevidentiæ annexa, ultimo resolutorio: quæ distrahit potentiam intellectivam, ne pro hac parte, actu suo tendat. Tum quia Non tantum potentias liberas, sed etiam necessarias, videmus non extemplo agere, sed *requirere* suas circumstantias & prærequisita. Cur ergo etiam non idem dici poterit de ultimo resolutorio, ut rationem ultimi, non exerceat; nisi in aliquibus circumstantiis.

Unde ulterius sufficit ad rationem ultimi resolutorii, quod posita inductione aliqua, vel aliis prærequisitis, tum primum appareat habere illud resolutorium vim sufficientem, immediatè movendi ad assensum. Quod ipsum tum temporis contingit: cum ipsa illa inductio, vel prærequisita, innituntur illi ipsi principio; & ita particulares inductiones, quod totum sit majus sua parte, innituntur illi principio Omne totum &c. Quod si ipsa prærequisita, innituntur illi principio, apparet illud habere vim immediatè movendi assensum; cum illa ipsa antecedentia, in illo ipso conquiescant. Quod autem est ratio quiescendi intellectui, est ratio immediatè movendi ad assensum.

PRÆMITTO Nonò. *Universaliter hanc propositionem, Id dixit, id dictum est, & alias similes; non posse habere ultimum resolutorium, nisi se ipsas.*

RATIO. Tum quia Dicere, ex generica ratione, non tantum habet manifestare quod dicit; sed manifestare se ipsum, aptitudinemque importat, fundandi reflexam cognitionem, supra se ipsam. Quod ulterius in eo fundatur. Quia si dictio non manifestaret se ipsam, deberet manifestari per aliam dictionem, hæc rursus alia, non est ratio, cur se ipsam manifestet, magis quàm prior. Ergo debet manifestari per aliam, & sic in infinitum; quod est absurdum. Universaliter autem: Quod est ratio formalis, alteri, est & sibi; hoc enim ipso quia ratio formalis est, sua entitate est, si sua entitate id est, certè si comparative ad alia, habet hanc entitatem, adeoque & ratio formalis, etiam comparatè ad se, habebit eandem entitatem adeoque adhuc erit ratio formalis sibi ipsi. Tum quia experimur: dum aliquis mihi dicit Petrum mortuum esse,

esse, non tantum mihi dicit, Petrum esse mortuum, sed etiam dicit mihi in actu signato, se dicere: quod dicat Petrum esse mortuum: in actu inquam signato, non exercito; quia non dicit exercite: dico me dicere, Petrum esse mortuum: & sicut unio, est ratio uniendi extrema, & simul uniendi seipsam, & similia, sic etiam dictio, non solum est ratio dicendi aliud, sed etiam ratio dicendi sibi ipsi. Tum quia Reflexens experietur, quando procedent quaesita, de enuntiatis his, ly *Id dixit*, ly *Id dictum est*: nunquam conquiescit intellectus, nisi in eodem, *id dixit: id dictum est*.

Quod si universaliter *id dixit*, est ultimum resolutorium sibi metipsi, etiam in praemissa: Id Deus dixit, illud ipsum Dixit, erit sibi ultimum resolutorium.

DICES. Si ego audiam Petrum loquentem, & nesciam illum esse Petrum, dicatque mihi Paulus, Petrus est, eo casu resolveretur meus assensus in dictionem Pauli. Ergo non in dictionem Petri. Ergo huius ly *id dixit*, potest esse aliud resolutorium, quam ipsum, *id dixit*.

RESPONDETUR. Duplicem eo casu intervenire assensum; Unus est: Petrum esse dicentem, & hic assensus resolvitur in Pauli testimonium. Alius assensus est: Quod hoc dictum sit; & hoc, non nisi in illam dictionem resolvitur.

Neque valet si dicas, *id dixit*, resolvi in se ipsum non nisi in dictione evidenti: quia quamvis exemplum in dictione inevidenti resolvi non possit *id dixit*, in ipsum *id dixit*; resolveretur tamen in aliis circumstantiis motivorum credibilitatis. Deinde si negetur, quod in evidenti dictione resolvitur non possit *id dixit* in seipsum, non alius medius terminus usurpabitur, nisi quod non constet ex terminis ipsum *id dixit*; hoc autem nihil probat: quia potest aliquid esse ultimum resolutorium, quamvis non sit evidens ex terminis. Denique urgebit paritas una cum rationibus supradictis: potest resolvi assensus evidens in *id dixit*, evidens. Ergo & assensus inevidens, potest resolvi, in *id dixit* inevidens.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Conclusiones ex Praemissis.

DICENDUM est primo. *Ut huic propositioni Deus est veritas prima: huic item: Deus est, & aliis similibus assentiat fides, pro ultimo resolutorio habet: quia se dixit veritatem primam quia dixit se esse &c. &c.*

PROBATUR Primo. Suppono dictis propositionibus assentiri fidem, unde expresse dicit Apostolus: accedentem ad Deum oportet credere quia est. Christus etiam dicit de se: Ego sum via, veritas & vita: quibus omnibus, certe ut articulo fidei assentitur fides, *hoc supposito*. Formatur argumentum quando fides exhibet assensum huic objecto: Deus est veritas prima, in illo assensu debet habere sui specificativum; & di-

stinctum à reliquis assensibus, qui non sunt assensus fidei: hoc ipso enim vel non esset ille assensus fidei, non habens formalisativum fidei, & distinctivum ab aliis, vel omnes actus erunt actus fidei, ut in simili urgebatur, quia habentes idem specificativum cum assensu fidei: Sed nisi assentiat fides, Deum esse veritatem primam, qui dicit se esse veritatem primam, non habebit ille actus constitutivum sui, in ratione fidei: non enim veritatem intrinsecam, aut evidentiam terminorum ut ante dictum. Ergo non nisi aliquid extrinsecum; nempe: quia DEUS dixit. Et certe vel possum dicere, credo esse Deum veritatem, quia Christus dicit se esse veritatem; vel non possum dicere, si non possum: ergo non possum credere Evangelio, tanquam dictum seu Verbo Divino: si possum, ergo possum credere: Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem.

PROBATUR Secundo. Quia si non possem assentiri, Deum esse veritatem primam, quia se dixit veritatem primam, vel ideo non possem, quia prius debeo assentiri veritatem primam se, quam assentiri quia dicit se esse: vel ideo, quia idem probaretur per idem, adeoque committeretur circulus vitiosus, vel quidpiam simile aliud, sed nihil horum obest, ut constabit ex solutione objectionum. Ergo. Et certe si possum, per multos ex oppositis, assentiri Deum dixisse, quia dicit, cur non possum assentiri Deum esse veracem, quia dixit se veracem esse.

PROBATUR Tercio. Tum quia in omni assensu propter rationem assentiendi, non solum assentior ipsi objecto, sed & ipsi rationi assentiendi; subiectoque rationis assentiendi. Ergo & quando assentior, quia aliquid dixit veritas prima, non solum assentior objecto, & ei quod dicit veritas prima, sed & quia veritas prima est, & dixit.

Antecedens probatur. Quando dico sole lucente papyrus illuminatam perstringere visum, quia album disgregat visum, eo casu, & subiecto, & rationi assentiendi, & huic, est album quod disgregat visum, assentior: & sic de reliquis. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia aliàs semper esset ratio de subiecto non supponenti, si ipsi subiecto non assentior, in assentiatione; consequenter, & esset illa ratio assentiendi ut supponitur; & non esset ratio assentiendi, quia ex negato assensu ipsi subiecto, esset ratio potius neganda; consequenter quando assentior, quia veritas prima dicit, debeo assentiri idque per fidem, ipsimet veritati primae, sicut in aliis assensibus, ipso illo assensu, assentior, subiecto, quod dicit, ratio assentiendi: qui assentior non apparet qui extrahatur ad fidem; nisi propter ly *Deus dixit*.

Tum quia. Si in aliquo habitu recte colligetur, ex eo ipso esse subiecti, quia formale, in quod tendit ille habitus, est certificativum

R. P.
THE MLO
zia nows.
Tom. 1. c. 2
D. VI

etiam de subiecto, idque ex titulo, sibi competentis infallibilitatis; hoc ipso, etiam subiecto, posset præberi assensus ratione illius infallibilitatis. Item si aliunde constet de quopiam, quod non possit mentiri, si dicat se esse, bene potero illi credere, quod sit: quia dicit se esse. Ergo etiam rectè colligetur, ex eo Deum esse veritatem primam, quia se dicit veritatem primam, colligendo id per ipsam fidem; licet antecedenter, aliunde inducenda sit mens, quod Deus sit verax, de quo infra. Tum quia; qui tenent veritatem intrinsecam esse formalitativam fidei, tamen hoc, independentem à DEI Auctoritate, non admittunt. Ergo in fide Deum esse veritatem primam, independentem à Dei dictione, colligi non potest.

NOTO. Docuisse Haunoldum lib. 3. nos assentiri veritati Dei per actum fidei immediate, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum, si enim veritati DEI non assentimur immediate. Ergo mediante revelatione, Atqui hæc sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere veracitas. Ergo si veritatem Dei credo mediatè seu propter revelationem. Ergo etiam credo veritatem propter veritatem: Ergo propter veritatem immediate cognitam, & de hac iterum redibit Argumentum, dabiturque processus in infinitum. *Hæc doctrina*

NON SATISFACIT: quia impossibile est per actum fidei aliquid attingere, & non reperiri illic Rationem Objectivam fidei, quæ Ratio objectiva fidei, est Revelatio: quomodo ergo assentiri quis poterit veritati Dei, per Actum fidei, & tamen non propter revelationem. Deinde per nos assentiri propter Revelationem involvit formalissimè ipsum Ly: Deus dixit: immerito ergo supponit, quod Revelationi tum primum accedat veracitas Dei. Nec sequeretur processus in infinitum, quia assentior veritati Dei ex eo: quia Deus dixit se esse veracem, ipsi autem: Deus dixit assentior propter illudmet ipsum. Sed de hoc etiam infra, adeoque sine processu in infinitum. Et certè si interrogetur quare iste paries disgreget visum? Respondetur, quia est albus, si quærat quare sit albus? non erit necesse respondere per processum in infinitum, sed sistetur in illa albedine. Ita si quærat cur credas Deum esse veracem? Respondetur: quia dixit se esse veracem, ipsi autem Dixit, assentimur propter illudmet ipsum; cum hoc discrimine, quod responsio per ipsammet albedinem, sit responsio per aliquid in se evidens, responsio autem per Ly: Deus Dixit, est responsio per aliquid inevidens.

DICENDUM Secundo. *Ly: hoc Deus dixit pro resolutorio non habet aliud, nisi se ipsum.*

PROBATUR PRIMÒ. Quia illud aliud, quod haberet pro resolutorio, vel esset certius, vel æque certum, vel minus certum, Si certius:

Ergo implicat; quia quod DEUS dicit (ut dicit, quod dicit) est certissimum: nulla enim certitudo major, quàm ea, quæ stat ipsa Divinitate. Non potest etiam esse æque certum, quia hoc deberet esse ipse Deus: si autem quocunque alio modo supponatur Deus dare certitudinem suis dictis, daret seipso dicente: non est enim major ratio, unius quàm aliùs. Non posset etiam esse minùs certum illud resolutorium, quia certum, in incertius non potest resolvi, quia nec per illud probari.

PROBATUR SECUNDÒ. Si Ly Deus dixit, non esset sibi resolutorium assentiendi, vel ideo non esset, quia non constaret an dixerit. Sed hoc non obest: quia saltem ubi aliunde collectum id fuerit, poterit adhuc præberi assensus propter ipsummet, *quia dixit*. Sicut in simili dictum de assensu principii: vel ideo non esset sibi resolutorium, quia esset inevidens, & hoc non obstat, ut dictum supra.

PROBATUR TERTIO. Ex iis quæ supra allata: quod Ly *Dixit*, universaliter sit sibi ultimum resolutorium.

DICENDUM est tertio. *Ultimum resolutorium fidei Divina prout importat determinationem, per quam aliquid transit, abesse potentia objectum fidei, adesse actu objectum fidei: est ipsum Ly Deus Dixit, seu veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.*

PROBATUR PRIMÒ. Quia impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, quæ in præsentem non potest alia ostendi, nisi veritas in dicendo, in actu secundo talis. Ergo.

PROBATUR SECUNDÒ. Quia etiam posito, quod Deus aliquid cognoscat, & quod sit veritas in dicendo, non hoc ipso est aliquid objectum fidei, ut ante dictum: quia aliàs quæ Deus non revelavit, imò nollit revelare, essent objectum fidei. Ergo apparet recurri debere ad veritatem in dicendo, tanquam ad ultimum resolutorium determinativum.

PROBATUR TERTIO & Suppono: quod omnis dictio, sit ablatio secreti in dicente: nam omnis dictio, est definitivè manifestatio mentis ad alterum, si manifestatio est, ablatio est non manifesti. Si ablatio non manifesti, ablatio secreti. Suppono deinde. Quod non possit dici: Credo hoc esse, quia hoc est secretum seu incognitum, seu quia non nosco. Ratio quia aliàs diceret, assentior, (quod est species ipsius nosco) quod implicat. Hoc supposito: Formatur Argumentum. Si ultimum resolutorium fidei, in quantum importat dictam manifestationem, esset aliud quàm veritas in dicendo, in actu secundo talis, possemus credere, quia aliquid secretum, seu non manifestum, quia non dictum est. Sed non possumus credere, quia aliquid non dictum est, ut dictum in supposito. Ergo ultimum resolutorium determinativum &c. debet esse Deus dicens.

DICEN-

DICENDUM est Quartò. *Accipiendo ultimum resolutivum fidei Divina, prout fides est præcisè, & in quantum veritas prima in essendo, & cognoscendo transeunt in species objecti fidei, ultimum resolutivum erit veritas in dicendo.*

SUPPONIT Conclusio. Veritatem primam in Cognoscendo & essendo dupliciter spectari posse. PRIMò prout sunt partiales formalitates veritatis primæ, & constituunt rationem formalem *Quæ objecti fidei.* SECUNDò potest accipi veritas prima in essendo & cognoscendo, in quantum transeunt in species objecti fidei: hoc ergò secundo modo sumptæ veritates, resolvuntur ultimò in hoc principium; Quia Deus dixit.

PROBATUR PRIMò Conclusio: quia ut assentiamur quòd Deus sit veritas prima in essendo & noscendo; necessariò debemus habere aliquod motivum certum, vel certitudine intrinseca vel extrinseca: nam certitudo adæquatè dividitur in intrinsecam & extrinsecam: Sed veritates dictæ, in quantum transeunt in speciem objecti fidei; non possunt habere motivum certum, certitudine intrinseca. Ergò debet esse certum certitudine extrinseca seu testimonii. Minor est aliàs probata: & insuper ratio est: quia certitudo, quæ est in Visione Beatifica, est certitudo, orta ab aliquo increato, nempe ipso DEO sese clarè manifestante. Ergò & certitudo fidei, debet oriri ab aliquo increato, sed non potest oriri ab aliquo increato clarè sese manifestante. Ergò oriri debet ab Auctoritate Divina obscura, fides enim & visio, non certitudine, quia hæc utrobique summa, adeoque eadem; sed evidentia distinguuntur. Excluditur autem motivum certum certitudine intrinseca, excluditur inquam à fide, dictum illud Augusti. *Fidelis sum, nescio quod Credo.*

PROBATUR SECUNDò. Quia si quæratur ex fidei: Cur credat DEUM non posse falli in cognoscendo? respondere non potest aliud, nisi quia Deus dixit, nec ulterius procedetur in dando motivo. Ergo apparet, quòd etiam veritati in cognoscendo, in quantum illa transit in speciem objecti fidei, ratio assentiendi sit, eaque ultima, *Deus dixit.*

PROBATUR TERTIò. Quia si dictio DEI, non esset ultimum resolutivum sub dicta consideratione, ideo non esset, quia quærere restaret, quare DEUS verum dixerit. Sed hoc non obest: quia hæc interrogatio, jam non est de præciso assensu fidei, sed est interrogatio, de prædicamento veritatis. *Hinc*

DICENDUM est Quintò. *Accipiendo ultimum resolutivum fidei, pro ratione ultima in ordine & prædicamento veritatis, tale resolutivum est etiam univocum, scilicet veritas prima in essendo.*

PROBATUR ex dictis. Quia tale resolutivum, non potest esse veritas prima in dicendo: de hac enim in ratione veritatis, querri potest:

Unde constet quòd verè dixerit? non etiam veritas in cognoscendo: quia quærere restat, unde hoc habeat, quòd sit veritas prima in cognoscendo? ad quòd aliter responderi non potest, nisi quia est veritas prima in cognoscendo.

Notantur quadam.

NOTO PRIMò. Probare Suarium Deum esse veracem, debere credi per fidem, & non debere fundari in cognitione naturali Divinæ veracitatis, eò quòd fides cum sit supernaturalis certitudinis, nequeat habere fundamentum debilitatis, cui innitatur, & à quo pendeat: Nam juxta Arist. Propter quòd unumquodque tale & ipsum magis. Refutavit hoc Arriaga hic d. n. 55. Quia etiam repugnat credere Deum revelasse, nisi adsit propositio ab aliquo, & motiva credibilitatis, & tamen hic assensus est naturalis. *Hec refutatio*

NON CONVINCIT. Ratio: quia in casu assumpti ab Arriaga Antecedentis, restabit, adhuc quærere, unde sit desumenda infallibilitas fidei, & adhesio intellectus? redibiturque ad ipsum motivum fidei, sufficienter infallibilitativum fidei: Jam autem si non nisi assensu naturalis assentiret Deum veracem esse, non haberetur infallibilis illi assensus: si enim ipsi veritati Divinæ non assentiret infallibiliter, non potero assentiri infallibiliter ipsi objecto, propter eandem veracitatem; quia Propter quòd unumquodque tale, & ipsum magis.

NOTO SECUNDò. Prædicta ratione Suarii non esse contentum etiam Oviedo, quamvis teneat revelationem credi actu fidei, ad hoc ut obeat munus objecti formalis. *Ponit* ergò in primis. Si fides non est discursiva, quantum visponatur assensus revelationi non ita certus, ac actus fidei, non erit necesse per hoc fidem non esse certam: quia non erit necesse ut conclusio sequatur debiliorem partem, siquidem fides non est discursiva: non sequitur certissimam non esse fidem, quamvis assensus revelationi non sit certissimus. Ratio, quia prædicta regula non tenet in fide: quòd ipsum probat quia, ea est certitudo objectiva, desumpta ex objecto formali fidei, ut ex vi ejus, repugnet falsitas actui fidei. *Ponit* deinde. Hoc objectum fidei, non esse propositionem revelationis, sed hæc propositio est extra objectum formale adæquatum fidei, quæ propositio, est inclusa in præmissis. Unde quamvis habeat majorem certitudinem, quàm habeant præmissæ, non deficiat illud Axioma. Propter quòd unumquodque. Nam in hoc casu, id est Propter quòd, non sunt Præmissæ formales, sed revelatio, & auctoritas Dei. Quòd ipsum in hoc resolvit: quia præmissæ in fide, non sumunt certitudinem, ex eodem capite, ex quo illam desumit actus fidei: quia in hoc Syllogismo. Quidquid Deus dixit est verum. Deus dicit se Trinum esse. Ergo Deus

R. P.
THE MLO
zianowski
Tbm de Z
D. VI

Deum esse Trinum est verum: objectum formale conclusionis, quæ est assensus fidei, est veritas DEI, quam Major proponit ut materiale objectum; & revelatio quam proponit Minor, est itidem ut materiale objectum, & hoc quod est materiale respectu Majoris & Minoris, est formale respectu Conclusionis: Objectum autem formale Majoris, esse poterit Deitas cognita à posteriori per effectus, ex qua inferitur veritas; Minor verò potest respicere testimonium humanum, quod non potest refundere certitudinem in conclusionem. Ex quo ulterius inferitur. Cùm Conclusio supernaturalis elicitur, etiamsi antecederet ad ipsam, ex vi præmissarum, certum non sit revelationem existere, sit revelationis existentia omnino certa, ex vi conclusionis, essentialiter per se ipsam connexæ, cum existentia revelationis, quæ est illius Formale objectum. *Ponit* denique certitudinem actus fidei, etsi hic sit conclusio ex præmissis probabilibus, longè esse maiorem, certitudine cuiusvis Demonstrationis: quia Conclusio ex natura sua, non exigit existentiam physicam formalem objecti, sed si per impossibile illud deficeret, eadem conclusio invariata posset subsistere; exigit autem assensus fidei existentiam sui formalis. Habentur hæc *Controv. 2. p. 7.* Ubi tandem n. 110. revelationem ut dixi, dicit credi actui fidei. *Hæc doctrina*

NON SATISFACIT. Tum quia de hoc ipso queritur, quare prædicta regula non teneat in fide, cùm non tantum in Conclusionibus quæ talibus, sed in omnibus causis formalibus teneat illud principium. Propter unumquodque tale &c. Tum quia: Concedimus quidem, quòd quando est verè actus fidei Theologicæ, sit certus & infallibilis, si ad illum concurrat habitus infusus, vel ejus locum supplens auxilium. Sed querere restat, quomodo sit certus & infallibilis: quomodo concurrant ad illum principia dicta? si ipsi existentia revelationis, non præbetur infallibilis assensus. Tum quia: Concedimus quidem objectum formale fidei non esse propositionem revelationis, quæ sit in præmissis, tamen ipsa revelatio includitur etiam in præmissis; cui si infallibilis non præstatur assensus, quomodo præstabitur infallibilis objecto? Et sicut si albedini non compereret esse disgregativam visus, nec compereret parieti: quia ratio disgregandi visus, est albedo; ita si non est assensus infallibilis revelationi, qui erit assensus infallibilis objecto propter revelationem, tantum rationem formalem. Tum quia etiam concessio, quòd aliud sit objectum præmissarum, aliud formale conclusionis fidei, illi ipsi conclusioni, quæ est. *Quod verum, sit illud quod dicit Deus;* querere restat, quòd infallibiliter assentiamur, si ipsi, *quod dixerit,* non infallibiliter assentimur? Tum quia, Totum in quo se

fundat discursus Oviedo hoc solum habet, quòd rei non revelata, fides assentiri non possit. Sed inde nihil deducitur ad hoc intertum, quòd possit esse assensus Conclusioni seu assensus propter revelationem, quantumvis ipsi revelationi certò non assentiamur. Tum quia Syllogismus fidelis aliter formari debet, quam formet Oviedo. Ita ut veritas prima dicens ponatur pro formali in præmissis. Quanquam etiamsi pro materiali ponatur, non est in habere rationem formalem, respectu Conclusionis, quia assumitur pro ratione assentiendi Conclusioni, quod ipsum spectat ad formale. Tum quia: Concedo quòd exigit actus fidei Theologicæ, existentiam sui formalem, sed querere restat, quomodo actus caræ, qui exigit existentiam sui formalis, possit esse infallibilis, si ipsa existentia revelationis, propter quam alia creduntur, non habeat assensum infallibilem.

Noro Tertiò. Concedi quidem posse, quòd antecedens fidem assensus, quòd scilicet Deus sit verax, possit aliunde haberi, idque etiam à motivis naturalibus, & stare ipse assensus in ordine naturali: quia nulla est necessitas illum supernaturalis; nec est ratio, cur habitus Metaphysicæ seu Theologicæ naturalis, deservire ad hoc non possit. Et si per multos judicium prudentiale de motivis credibilitatis & eorum evidentia, potest stare intra ordinem naturæ; cur non poterit stare & assensus prædictus? Ceterum non est necesse, ut semper antecedat iste assensus, assensum fidei, licet antecedat ordinariè: antecedit inquam ordinariè, quia rarum est, miraculosè aliquem vocari ad assensum, quòd DEUS sit, sed ex Creaturis & Visibilibus, paramus nobis notitiam invisibilium; absolute tamen non est necesse, sicut dixi, ut iste assensus naturalis, præcedat re, assensum fidei: quia non implicat, ut primus actus creaturæ rationalis, sit, quo credat, DEUM esse, propter DEI testimonium. Nihilominus posito, quòd præcesserit assensus naturalis, de DEI veracitate, sequi debebit alius, qui assentiatur eidem Divine veracitati, propter ipsummet, Deus dixit, idque ob rationes supra in probatione Conclusionis allatas.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICIT Primò Lugo. Posita hac doctrina, manere adhuc rationem dubitandi suprapositam in suo robore, siquidem Credere te dicis Trinitatem, quia DEUS dixit: rogo an scias evidenter id DEUM dixisse? an verò ex fide, non quidem evidenter ut pater. Ergò solum ex fide. Ergò assensus ille, nititur alteri jam revelationi; cùm enim ex terminis non con-

(c)

fiter

stet Deum revelasse, debet assensus ille esse mediatuſ, da ergo medium cui innitatur.

RESPONDETUR. Me nonniſi ex fide ſcire, Deum dixiſſe, ſe eſſe Trinum. Sed Nego, id me ſcire per aliam revelationem. Illa propositio: Ex terminis non conſtat Deum revelasse, diſtinguitur. Ex terminis non conſtat, accipiendo, conſtare ex terminis, pro eodem ac evidenter, non conſtat id Deum revelasse Conc: propositionem. Non conſtat ex terminis, id eſt, non eſt propositio, quæ ſibi ipſi ſit principium aſſentiendi, ſubdiſtinguo. Non eſt principium ſibi ipſi aſſentiendi, extra circumſtantias, morum credibilitatis actu, ita tamen, ut ſit principium intra has circumſtantias aſſentiendi, extra quas, eſt nonniſi potentia principium, ſibi ſi aſſentiendi. Ad quod explicandum aſſumantur dicta in Præmiſſis, quòd ſcilicet non ſit neceſſarium ad rationem ultimi reſolutorii, ut ſit quid evidens, nec illi officere, quòd non extemplo illi præbeatur aſſenſus, modò poſitis prærequiſitis, habeat vim immediatè movendi aſſenſus. Quod autem dixi conſtare ex fide, ipſum, quòd Deus dixerit hoc, ideo eſt: quia cum fides ſit per modum potentiae, erit principium eliciendi, non ſolum aſſenſus, quali circa Concluſiones, hoc eſt Myſteria; ſed etiam circa Principia, quale eſt illud: *Deus dixit*, quod in naturalibus non datur. Nam habitus naturales, non ſunt per modum potentiarum.

INSTAT Primò Lugo. Si habitus fidei, habeat vim eliciendi hunc aſſenſum: DEUS hoc dixit, ſine aliquo medio, licet objectum ſit deſe obſcurum; cur non poterit idem habitus elicere aſſenſum immediatum circa rem revelatam, quo diceret, Deus eſt unus, non utendo auctoritate Dei ad aſſentiendum?

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe ex dictis; quia veritas ſola intrinſeca, non poteſt eſſe ſpecificativum fidei, & ſi aſſentiretur actu fidei, ſine *Ly DEUS dixit*, eſſet ſine ſuo ſpecificativo, quod eſt, *Deus dixit*, ſine quo non eſſet, ſi ipſi *dixit* aſſentiat *propter dixit*.

INSTAT Secundò. Quòd DEUS revelet hoc Myſterium non conſtat ex terminis. Unde ergo intellectus colligit hanc veritatem? dicis aſſentiri te dictioni; Ergo ipſa dictio manifeſtat ſeipſam immediatè, cum ſua Veritate conſtante ex terminis, ſicut principium per ſe notum aliud quodpiam: hoc autem non poteſt dici: quia non videtur magis nobis conſtare ex terminis hæc propositio: DEUS dixit ſe eſſe Trinum, quàm hæc alia: DEUS eſt Trinus.

RESPONSUM ſupra. Propositionem illam, *Deus dixit*, non conſtare ex terminis, hoc eſt, non eſſe per ſe notam & evidentem, conſtare tamen ex terminis, hoc eſt, habere in ſe vim ſufficientem, incluſam, ad principiandum immediatè aſſenſum. Eſt

autem dictio DEI, ſimilis quidem in hoc alii principiis, quòd ſicut alia, ita & illa, ſe ipſi principiari poſſit aſſenſum: eſt autem diſtincta, quia non principiatur evidentem, cum caret perſpicuitate in terminis ſuis. Quid autem habeat plus illa propositio; *Deus dixit ſe Trinum*, præ hac: *Deus eſt Trinus*; colligitur ex dictis: habet enim illa prior rationem, ſub qua movere ſe poteſt intellectus, nempe certitudinem extrinſecam, poſterior autem non habet rationem, ſub qua ſe movere poſſit intellectus, non enim haberet certitudinem intrinſecam de Trinitatis Myſterio v. g. quia hæc ſtat in connexionem prædicatorum, in notitia cauſarum & effectuum, quæ vel non dantur in omnibus Myſteriis, vel ad connexionem aliquorum penetrandam, pervadere non poſſumus niſi Viſione Beata &c. Et quomodo vis daretur certitudo intrinſeca, non eſſet formalisativa fidei ex dictis: non ergo poſſet aſſumi pro motivo aſſentiendi. Nec etiam poſſet aſſumi certitudo extrinſeca, quia hanc excludit ſuppoſitio argumenti, conſequenter non haberetur ratio, quâ moveretur tunc intellectus ad aſſentiendum.

In noſtris itaque principiis, talis eſt proceſſus in aſſentiendo ultimo reſolutorio. DEUS dixit ſe eſſe Trinum v. g. non exhibeo tunc extemplo aſſenſum, & inextemplo unde conſtare mihi poſſit hoc DEUM dixiſſe, pro quo inveſtigando, deſervit mihi motiva credibilitatis, propositio Eccleſiæ, formaturque iudicium prudentiale de exiſtentia illius dictionis Divinæ. Quia vero video, quòd non poſſet hoc proponere Eccleſia, nec poſſent id ſtabilire motiva credibilitatis, niſi id deſectò dixiſſet Deus, video quòd illa propositio Eccleſiæ, inferretur ſupra illud idem *Deus dixit* cui extemplo non exhibui aſſenſum; hinc ſit, ut illud: *Dixit*, proponatur, tanquam ultimum reſolutorium. Et ſicut ſi aliquis procedens a fonte, & ſequens torrentem, rediret poſtea ad fontem, terminus illius motus, eſſet iſte fontis, à quo exierat: ſic etiam cum motiva illa & propositio, quòd id DEUS dixerit, redeant ad ipſum *dixit*: ſit ut quies intellectus, ſit in ipſo *dixit*. Tuncque præinformata voluntas tali propositione objecti, imperat intellectui aſſenſum firmiſſimum, quo imperio poſito, cum primùm intellectus elevatus, producit ſuum actum.

INSTAT Tertiò Lugo. Repugnat hæc omnia motiva credibilitatis ſolum movere immediatè voluntatem ad imperandum aſſenſum, & non reſpici ab ipſo intellectu, tanquam rationes ſui aſſenſus, quia in ordine ad aſſenſum intellectum, leſem, conditio aſſenſus, & motiva, indiſtinguntur. Et ſicut repugnat ut poſtquam voluntas amavit medicinam, tanquam utilem ad ſanandam,

tem, imperet actum amoris circa medicinam, propter se ipsam, sic & repugnet ut imperet actum assensus propter ipsummet *Deus dixit* cui ipsi: *Deus dixit*, præbitus est assensus, propter motiva credibilitatis.

RESPONDETUR. Duplicem assensum posse cogitari in illo processu, circa objectum fidei. *Primus* assensus est, quo iudicat intellectus, imperare posse voluntatem assensum fidei, & in isto assensu, illa motiva respicit intellectus, tanquam rationem sui assensus. *Secundus est assensus* ipsi objecto fidei, respectu cuius non habent rationem ultimi resolutori, quia ut explicui, tandem illa ipsa motiva, redeunt ad illud principium *Deus dixit*. Paritas allata multum probat: quia probaret, quod Inductio facere non possit, ut assentiamur principio: Quodlibet totum, est majus sua parte; cum etiam amor medicinae propter sanitatem, non possit facere ut ametur medicina propter seipsam. Consequentia etiam non tenet: quia amabilitas medicinae propter sanitatem, non ostendit mihi connexionem medicinae, cum amabilitate propter se. Jam autem antecedens illa cognitio motivorum credibilitatis, ostendit mihi connexionem, non quidem motivi certitudinis intrinsecam, sed motivi certitudinis extrinsecam; cum eo, quod *Deus dixit se esse Trinum*. Et cum in nullo casu medicina quæ talis, sit amabilis propter se, quiescere non potest circa illius amabilitatem intellectus & voluntas. Jam autem ipsum, *Deus dixit*, habet vim movendi per se ipsum. Quod colligitur: Tum quia id universaliter dictioni competit. Tum quia illa motiva credibilitatis ita se habent ex dictis, sicut Inductio respectu principii lumine naturæ noti, infundando se illi ipsi principio, ita & motiva credibilitatis infundantur ipsi, *Deus dixit*. Tum quia dicat DEUS immediate, Dico me esse Trinum, & in talibus circumstantiis, in quibus non possit prudenter dubitari DEUM dixisse, eo casu, imperaretur assensus fidei, propter ipsummet DEUS dixit. Quod ipsum ostendit, inesse illi *Deus dixit*, vim propter se ipsum, principiandi assensus. Et certe vel ex objecto in hac propositione: DEUS dixit se esse Trinum, est connexio Trinitatis cum dictione; qualis est inrer objectum & dictionem veram, vel non est ex objecto hæc connexio; si est ex objecto hæc connexio, seipsa principiare potest assensum, nihil enim desideratur; si autem non est illa connexio ex objecto, ergo defacto DEUS, non dixit se esse Trinum; quod est error.

Ut argumento amplius satisfaciat; discurrendum est de illa propositione: An in ordine ad assensum intellectualem, distinguantur conditio assensus, & motivum assensus, tradendaque regula dignoscendæ hujus conditionis à motivo. Quod hæc distinguantur. Ratio est: quia te-

net paritas in aliis agendi generibus. Conditio & ratio formalis agendi distinguuntur. Ergo & in linea agendi assensivæ. Deinde etiam per Lug. præcisè apprehensio connexionis terminorum, non est motivum assentiendi, sed sola conditio; non enim apprehensio bonitatis Divinæ super omnia, formaliter movet amorem; sed ipsa bonitas. Ergo etiam & in assensibus intellectualibus idem dici poterit. *Sed quam regulam discernendi motivum assensus intellectualis, à conditione assentiendi?*

INCIPIENDO à notioribus, videmus quod applicatio ignis ad stupam, sit manifesta conditio, cum qua manifesta conditio, habentia proportionem in linea assentiendi intellectualiter, erunt etiam conditiones. Porro si comparentur motiva credibilitatis inducentia ad assensum, quod hoc *Deus dixit*, certè non dictio Dei applicat illa motiva, sed motiva dictionem; cum etiam ad hunc finem ordinentur ab Auctore Deo, ut mereantur prudentem assensum, quod hoc *Deus dixit*; bene ergo ex hac proportionem colligam, quod motiva credibilitatis, habeant se nonnisi per modum conditionis. Rursus manifesta est conditio ad assensum principii lumine naturæ noti, vel probabilibus, ipsamet Inductio; quam ipsam conditionem, vel ex hoc ipso, ex dictis supra infero: quia tandem resolvitur, & infundatur ipsimet illi principio. Cum hac Inductione, habent proportionem motiva credibilitatis; infundanturque illi ipsi *Deus dixit*; hinc fit ut ob proportionem cum merè applicante, hoc est, Inductione, debeant & motiva credibilitatis, dici nonnisi conditio & applicativum. Hoc ipsum resolvitur in universale principium. Motivum assensus, est causa assensus, cum ipsum motivum numeretur inter causas formales; Causa assensus, debet definiri accommodatè ad definitionem causæ ut sic. Causa autem ut sic definitur. Quod sit principium vi sua determinans ad existentiam &c. Videndum ergo est, an motiva credibilitatis vi sua determinent ad existentiam hujus effectus, qui est, *Credo*. Quod vi sua non determinent, suadet imprimis illud principium. Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec tribuendæ rationes causandi, si res possit esse contenta, nonnisi conditionis formalitate, nulla autem necessitas attollendi motiva credibilitatis, usque ad rationem causæ fidei. Rursus nullus effectus superat suæ causæ vires, & tamen assensus certissimus, superat vires motivorum, quæ nonnisi assensum prudentialem fundant, illisque positis recurrendum semper est, ad dictionem divinam. Quia tamen sunt hæc motiva necessaria, debent prærequiri, si non per modum ut dictum causæ, saltem per modum conditionis. Denique motiva credibilitatis non habent vim determinandi ad assensum

fidei; quia ponatur tota motivorum credibilitas, & non ponatur revelatio, non poterit esse assensus fidei. Pone autem nulla dari motiva credibilitatis, sed solam Divinam attestationem, quam tamen constet esse factam, fieret tunc assensus fidei: Ergo apparet vi sua revelationem determinare ad assensum fidei, non autem motiva credibilitatis.

Ex quo *Colligitur* illa in assensu intellectuali habere se per modum conditionis, quæ & accedunt ad manifestè conditiones, & simul vi sua non determinant, ad existentiam actûs intellectus, licet ad eundem requirantur.

Objicitur Secundò. Hæc explicatio nostra committit circulum inexplicabilem. Si enim quæram; Cur credas Deum esse veracem? respondes, quia dixit se esse veracem. Si quæram; Cur credas quia dixit se esse veracem? respondes, per ultimum resolutorium; quia dixit se esse veracem.

RESPONDETUR. Retorquendo in primis Argumentum, quod probat in assensu omnium principiorum, ad quem ducit Inductio committi circulum vitiosum: semper enim à principio ad Inductionem ab Inductione ad principium regredimur. Directè autem negatur committi circulum vitiosum. Circulus vitiosus est illicitus, regressus demonstrativus per omnes datur. Ut autem committatur circulus vitiosus, sitque negatio regressûs demonstrativi, id non ex eo colligi debet, quia id conceditur, quod primò negabatur, quod nesciebatur. Si enim hoc esset illicitum, non daretur locus correctioni, aut novis demonstrationibus, hæc ipso enim si quid de novò demonstratur, debet concedi quod negabatur, vel nesciebatur: tollereturque ipse regressus demonstrativus, quia etiam in illo quod primum negabatur: probarique debuit; tandem ad idem revertendo, concedi debet. Quod ipsum in hoc resolvitur. Quia negatio semel facta circa aliquod objectum, non aufert eidem vim movendi per se assensum, si hanc vim in se habeat objectum. Nec item colligi debet circulus vitiosus, quia ad invicem unum est ratio assentiendi alteri: quia aliàs non posset definiri Pater per connotationem filii, & filius per connotationem Patris, correlativaque non possent esse sibi ratio ad invicem assentiendi; Et tamen correlativa quæ talia non possunt nosci; nisi ex ad invicem; & sub qua formalitate noscuntur non, ex ad invicem, non noscuntur correlativa. Consequenter nec ex eo colligi debet præcisè esse circulum vitiosum: quia credo veritatem primam esse: quia dixit se esse, & dixisse illam se esse: quia dixit.

Cæterum ne committatur circulus vitiosus, debet esse processus à notiori ad ignotius. Quod ipsum interdum notum sumitur pro evidenti, & huic in præsentem non est locus, quia cum ipse habitus non sit evidens; nec assensus illius

principiaque, debent supponi evidenti. Deinde notum supponitur pro concessio vel aliunde persuaso, vel in alio genere importato. Si quis ex taliter noto redeat ad id, quod erat sibi ignotius; adeoque in ante negatum; non committit circulum vitiosum, sed erit regressus, ut ita dicam demonstrativus, procedens ex suppositione assensûs, vel aliunde habitæ notificationis, vel motivi in alio genere: hocque probant instantiæ, ut cum Inductione notificantur Principia, quæ tamen dicuntur habere vim in se assensûs principiandi. Ratio insuper est: quod tunc non committatur circulus vitiosus; quia tota intentio intellectûs est, ut possit formare affirmationes, vel negationes rationabiles, quæ nunquam sunt rationabiles, quando idem per idem probatur vel negatur. Si tamen idem alio modo innotescat, modali etiam, inducente vel suppositione consensus, vel aliunde facta notificationis: certè jam tunc rationabiliter movebit se intellectus, nec in idem per idem. Quia ergo etiam in præsentem huic Ly: id Deum dixit, ut credatur, fit notificatio, vel ex suppositione consensus, vel per motiva credibilitatis, vel per actus imperatos Metaphysicæ vel Theologiæ naturalis, convincentis Deum esse veritatem primam, fit ut eandem veritatem in dicendo credendo, non committatur circulus vitiosus. Universaliterque, si posita interrogatione respondeatur per id, quod de se aliam notificationem immediatam habet, quantumvis redeatur ad id, quod ante negabatur, vel unde orta est interrogatio, non erit circulus vitiosus: quia circulus est reditio per idem. Si autem respondeatur, per id quod de se aliam notificationem habet, non erit reditio per idem. Quia autem in responsione: quare credas? respondes, quia dixit veritas prima in dicendo. Si rursus quæras, quare dixerit? non quæris iam de assensu fidei, ideo respondendo per motiva credibilitatis, non respondeo tibi per eandem rationem, sed per motiva inducentia ad judicandum quod dixerit; adeoque non per idem respondeo, sed per aliud; & sic non redeundo per idem, non facio etiam circulum vitiosum, sed regressum quodammodo demonstrativum: quodammodo inquam: quia fides nihil demonstrat; sed eo sensu, quod redeat intellectus ad veritatem negatam antè, & modo, (aliunde positus prærequiritis) merentem, propter se ipsam assensum.

INSTAT Lugo. Licet non esset revelatum in particulari Deum esse primam veritatem, adhuc possent revelari alia Mytheria, & credi per fidem; imò ad assentiendum quod DEUS sit prima veritas, parum juvant miracula in confirmationem fidei patrata: hæc enim solum restantur revelare DEUM Mytheria fidei, non verò esse veracem. Finge enim Deum esse mendacem, adhuc posset operari miracula,

racula, ad captandam sibi fidem apud homines; quod ergo Deus sit veritas prima, habetur independentem a revelatione, sicut aliunde cognoscitur DEUM esse justum, bonum, &c. quare qui de hac veritate dulcitaret, non posset ex v^o miraculorum ad fidem allici, sed deberet prius per rationes, vel alia via, de suo errore convinci.

RESPONDETUR. Impossibile esse aliquid credi propter veritatem primam dicentem, & non revelari in actu signato, veritatem primam: quia & crederetur tunc propter veritatem primam dicentem, ut supponitur: & non crederetur, quia credi propter illam, est credi illam & omnia, quæ illa in se formalissimè & explicitè importat, ut in omnibus aliis rationibus motivis evenit. Jam autem in Credere propter veritatem primam, formalissimè & explicitè importatur veritas prima, credi ergo & illa debet semper, cum creditur propter veritatem primam. Concedo miracula non probare, quod DEUS sit verax, sed solam connexionem inter veritatem primam & dictionem quæ dicit, se esse veritatem primam. Concedo aliunde debere deijci eum, qui putat DEUM esse mendacem, & non per fidem: fides enim non est habitus probativus, sed assertivus. Sed posito quod aliunde id probatum sit, quando procedendum erit ad ipsum actum fidei de DEI veritate; nego propter aliud motivum id credi posse, quàm propter ipsum *Ly Deus dixit*. Quæ doctrina supponit hanc Majorem. Non repugnat habitui, ut præsupponat in aliquibus circumstantiis, tanquam prærequisita actus aliorum habituum; hocque ostendit Inductio, & probatur ratio, quia cum non sit natura uniuscujusque habitus, omnes actus exercere, nec sibi unus ad omnia sufficiat, bene exigere potest actus aliorum habituum, licet illi actus non sint motiva propria illius habitus, præsuppositivi. Et ita Logica est habitus præsuppositivus, & prærequisitivus demonstrationum Metaphysicarum, motivorumque illius, & tamen hæc motiva, non sunt motiva Logica. Cum ergo etiam habitus fidei, non sit sibi sufficiens quoad omnia, maximè quoad probationes, est enim habitus, non nisi, ut dixi, assertivus, fit ut præsupponat actus aliorum habituum & motiva: licet illis ipsis non moveatur.

Punctum Difficultatis 4.

Quid de reliquis objectionibus.

Obicit Tertiò. Divina dictio non potest habere rationem primi motivi Ergo in illam non resolvitur fides. Antecedens probatur: quia Divina dictio, non potest sufficienter, & certò, movere ad assensum: nisi intelligatur per prius saltem originis, involvere rationem veritatis primæ, tanquam suæ compartis mo-

ventis ad assensum: Sicut enim quæcunque dictio vel locutio alicujus, non potest habere vim movendi ad assensum certum, nisi constet per prius de veracitate dicentis, ita & de dictione Dei, idem sentiendum.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum non habere exactam phrasin: quia nomine prioritatis originis intelligitur: quia hoc ab hoc procredit seu producitur physice, & tamen sine ulla prioritate dependentiæ. Jam autem veritas prima, non producit veritatem primam in dicendo. Sed quidquid sit de phrasi, dici potest, quod per prius ratione, præsupponatur DEUS esse veritas prima, quàm veritas in dicendo: ita tamen, ut pro illo priori, nondum possit intelligi fidei Actus: quia hic non potest esse sine proportionato motivo, quod est, non nisi DEI dictio: licet pro posteriori signo, sit actus fidei, realiterque accipiendo illum assensum est actus fidei: quia indivisibili actu credo veritatem primam, cum credo propter veritatem primam: *Quia dixit*.

INSTAT Primò Koninck Disp. 9. Dub. 4. Videtur esse stultum, credere esse aliquem Veracem: quia ipse dicit: nec item credi potest, Deum existere: quia Deus dixit, nam idem ridiculum videtur credere aliquem existere: quia ipse hoc de se testatur.

RESPONDETUR. Etiam in humanis, si quis non assensu certo vel probabili moraliter, sed assensu fidei debet credere aliquem esse veracem, debet id credere, quia id dixit: quod si fiat sine motivis prudentialibus, stultum erit; secus si fiat cum iisdem. Imò defacto ita contingit, dum assentior huic Verbo, *Crede, non te fallo*, qui assensus est propter, quia dicitur: & si fallat dicens, dicimur decepti verbis illius. Ergo apparet dictionem illius fuisse rationem motivam assentiendi. Quia autem in assensu supernaturali fidei, cum debitis prærequisitis, præbetur hic assensus, quod DEUS sit Verax, quia dicit se veracem; fit ut ille assensus non sit stultus.

INSTABIS Secundò. Resolutorium fidei quod non nisi unum assignavimus, debet esse tale, ut in singulis actibus fidei reperiat; Sed quod Deus dixerit non potest singulis actibus fidei convenire. Quod ipsum probatur: quia non potest competere actui primo fidei, qui est credere Deum esse. Quod ipsum probatur, prius est assentiri ipsi rationi assentiendi quàm objecto cui assentior, propter illam rationem assentiendi: sed non possum assentiri prius rationi illi assentiendi, quàm assentiar ipsi objecto. Ergo illa ratio assentiendi, quia Deus dixit, non est ratio assentiendi illi objecto, Deus est. Minor probatur: quia non possum assentiri prius quod Deus dixerit, quàm assentiar quod sit, prius est enim esse, quàm dicere.

(c) 3

Porro

Porro ipsi esse, non possum assentiri: quia vel assentior illi propositioni quia Deus est, ex eo: quia dixit; & hoc non: quia antequam assentiar huic propositioni, quia dixit, iam in priori, assentiri debeo, quia est; & tamen non possum assentiri ex eo: quia dixit: quia Ly dixit, non potest præsupponi ante *esse*, & assensus ad *dixit* ante assensum ad *est*. Ergo ex eo quia dixit, non possum assentiri huic propositioni est Deus. Non etiam possum assentiri ex alio motivo: quia vel assentior illi propositioni, Deus est per fidem, vel non per fidem: si per fidem, & tamen non assentior propter motivum, quia Deus dixit. Ergo non est fidei universale motivum, Deus dixit: Si autem non assentior propter fidem. Ergo ille assensus, quia DEUS dixit, non erit firmus: quia non possum majori certitudine assentiri Deum aliquid dicere, quam illum existere; cum illa dictio, infundetur ipsi esse. Ergo si illum esse, non habeo pro certo, certitudine summa, nec habeo quod dixerit: quia quod dixerit fundatur in assensu quod sit, quod ipsum fundamentum, non est summè certum.

RESPONDETUR. Prius esse ratione assentiri ipsi rationi assentiendi, quam objecto: sed non prius re; hinc prius ratione assentior assensu fidei, quod Deus dixerit, quam quod Deus sit: Et licet prius sit esse, in ordine metaphysico & physico quam dicere, non tamen prius ordine fidei: quia ratio assentiendi prior est, tanquam causa formalis, objecto, cuius est ratio assentiendi. Et quantumvis in assensibus Metaphysicis & spectato ordine ipsius esse; antequam assentiar illi propositioni quia dixit, iam in priori assentiri debeo, quia est; non tamen in illo priori, & pro illo priori, assentiri debeo assensu fidei: quia pro illo priori nondum intelligitur motivum fidei. Hinc quamvis pro illo priori, pro quo antecedit assensus ad esse, non sit ille assensus ad esse firmissimus: quia nondum intelligitur elicitus ob certissimum motivum: in signo tamen posteriori, cum primum evadit ille actus certissimus, quia evadit innitens ipsi DEUS dixit. Quia autem fides de esse Dei, non innititur nisi ipsi Ly *Deus Dixit*, sit, ut adhuc ipsum illud esse, teneatur summâ & infallibili certitudine.

SUPPONIT PRIMÒ. Hæc Responsio, quod in ordine Metaph: prius sit assentiri Deum esse quam veracem esse.

RATIO quia cum metaphysica attendat ad esse, & ordinem objectorum, secundum intrinsicam suam rationem spectatorum, adeoque non attendendo primò ad dicere: cumque sint dabilia motiva, persuadentia Deum esse, non petibilia, ab ipsismet veracitate: Hinc sequendo ipsius Esse ordinem, Metaphysica, per prius debet demonstrare esse Dei. Econtra autem fides attendit, ad dicere, nec in illa est motivum assentiendi, nisi petibile ab ipsomet dicere.

Hinc in fide non habetur per prius assensus: ad esse Dei, quam ad dicere. *Unde ulterius*

SUPPONIT SECUNDÒ. Quod in fide non possumus prius naturâ assentiri Deum esse assensu fidei, quam assentiamur illum veracem esse.

RATIO, quia pro illo priori, & assentiremur Deum esse assensu fidei ut supponitur, & non assensu fidei: quia pro illo priori, nondum intelligitur motivum formale fidei, hoc est quia Deus dicit, nullumque aliunde ostenditur esse motivum fidei.

SUPPONIT TERTIÒ. Non esse necesse, quod assensus Deum esse, præcedat realiter in fide assensum, quo credo, id Deum dixisse. Illustrari hoc præter dicta potest aliquibus instantiis.

Pone ab æterno creaturam rationalem, pone etiam ab æterno DEUM manifestantem hanc propositionem *Credo me esse; quia dico me esse*: in illo casu, prius non possem assentiri re, Deum esse, & posterius assentiri huic; quia dixit se esse; quia aliâ non ab æterno eligerem hunc actum Credo Deum esse quia dicit se esse: præcederet enim illum realiter actus credendi, de ipso esse: & tamen eo, quod est ab æterno, nihil est prius realiter. Supponit autem instantia, ab æterno posse illum actum elici. Pone, hominem nescientem, Deum esse, nec scientem, quod credit illi debeat, quia dicit se esse. Pone rursus determinantem Deum determinatione etiam ad instans temporis, ut eliciat hunc actum Credo Deum esse, quia dicit se esse, quo casu non præcederet assensus fidei de esse Dei, assensum, qui Deus dicit: & tamen casus, non est impossibilis. Idem in materialibus ostendi potest. Pone speculum æternum, pone etiam florem æternum, non potest esse prius re flos emittens sui speciem, quam speculum illam recipiens; & tamen prior est productio ejus speciei, representatione. Sicv. g. nesciebam esse in rerum natura sonum, ponatur sonus, non prius novi sonum esse, quam audiam illum; licet in illa auditione, prius sit natura, esse soni, cui conjuncta est realiter auditio soni. Ex quibus omnibus Colligitur, non esse etiam necesse, ut assensus de esse Dei, præcedat realiter, assensum de dicere.

SUPPONIT QUARTÒ. Quod concedatur quidem in assensu fidei, prius esse ratione, assensum de esse: hoc enim exigit ordo naturæ, conditio præcognitorum; & ne motivum sit de subiecto non supponente: sed non intelligi pro illo priori assensum fidei, sed non nisi pro posteriori. Cujus Ratio jam assignata: ita ut illa formalitas unius realiter cognitionis, in quantum vertatur per prius circa Dei esse, non intelligatur actus fidei, nisi propter realem connexionem, cum posteriori formalitate, inferente ipsum DEUS Dixit; & hoc non obest, quominus illud ipsum esse Divinum, credatur actu fidei: quia ut actui competat ratio fidei, non debet spectari actus inadæquatè exclusivè formali; sed

adæquate, & secundo totum esse reale, quod dicit.

SUPPONIT Quintò. Assensum illum, qui exhibetur rationi assentiendi priusquam exhibeatur Objecto materiali, non debere fieri per distinctum assensum, sed per assensum inclusum, in ipso assensu ad objectum: quamvis intra eundem actum realem, prior sit formalitas assentiendi ipsi rationi assentiendi, quam objecto propter illam.

RATIO. Tum quia oppositum dicere, esset multiplicare Entia sine necessitate. Tum quia daretur processus in infinitum in istis rationibus assentiendi. Si enim assentiendo rationi, debeo per distinctum assensum assentiri, etiam illum ipsum assensum, debeo per distinctum actum facere: non enim est major ratio de uno, quam de alio. Tum quia, quod est ratio formalis alteri, est & sibi ipsi, ut probatum supra. Ergo & quod est ratio assentiendi alteri, potest esse ratio assentiendi sibi.

INSTABIS Tertiò. Ex Responsione sequi quòd non possit esse primus actus fidei, de DEI esse. Cum tamen dicat Apostolus, *Accedentem ad Deum oportet credere quia est:* & tamen iste accessus, primitatem significat.

RESPONDETUR. Adhuc poterit esse primus actus fidei de Dei esse, non quomodocunque, sed vel incluso in ipso dicere, vel propter dicere: præcipue cum Apostolus non significet exclusionem dictionis Divinæ, in primo actu fidei.

OBJICITUR Quartò. Ignotius non potest esse ratio cognoscendi notius. Sed notius est nobis Deum esse, idem est evidens per demonstrationem, nullo modo autem evidens, hoc Deum testari. Ergo illud testimonium, non potest esse ratio assentiendi.

RESPONDETUR. In habitibus sequentibus evidentiam, attendi debet ut assumantur Notiora, in habitibus autem in evidentibus, assumi debent ea quæ habere possunt rationem motivam, præcipue ultimam, quæ in fide non est Dei esse, sed dicere. Unde si per notius intelligas id in quo in fide conquiescere possit intellectus; sic in illa notius est Deum dicere quam esse: licet in ordine Metaphysico, notius sit esse, quam dicere.

OBJICIT Quintò. Rip. d. 3. a. n. 41. quod sint motivum inadæquatum fidei motiva credibilitatis. Non potest assentiri intellectus immediate Mysterio revelato, etiam per assensum obscurum, nisi præluceat lux extrinseca alicujus objecti. Ergo sine illa, non assentietur existentie revelationis.

RESPONSUM. Sine luce extrinseca motivorum credibilitatis tanquam conditione, non exhibendum assensum existentie revelationis: licet illa lux extrinseca, non se habeat per mo-

dum motivi. Insuper disparitas in simili data Lugoni.

INSTAT Primò. Sola apprehensio revelationis, quo ad intrinseca prædicata, non sufficit suadere intellectui assensum illius. Ergo necessario assumi debent prædicata intrinseca, nobis nota.

RESPONSUM. Debere ea assumi tanquam conditionem, non tanquam motivum.

INSTAT Secundò. Dantur plures assensus Supernaturales immediati & obscuri, qui non moventur ex testimonio Dei; sed ex aggregatione plurium circumstantiarum.

RESPONDETUR. Omnes illos assensus, moveri solo testimonio Dei tanquam formali; aggregationem autem illam, esse non nisi per modum conditionis.

INSTAT Tertiò. Potest etiam per nos, assensus naturalis moveri, ex objecto formali supernaturali revelationis Divinæ, ex quo movetur assensus supernaturalis fidei, nullo existente discrimine ex parte objecti inter utrumque. Sed assensus naturalis existentie revelationis, potest moveri ex revelatione ut credibili notis extrinsecis Ergo & Supernaturalis.

RESPONDETUR. Notæ illæ extrinsecæ, etiam respectu fidei naturalis, non se habebunt nisi per modum conditionis: quia etiam illius motivum formale, erit non nisi Dei dictio: ob supra dicta. Unde etiam illa fides naturalis, supposita revelatione, habet objectivam infallibilitatem summam; licet non habeat summam, peribilem à ratione principii & sui ordinis: nam ejus principium est intellectus, qui falli potest, & ordo est naturalis.

INSTAT Quartò. Sufficit motivum partiale fidei esse revelationem, si quidem eo ipso, quòd revelatio DEI sit motivum partiale, non poterit existere assensus supernaturalis, non existente re ipsa revelatione DEI: defectus enim motivi partialis, sufficit ad defectum totius assensus.

RESPONDETUR. Non sufficere ad assensum infallibilem, ut unum non nisi partiale motivum sit infallibile: quia Conclusio sequeretur debiliorem partem, & stare debet principium Propter quod &c. Concedo defectum fidei ex singulis posse haberi, adeoque si desit revelatio: sed quærete restat, quomodo bonum actus fidei infallibilis, haberi possit, si non sit ex integrâ causa, non habendo scilicet adæquate motivum infallibile.

INSTAT Quintò. Infallibilitas & certitudo, non convenit assensui supernaturali ex objecto formali, sed ex modo tendendi: nam idem objectum formale, respicit assensus naturalis fallibilis, & incertus, Ergo quamvis assensus fidei moveatur ex revelatione in consortio aliorum non infallibilium, tamen assensus erit infallibilis, ratione existentie revelationis.

(c) 4 RESPON-

RESPONSUM supra. Certitudinem objectivam peti ex formali, eamque reperiri etiam in fide naturali, quæ fallibilis est ratione principii, sed non ratione formalis motivi: quod idem supponitur in utraque fide: quantumvis certitudo subjectiva possit haberi ex modo tendendi. Casu autem quo moveatur sive naturalis sive supernaturalis fides, vera revelatione, in consortio aliorum fallibilium; si illa accipiantur non per modum motivi, sed conditionis applicantis, erit assensus infallibilis: secus si assumantur ut motivum: neque enim posset esse assensus infallibilis, si motivum illius non foret infallibile.

Ad Auctoritates quod attinet, quas objicit: Concedo verum esse quod dicit August. Lib. contra Epist. fund. epist. 4. Tenet me in Ecclesia consensus omnium populorum, tenet me veritas miraculorum & Epist. 9. Infirmata Catholicorum auctoritate; jam nec Evangelio credere potero: quia per eos illi credideram. Sed his locis aliisque, quæ recitat, non tribuitur motivis illis, ratio formalis motiva credendi: neque enim illic quidquam de hoc motivo. Deinde admittimus & nos motiva credibilitatis in fide, quæ sunt quasi inchoativa, ut postea fides, suo nitatur fundamento.

Objicit Sextò. Argumentum quod sibi opposuit Rosm. Si prima veritas crederetur propter revelationem, non crederetur propter revelationem quamcunque, sed propter infallibilem. Ergo veritas Divina creditur, ut objectum materiale, propter se ipsam, ut objectum formale; ex quo sequitur processus in infinitum: quia quando creditur veritas Divina ut constituens Revelationem Divinam in esse infallibilis, vel creditur propter se ipsam independentem à revelatione, vel dependenter primum non; quia omnis actus fidei innititur revelationi. Si secundum dicatur, redit argumentum cum non credatur propter revelationem quamcunque, sed infallibilem, de qua ipsa redit quaestio, quomodo credatur?

RESPONDETUR. Non dandum tunc processum in infinitum: quia crederetur quod est veritas Divina propter infallibilem revelationem, quæ tamen, quia sibi ipsi esset infallibilis, terminaret processum.

Objicit Septimò. Arriaga d. I. n. 58. Antequam homo credat, debet habere prudentia motiva credibilitatis. Ergo etiam ut credat Deum esse veracem.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Sed illis motivis positis, negatur posse formari actum fidei, nisi propter Quia Deus dixit.

INSTAT. Ponamus Angelum aliquem incapacem erroris & mendacii, nunquid propterea, nisi quis rationem aliquam ejus veritatis mihi proponat, potero ego prudenter dicere. Credo illum Angelum esse essentialiter veracem, quia de se dicit.

RESPONDETUR. Non posse credi praedenter nisi positis praequisitis. Ceterum in consequenti, illisque suppositis, si volo elicere actum fidei de illius veridicitate, non potero id facere, nisi propter, quia dicit de se.

Punctum Difficultatis

Inferitur qualis sit processus in Actum Fidei.

SYLlogismus quem aliàs appellavimus *Fidelum*. Sin principiis nostris est talis. Omne quod Deus dicit, est credendum quia Deus dicit. Sed Deus dixit v. g. se esse incarnatum. Ergo DEUM esse incarnatum, credendum est quia Deus dicit. Ubi major pro motivo habet Dei veracitatem, quæ se habet per modum motivi, ita tamen ut actus ille fidei, sit mediatum, quia fit propter motivum, quod est Deus dixit. Minor autem habebit assensum immediatum, quia ipsum Ly *Dixit Deus* complectetur. Conclusio etiam involvet actum fidei, quia involvet ipsum Ly *Deus dixit*. Sic debere formari praedictum Syllogismum, ostendunt superius dicta, & infra dicenda, ubi de motivis credibilitatis.

Quæ contra objici possent, desumi possunt ex Haunoldo aptando ea quæ ipse opposuit Syllogismo fideli, prout eum formavit Lugo. *Hinc cum illo*

Objicitur Primò. Exiis quæ habet libro tertio, 69. Revelationes Dei non debent esse inutiles; sed conducere ad instructionem nostræ ignorantiae: juxta illud Pauli, quod omnis Scriptura Divinitus inspirata, utilis sit ad docendum: frautem tenet praedictus Syllogismus, non ad aliud servit, quam ut assentiamur veritati, reflexè, propter eandem veracitatem, directè cognitam, hoc autem nullam habet aestimabilem utilitatem.

RESPONDETUR. Inprimis retorquendo argumentum: Sic in Principiis suis formavit praesentem Syllogismum Haunoldus. Omne quod Deus summè verax revelavit, esse incarnatum, est incarnatum. Sed verbum est aliquid, quod DEUS summè verax revelavit esse incarnatum. Ergo Verbum est incarnatum. Qui Syllogismus si argumentum tenet, non procederet debite, quia non esse utilis ad instructionem nostræ ignorantiae; quid enim instructionis habet, quod scilicet Revelatio, inferens esse incarnatum, inferat esse incarnatum & si inutile est, assentiri veritati reflexè, propter eandem veracitatem, directè cognitam, nec in praesenti adfert utilitatem assentiri Revelationi esse incarnatum quod est incarnatum: aptabiturque intento Lugonis quod pro se adfert Obiciens: & si est utile, credere quod id sit incarnatum quod Deus summè verax revelavit incarnatum, utile etiam erit credere id quod Deus dixit, quia Deus dixit. Deinde: forte hoc

hoc argumentum non petit formatum superius Syllogismus: potius enim in illo ostenditur fidei motivum esse Ly Deus dixit, & non inducitur assensus veracitati reflexæ, propter veracitatem directe cognitam. Denique ostenditur utilitas prædicti Syllogismi, quia scilicet inducitur Fidelis in æstimationem veracitatis Divinæ, quam solam apprehendit, tanquam sufficiens motivum.

Objicitur Secundo. Si ita formandus est ille Syllogismus, sequitur, nullum mysterium fidei credi directe, sed semper reflexe: quod est contra omnium sensum.

Respondetur. Quod sit in oppositum sensus communis Doctorum, non satis liquet. Cæterum distinguenda est hæc reflexio: nam si nomine reflexionis veniat, quod scilicet nullum sit mysterium fidei (excepta prædicta Majore) quod non credatur nisi propter Ly Deus dixit, cui jam præbitus est in Majori assensus: hoc sensu, concedo omne mysterium fidei, reflexe cognosci, licet non cognoscatur, aliqua alia reflexione. Imo puto non posse aliter exprimi creditionem de Incarnatione nisi per terminos prædictæ conclusionis. Credo enim Incarnationem, formalissimè importat assensum, quia DEUS dixit, cum omne credo, sit assentior propter Ly Dixit. Per quod etiam ostenditur bonitas prædicti modi formandi Syllogismus, quia solus ille importat actum credendi mysterio, qui actus credendi, cingitur illa conclusione, cingique debet.

Objicitur Tertiò. Si tenet prædictus Syllogismus, posset ex duabus præmissis affirmativis inferri Conclusio negativa, quod est contra Regulas Logicæ. Probatur Sequ. exemplo. Quidquid Deus dicit est verum. Sed DEUS dicit Adamum non obedivisse præcepto. Ergo Adam non obedivit.

Respondetur. Syllogismi prædicti hanc debuisse formari conclusionem. Ergo Adamum non obedivisse præcepto, est verum: quæ propositio non est negativa, sed affirmativa. Et certè aliud est formari Conclusionem Negativam, & aliud subjectum poni Negativum cum copula affirmativa. Ex duabus affirmativis non potest poni Conclusio Negativa, ut demonstrant Dialectici; potest poni subjectum Negativum, ut in præsentī ponitur, præcipuè cum hoc ipsum subjectum Negativum præcesserit cum sua Negatione, in præmissa affirmativa.

Quæres. Quid sit tenendum de Syllogismo prout eum formavit Haunoldus num. 72. Omne quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum, est incarnatum: Sed verbum est aliquid, quod Deus summè verax, revelavit esse incarnatum. Ergo verbum est incarnatum. Videtur non legitime, nec secundum conditionem credendi, formari hic Syllogismus. Nam in primis motivum illius Majoris nullum poni-

tur, etsi dicatur esse in terminis Nota, facient in contra, argumenta superius allata. Si dicatur credi illam, exprimi debuisset motivum credendi, ut superius dictum. Deinde debet hic Syllogismus ita formari, ut assensus Conclusionis, contineat immediatè, non tantum articulum fidei, sed etiam ipsum credendi actum, idque ex eo: Quia Conclusio, est ultimum complementum & definitivum ut ita dicam assensus, quiesque affirmandi vel negandi in illa linea. Porro Ly verbum est incarnatum, non ostendit quidquam de illa creditione, sed simplicem affirmationem, quod verbum sit incarnatum, adeoque non habet quidquam de linea credendi, nec habet expressionem ipsiusmet fidei, seu assensus quia Deus dixit, quod tamen requiritur, ad actum fidei: idque ex eo: Quia Conclusio Syllogismi fidelis, importat jam finitum processum, qui erat necessarius ad credendum, exprimereque debet assensum distinctum à reliquis assensibus, quod non exprimit illa propositio: Ergo verbum est incarnatum: & sicut Conclusio Metaphysica, exprimit assensum debitum Metaphysicæ, Conclusioque Metaphysica, debet esse formalissimus Metaphysicus actus; ita & Creditio, includi debet in Conclusionem Syllogismi fidelis, quia illa, est formalissimus Actus fidei.

DIFFICULTAS III.

Revelatio extrinseca quomodo se habeat ad rationem formalem Propter quam Fidei?

Revelationem extrinsecam ingredi formaliter motivum fidei docet cum Communi Suar. Vasq. Valentia, Koninck disp. 9. dub. 4. Lugo disput. 1. sect. 7. Pont. disp. 27. num. 7. Ripalda disp. 2. num. 115. Arriaga disp. 2. num. 4. Oviedo contr. 2. num. 48. Negat autem Cajetanus & Aureolus.

Punctum Difficultatis 1.

Distinguitur & Probatur Conclusio.

PRÆMITTO Primò. *Revelationem dupliciter spectari posse. Activam seu intrinsecam & passivam seu extrinsecam. Activa* revelatio nihil aliud est, nisi ipsa veritas prima in dicendo, prout est actu principium internum, dictionis externæ. Passiva autem, est aliquid creatum, extrinsecumque signum, & effectus illius veritatis in dicendo, qualis est, exempli gratia interna illuminatio, formata voces à DEO.

PRÆMITTO Secundò. *Conformiter hic de ista revelatione passiva discurrendum esse, ac discurrendum de actu Dei libero:* sicut enim communius, à non esse volentis mundum, ad esse volentis mundum, transit Deus mutatione ad extra in Creaturis facta; sic etiam à non esse dicentis actu, ad esse dicentis actu, transit DEUS mutatione ad extra in Creaturis posita; hoc est signo aliquo, quo DEUS manifestet suum conceptum

ptum de aliquate, & illud signum dicitur revelatio passiva, vel extrinseca.

PRÆMITTO Tertiò. *posse aliquid spectare ad conceptum objecti formalis & non habere rationem objecti formalis.*

RATIO, quia multa spectant ad conceptum aliquorum, & tamen non habent rationem formalisativam eorum, ad quorum conceptum spectant. Nam exempli gratiâ, ad conceptum formalem relationis spectat terminus, non tamen est formaliter relatio. Item ad conceptum formalem privationis, spectat subiecti capacitas; non tamen illa subiecti capacitas, habet rationem privationis; cum privatio sit non esse, jam autem capacitas illa, sit ipsum Ens. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur: quia possunt aliqua ingredi conceptum formalis, non tantum tanquam formalisativa, sed etiam tanquam perentia cointelligi ab ipso met formalis, & si ipsamet definitiones, non semper procedunt per causas intrinsecas, bene etiam id quod ingreditur conceptum objecti formalis, poterit, non esse quid formale.

PRÆMITTO Quartò. *Non esse difficultatem. An revelatio Dei activa seu intrinseca sit objectum formale fidei.*

RATIO, quia sic sumpta revelatio, est ipsa veritas prima in dicendo, quæ aliàs jam supponitur esse motivum formale.

PRÆMITTO Quintò. *In hoc solum punctum difficultatis versari.* An scilicet revelatio passiva, communius vocata extrinseca, sit formale fidei.

DICENDUM Primò. *Revelationem passivam pertinere ad conceptum formalis objecti fidei.*

PROBATUR Primò. Impossibile est concipere rationem connotativam sine suo connotato: quia & conciperetur ut supponitur connotativa ratio, & non conciperetur; cum ipsum connotatum, sit illud, ratione cuius, illud objectum, est connotativum. Sed veritas prima in dicendo, prout talis in actu secundo, est ratio connotativa, & connotatum illius, est revelatio passiva. Ergò veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, non potest concipi, sine revelatione passiva. Subsumitur. Sed veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, est objectum formale fidei, & ultimum resolutorium, ut supra probatum est. Ergò revelatio passiva, pertinet ad conceptum formalem objecti fidei. Minor principalis probatur. Si veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, non esset ratio connotativa revelationis ad extra, hoc ipso non esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis. Quod ipsum probatur; quia tolle revelationem passivam, nihil potest ostendi, per quid transeat veritas prima in dicendo, à non esse dicentis in actu secundo, ad esse dicentis in actu secundo. Ergò apparet, quòd sine illa revelatione passiva, non

esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.

PROBATUR Secundò. Illud pertinet ad conceptum formalem objecti fidei, quod ingreditur definitionem objecti formalis fidei. Sed revelatio passiva, ingreditur definitionem formalis objecti fidei. Ergò. Major probatur suppositione statûs quæstionis: quia scilicet nihil plus intelligimus, per ingredi conceptum formalis objecti, quàm ingredi definitionem objecti. Minor autem probatur; quia veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, est definitio objecti formalis fidei, & hanc rationem ingreditur revelatio passiva; quod probatur quia illam definitionem ingreditur esse in actu secundo talis; hic autem actus secundus, non est in Deo præcisè ratione, ipsius Dei, aliàs DEUS mutaretur. Ergò ratione aliûs extra Deum, hoc est dicta revelatio passiva: cum ad definitionem illius prout internè completur, non possit pertinere, sine aliquo extrinseco, fides.

PROBATUR Tertiò. His argumentis quæ infra in objectionibus ponuntur, quæ saltem evincunt prædictam Conclusionem.

DICENDUM est Secundò. *Revelationem Dei passivam, non ingredi rationem objectivam motivam formalis fidei, seu non esse motivum formale fidei.*

PROBATUR Primò. Auctoritate S. Thomæ, qui hic quæst. 7. art. 1. in 6. ait: *Si in se consideremus rationem formalem objecti, nihil aliud, quàm veritas prima; quod non dixerit, revelationem extrinsecam, quæ non est veritas prima, sensisset ingredi rationem formalem objecti fidei.* Et 3. parte, quæst. 7. art. 4. in 6. *Fides ait in quantum Virtus Theologica, est de quocunque non viso, sed solum de Deo.* En Ly solum excludit reliqua.

PROBATUR Secundò. Argumento Negativo. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergò nec rationes motivæ & ultima resolutoria. Sed nulla est necessitas ponendi revelationem passivam plusquàm pro connotato motivi formalis fidei. Ergò erit nonnisi connotatum objecti formalis, non verò motivum formale fidei. Rursus ex principio Negativo arguitur: quia si nihil obsit debemus fidei assignare motivum quàm maximè Divinum & quàm maximè in seipso infallibile: Sed si illi assignemus solum veritatem primam, assignabimus maximè infallibile in seipso motivum: nam quocumque Creato infallibili motivo, quale est revelatio passiva, magis infallibilis in seipsa est, Divina infallibilitas & veritas. Ergò illa assignari debet.

PROBATUR Tertiò. A pari & per virtutalem inductionem. Tum quia rationem motivam objecti formalis Visionis Beatificæ nihil creatum ingreditur, sed ipsa Deitas in se, seu seipsam clarè revelans. Ergò & rationem motivam

objecti formalis fidei nihil Creatum ingreditur nisi ipsa Deitas in se, in quantum est veritas prima. Et sicut quamvis transeat Deus à non esse se clarè manifestantis, ad esse se clarè manifestantis, nihilominus ipsa manifestatio passiva, non ingreditur rationem motivam formalem visionis. Sic etiam nec in fide ingreditur. *Neque valet si dicas* quia se non per aliud manifestat Deus in Visione Beata. *Inferetur enim:* Ergo etiam non per aliud, habet rationem & Auctoritatem moventis. Deinde quamvis non per aliud manifestet se DEUS; tamen per aliud à se, transit à non esse manifestantis se in actu secundo, ad esse manifestantis se in actu secundo; & hoc in genere principii effectivi est lumen: & in genere causæ ut ita dicam formalis, est ipsa visio Creatæ: quæ ipsa non ingreditur rationem objectivam beatitudinis, sed est ut quo, & tanquam tendentia ad Beatificativum. Sic etiam revelatio passiva, cum sit effectus Divinæ veritatis manifestantis, non erit etiam motivum formale objectivum: & sicut in hoc concreto: Deus est in actu secundo se manifestans; quidquid creatum est, rationem motivam non ingreditur. Sic nec in hoc concreto: DEUS est in actu secundo revelans, quidquid creatum est, ingreditur rationem objectivam motivam. Jam autem paritatem fidei & visionis fundat Auctoritas S. Pauli, *nunc in speculo, & in enigmate. Neque valet ulterius si dicas.* Quod reprobet beati aliquo Creato, consequenter nihil creatum ingredi potest beatitudinem: dicam enim similiter, repugnare huic termino *summè infallibile* nisi aliquo creato: quia quod creatum est, hoc ipso, summè, quæ tale, infallibile non est, etsi per te non repugnat, saltem inadæquatè aliquid creatum ingredi motivum actus summè infallibilis; urgebitur quod per te, non repugnet aliquid creatum, beatitudinem formalem inadæquatè constituere. Tum quia non videtur esse major connexio inter Deum ut in actu secundo dicentem, & eius passivam revelationem, quàm sit inter verbi gratiâ relationem & terminum, inter actum DEI liberum & ejus connotationem: & universaliter quàm sit nexus inter entia connotativa, & eorum connotata. Sed in istis, terminus & connotatum, non ingrediuntur rationem objectivam, sed merè se habent per modum extrinsecorum & petentium nonnisi cointelligi. Ergo etiam idem dicendum de revelatione passiva, comparata ad veritatem primam in dicendo. In aliis etiam materiis signum non transit in rationem formalem signati, verbi gratiâ: fumus est signum naturalis ignis, nec transit in rationem formalem ignis; hedera est signum vini vendibilis, nec transit in rationem formalem vendibilitatis. Sonus vocis, est signum conceptus, nec transit in rationem formalem conceptus. Ergo & revelatio passiva, quæ est signum motivi formalis fidei,

hoc est Dei dicentis, non transibit in rationem motivi formalis.

Tum quia in fide humana, si rigorosè loqui vellemus, verba præcisa Petri, non habent rationem motivam assensus: verba enim non plùs habent, quàm quod sint signa ex placito, interni conceptus. Unde non est, cur illis tribuatur vis motiva, nisi tanquam signis veritatis, & applicationibus illius. Dixi *rigorosè* loquendo: quia moraliter, cum nostra fides & cognitio à sensibus pendeat, secundum hoc, etiam verbis, rationem motivi damus. Et certè pone verba sola, & non adde illis veracitatem Petri, quam habebunt vim ad conciliandam sibi fidem; pone autem veracitatem Petri, pone item me perspicere conceptum illius ad me directum, certè eo casu, movebit me veracitas Petri. Ergo apparet verba assumi non tanquam motivum, sed nonnisi tanquam instrumentum illius, quod solum me movet. Rursus inter Angelos datur etiam fides, ut ita dicam Angelica, secundum quam, unus, credit alteri dicenti, quæ dictio Angelica, in quantum stat in directione conceptus, certè in hac sententia, fides Angelica innitetur soli præcise conceptui Angeli, quem mihi manifestat. Ergo etiam fides Divina, potest inniti soli Auctoritati Divinæ, licet requiratur tanquam conditio, & aliquid extrinsecum: quia ego non possum penetrare ad internam Dei locutionem. Sed finge per impossibile te attingere ad Dei conceptum & dictionem internam, ipsam in se, & non te videre, ipsummet Deum, nec te habere evidentiam visionis: eo casu, cur non poteris credere, & tamen tunc, nullum extrinsecum erit motivum tuæ fidei. Ergo apparet, rationem motivam, soli illi competere dictioni internæ, quantumvis requiratur aliquid extrinsecum, eo quod ad ipsam dictionem internam pervadere non possumus.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICIUNTUR Primò. Variæ Auctoritates Scripturæ & Patrum quæ videri possunt apud Suarez, Valentiam & Atriagam, quæ ostendunt in assensu fidei, attendi ad revelationem Divinam, ejusque testimonium.

RESPONDETUR. Explicando has omnes Auctoritates, quod procedant de testimonio & dictione Dei activæ, non verò passivæ, nisi tanquam connotato, applicatione, effectu illius prioris. Vel certè tribuitur revelationi passivæ Auctoritas Divina figuratè & tropicè, nempe signum accipiendo, pro re signata.

OBJICI Secundò Lugo. Se non intelligere, quomodo prima veritas sit tota ratio formalis assensus. revelationem verò non esse rationem formalem, sed solum applicantem: Non enim minus assentior mysterio Trinitatis, quia Deus revelat,

revelat, quàm quia Deus est prima veritas, nec minus me movere unum quàm aliud, sed utrumque per modum duplicis præmissæ; non autem videtur, quomodo una præmissa sit per modum rationis formalis motivæ, & alia per modum Conditionis.

RESPONDETUR. Revelationem si sumatur activè verè esse rationem motivam formalem; & solam veritatem primam præcisè, prout non dicit veritatem primam in dicendo, non esse sufficiens motivum fidei: licet revelatio passivè spectata, non sit istud motivum, sed connotatum motivi. Illud quod adfert de duabus præmissis non urget: assumitur enim hæc Major: quòd aliquid ingrediatur præmissam, non est eo ipso objectum formale motivum assensûs, vel ratio formalis. Probat hoc Inductio. Quia quando dico in præmissa, ignis applicatus urit, hic ignis est applicatus. Ergò urit; non sequitur exinde applicationem, esse rationem formalem igniendi, quæ ignitio, est objectè sumpta Conclusio, cùm Formalis Conclusio sit Actus, de illa ignitione. Rursus possunt poni in præmissis, ipsa motiva credibilitatis dicendo verbi gratiâ. Omne quod Deus dicit, & est mihi per motiva credibilitatis evidens moraliter illud credendum est, nec tamen eo ipso motiva credibilitatis, sunt ratio formalis credendi, quæ omnia accipienda hoc sensu, quòd scilicet applicatio verbi gratiâ non sit ratio formalis, respectu objectivè sumptæ Conclusionis, licet sit ratio formalis, respectu sumptæ formaliter; ita ut etiam revelatio passiva, non sit ratio formalis, respectu sumptæ objectivè Conclusionis fidei. Quorum omnium Ratio est: quia præmissæ non sunt determinatæ, ut in illis non nisi rationes Formales ponantur; cùm possint etiam poni Conditiones; quâ Majori stabilitatè assumitur aliud principium, quòd idem debeat esse objectum Conclusionis, quod est præmissarum: Si ergò præmissæ aliquid important, non nisi pro Connotato, & non tanquam rationem formalem, etiam Conclusio respiciet illud tanquam Connotatum, & non tanquam rationem formalem. Quia ergò ex dictis supra, revelatio passiva, ingreditur quidem præmissam assensûs fidei, sed ingreditur tanquam Connotatum, fit ut revelatio passiva, non sit motivum formale fidei. Hæc ergo propositio; Quod ingreditur præmissam assensûs credendi, est motivum credendi; distinguitur: est motivum credendi, si non ingreditur tanquam connotatum, Concedo propositionem. Nego autem si ingreditur, tanquam Connotatum.

INSTAT Primò Koninck. Id in aliquo assensu habet rationem objecti formalis, quod est medium seu ratio nos movens ad assensum, ut patet in assensu Conclusionis ob evidentiam præmissarum & consequentiæ. Atqui ratio, movens me ad assensum fidei Divinæ, est testi-

monium DEI, ideo enim credo: quia DEUS testificatus est. Ergò.

RESPONSUM distinguendo Minorem. Ratio movens ad assensum, est testimonium DEI activum, & secundum id quod dicit intrinsecè. Concedo Minorem; testimonium Dei, secundum quod spectatur passivè, & tanquam aliquid extrinsecum, connotatumque, movet me Nego Minorem. Paritas etiam de præmissarum evidentia & consequentiæ non tenet, quia posito, quòd illa evidentia Præmissarum & Consequentiarum, non esset motivum assentiendi, non posset reperiri ratio ulla assentiendi Conclusioni. Quamvis autem ratio assensûs fidei, non sit revelatio passiva, sed se habeat nominè per modum connotati, manet adhuc motivum, nempe veritas prima in dicendo, quoad suam intrinsecam spectata.

INSTAT Secundò. Ex dictis sequi, quòd revelatio passiva respectu assensûs fidei, ita se haberet, sicut se haberet locutio ejus, qui mihi ostendit aliquam Conclusionem sequi ex præmissis per se notis, hoc autem apertè est falsum, quia sic res creditæ, deberent aliunde quàm ex testimonio Dei habere, quòd sint veræ.

RESPONDETUR. Concedo interim aliquam, si procedat de revelatione passiva. Res etiam creditæ habebunt aliunde, quàm ex testimonio Dei passivè sumpto, & secundum Connotata, suam veritatem: nempe à testimonio Dei sumpto activè, & secundum suam intrinsecam.

INSTAT Tertiò. Ad Objectum formale fidei, requiritur vera Dei testificatio: sola autem interna Dei locutio, nisi accedat aliquid externum signum, nequit respectu nostri esse testificatio, externumque illud signum, componet unam cum interno actu, locutionem.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare, quia probaret cœnæ partem, esse temporalem vespertinum, quia nisi illud accedat, non erit consecratio illa, cœna. Directè ex dictis distinguitur minor. Sola interna Dei locutio, nisi accedat aliquid lignum, tanquam ratio formalis motivæ, non potest nos movere. Nego Minorem. Nisi accedat tanquam Connotatum, applicatio, & præcisè significatio ejus, quod habet rationem motivi. Concedo Minorem. Distinguoque Consequentem Nego Consequentiam. Componet autem passiva revelatio unam locutionem, unitate, quæ est inter signum & signatum, inter connotativum & connotatum.

Objicit Tertiò Amicus. Testificatio externa Dei, habet eandem certitudinem, quam habet increata veritas. Ergò non minus infallibiliter movebit. Antecedens probatur. Nam testificatio Dei, est actus secundus, directus, & imperatus à prima veritate: testificatio enim Dei, est ipsa locutio Dei, per quam nobis sua secreta manifestat: implicat autem actum directum.

R. P.
THE MLOI
zia nowsk
Tom. 1. c. 2
D. VI

atum & imperatum à voluntate DEI, non habere eandem certitudinem & infallibilitatem, quam habet veracitas DEI: nam si actus hic posset esse fallibilis, & ipsa veritas prima, à qua immediate dirigitur, fallibilis esset. Consequentiam probat. Testificatio DEI, proponitur intellectui credentis, ut constituens unum cum prima veritate, & ut actus secundus, cum primo. Ergo non est ratio, cur potius sit conditio & non ratio formalis assentiendi.

RESPONDETUR. Testificationem externam activè sumptam, habere increatam summam certitudinem; non tamen testificationem externam passivè & secundum connotata spectatam. Testificatio etiam DEI, nonnisi secundum intrinseca spectata, & activè, est actus secundus, imperatus ex modo nostro concipiendi à prima veritate: non enim actus ille, secundum id quod dicit intrinsecè, est quid Creatum. Deinde cum illa revelatio passiva, sit quid Creatum, non potest ei identificari certitudo increata seu summa: consequenter non erit ipsa secundum se, motivum summè infallibile; sed connotatum motivi summè infallibilis. Actus item ille imperatus, constituit Unum cum imperante, sumptus secundum id, quod dicit in recto, quoad intrinseca & activè: nam sumptus præcisè secundum quod connotat aliquid Creatum, constituit Unum Unitate signi & signati, connotativi & connotati. Quando autem querit Amicus, quid desit revelationi externæ, quo minus sit formale objectum, responsum est in probationibus Conclusionis.

INSTAT idem. Nequit intellectus credentis, assentiri veritati revelatæ, nisi prius saltem ratione, assentiatur revelationi Divinæ, ut à DEO testificatæ, quo posito sic urget. Vel intellectus credentis, credit hanc revelationem esse à Deo fide humana, vel divina. Si fide Divinâ habetur intentum, si humana, Contra est. Tum quia revelatio ipsa, ob infallibilem certitudinem quam habet, ut propria locutio Dei, est apta movere intellectum credentis, ad assensum infallibilem fidei Divinæ. Tum quia ab assensu in revelationem pendet assensus in objectum revelatum, qui cum sit fidei Divinæ, non potest pendere ab assensu fidei humanæ.

RESPONDETUR. Nequit intellectus revelatæ veritati assentiri, nisi prius assentiatur revelationi, modo proportionato; hoc est, nisi fide divinâ assentiatur, tanquam motivo credendi ipsi revelationi activæ, passivè autem sumptæ assentiendo, tanquam Conditioni. Casu autem quo ipsa revelatio passiva transeat in speciem objecti fidei, non assentiatur illi ipsi ob illam ipsam tanquam motivum formale, quia illa ipsa non est summè infallibilis, cum non sit summa infallibilitas, quæ est Deus, sed assentiatur illi, propter revelationem activam.

Obicit quartò idem. Revelatio unit primam veritatem cum objecto revelato, ut locutio externa internam nobis unit, quam nobis manifestat. Si autem unit veritatem primam cum objecto revelato, hoc ipso non erit conditio sed ratio formalis assentiendi. Quod ipsum probat: quia pura Condicio, nullam vim motivam in ordine ad effectum causandum confert causæ, sed solum tollit aliquod obstaculum, quod causam impediēbat, ne suam virtutem circa effectum exercere possit. Revelatio autem, specialem vim motivam primæ veritati confert, ad movendum proximè intellectum credentis, quia revelatio, non solum applicat primam veritatem intellectui credentis, sed etiam illi communicat suam infallibilem certitudinem, quam ut locutio externa Dei, ab ipso directæ & imperata, habet.

RESPONDETUR. Si paritas teneat de locutione externa, illa pro nobis est: sonus enim vocis, non est motivum formale credendi, sed Auctoritas formantis illum sonum. Negatur etiam Minor, nempe quod revelatio passiva communicet infallibilitatem veritati primæ, habet enim illam veritas prima de se, nec perficitur à Creatis. Objecto etiam credendo revelatio passiva non adfert summam infallibilitatem, hæc enim soli Deo comperit. Hinc revelatio passiva, aufert nonnisi obstaculum: quia scilicet ad internam Dei dictionem, quæ est motivum formale, pertingere non possumus, nec se illa nobis in hac vita immediate unit, nisi illâ mediante.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis Fundamentis.

Obicit Quintò Quidam. Divina revelatio debet esse saltem motivum partiale fidei; quia Divina revelatio, est talis, ut ante illam, nihil prius possit in actu secundo movere ad assensum fidei, & habet talem cum credendis connexionem, ut si quid de illis dixerit, necesse sit illa credenda, non aliter se habere. Quod totum fundatur in hoc principio: quia omne medium ac motivum noscendi aliquid, idè est medium vel motivum, saltem partiale, quia sine eo nihil prius movet, & cum noscendo necessariò connectitur. Quod autem ante revelationem nihil sit, quod prius moveat. Probatur: quia hoc esset veritas prima; hæc autem ante revelationem non movet; nam & ipsis Prophetis, æquè impossibile fuit moveri ad credendum; sicut impossibile est moveri Auctoritate Petri, sine ipsius dictione. Quod verò etiam revelatio, necessariam habeat connexionem cum credendo, probatur: quia etiam illi, nullà vi, potest subesse falsum.

RESPONDETUR. Immeritò assumi præcisè tanquam notam partialis motivi, nihil scilicet esse, quod prius moveat. Nam Major prius movet

(f)

ad

ad assensum, quam Minor, neque tamen hoc obest minori, ne partialiter moveat ad assensum. Et quamvis postea intellectus ex connexionem præmissarum inferat Conclusionem, tamen in illa connexionem, semper una præmissa habet rationem prioris. Potius ergo partialitas motivi desumi debet ex notione partis, & ex notione ipsius motivi, prout condistincti à Conditione, de quo actum supra. In forma distinguitur Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in recto, est talis ut ante illam nihil prius possit in actu secundo movere assensum, idque per modum motivi formalis. Concedo Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in obliquo, & importat aliquid Creatum est talis. Nego Antecedens. Licet illa ipsa revelatio passiva, habeat rationem primi in ratione signi; nullum est enim signum dictionis Divinæ internæ prius, ipsa dictione externâ. Quando autem idem dicit, sensum esse fidelium, qui dicunt se credere, quia Deus revelavit, id bene accipi potest de revelatione interna tanquam motivo, de externa tanquam signo. Quod ipsum signum, habet quidem connexionem infallibilem cum credendis, sed non summam, quia connexio illa quæ est cum credendis Increatæ veritatis, major est, quam connexio alicujus Creati.

Instat per varias Paritates.

PRIMA PARITAS est. Præmissa utraque habet rationem motivi formalis, nec est altera ex illis, quæ sit tantum Condicio. Ergo tam veritas prima, quam revelatio, habebunt se per modum motivi, nec revelatio solum erit Condicio.

RESPONDETUR. Si sit res, de revelatione activè sumpta, Concedo totum. Si de passivè sumpta disparitas est: quia hoc ipso, si utraque præmissa non esset ratio motiva, definitio Syllogismi salvari non posset, quia non esset ex his positus: sed non nisi ex hoc posito, tota autem essentia fidei fidei salvaretur, imò & melius, (ut dictum supra,) posito quod revelatio non nisi activè sumpta, sit formale fidei: adhuc enim actus ille inniteretur veritati primæ in dicendo. Rursus Syllogismus innititur illi principio: quæ sunt eadem unitertio: hinc in ratione commensurandi extrema cum tertio tota ratio illius consistit. Unde habere rationem motivi in Syllogismo, est habere commensurationem cum medio. Cum autem utraque præmissa dicat hanc commensurationem: utraque habet rationem motivi. Nulla autem talis ratio ostendi potest, quæ quia convenit & veritati primæ dicenti activè sumptæ, & simul revelationi passivæ, ex eo ipso quia illis convenit, exigat fundare in utraque illa, rationem motivi formalis.

SECUNDA PARITAS est. Unio non se habet tanquam Condicio unibilium. Ergo neque

revelatio, quæ est quasi Unio quædam veritatis primæ cum objecto revelato.

RESPONDETUR. In principiis Nostri Unionis non se habet tanquam condicio Unibilium: quia identificateur realiter Unibilibus in circumstantia modalitatis, Unibilia autem in ipsis non sunt Condicio. In principiis communibus modalium disparitas est: quia Unio in ordinem non nisi conditionis redacta, nullum aliud formale, ut quo, potest ostendi, quod constituat Unibilia in ratione Unibilium; redacta autem revelatione passiva in ordinem non nisi connotati, potest adhuc ostendi ratio formalis assentiendi, scilicet veritas prima in dicendo activè & quoad sua intrinseca spectata. Denique hoc, quod est Unio impropria, potest habere rationem Conditionis, & non rationis formalis, ut videre est in approximatione: quæ autem revelatio passiva, habet rationem Unionis non rigorosæ, poterit stare in ordine prædic conditionis. Et secundum hanc rationem, solvi debet alia paritas, quæ arguit quod sicut actio non est condicio agentis, sic nec debet esse revelatio passiva.

TERTIA PARITAS est. Lumen intellectus non est sola condicio intelligendi. Ergo nec revelatio.

RESPONDETUR. Si per lumen intellectus intelligantur præmissæ, hæ non possunt habere rationem conditionis. Si autem per lumen intellectus intelligatur ipsa potentia intellectiva, hæ non potest habere rationem conditionis: qui non potest ostendi aliud, quod se habeat per modum principii, potest autem ostendi, quod se habeat per modum motivi, ad assensum fidei, quantumvis huius motivi sit merum connotatum, revelatio passiva.

Obijci Sexto Ripalda. Eo differt condicio objectiva ab objecto formali assensus, quod assensus innititur in veritate objecti formalis, & non conditionis. Item quod objectum formale, debeat esse suadibile intellectui, ut præstetur assensus. At assensus fidei innititur veritati revelationis: quia non sufficit ad illam revelationem solum apprensam. Item revelatio suaderi debet, ut intellectus præbeat assensum objecto revelato. Ergo revelatio non est mera condicio, sed objectum formale.

RESPONSUM. Assensum fidei innititur veritati revelationis activè sumptæ; illaque activè sumpta suaderi debet ut intellectus credat, licet petat illa veritas cointelligi secum revelationem passivam.

INSTAT PRIMò. Quidquid pertinet ad connexionem Auctoritatis Divinæ cum re attestata, est objectum motivum fidei: fides enim movetur illa connexionem. At Divina attestatio, pertinet ad hanc connexionem: quia Auctoritas Divina secundum se, non est connexa cum objecto, sed mediâ attestacione. Ergo attestatio pertinet ad formale.

RESPON-

R. P.
THE MLOI
ZIANOWSK
Tbm de Z
D. VI

RESPONDETUR. Majorem esse falsam, quia nec quod pertinet ad ignitionem, est ratio formalis igniendi: nam approximatō pertinet ad ignitionem, non pertinendo ad rationem formalem igniendi. Minor etiam vera est de pertinentibus in recto, non de pertinentibus in obliquo: quia pertinentia in obliquo, non nisi connotantur.

INSTAT Secundò. Licet cognosceretur objectum obscure in Attributis Auctoritatis Divinæ absque attestatione DEI, ut cognoscitur clarè à Beatis, ea cognitio non pertineret ad fidem. Ergò fides sumit suam speciem, ab attestatione Dei.

RESPONDETUR. Si quis obscure cognosceret aliquid in veritate prima in dicendo ad se directum, etiam sine externo signo, Nego quòd is actus non esset actus fidei, verè enim adhuc haberet formale fidei.

INSTAT Tertiò. Actus fidei est obscurus, ab objecto formali cognito obscure, at sola revelatio Dei & non Auctoritas, est cognita obscure. Ergò illa est objectum formale. Et sicut Visio Beata, non solum est conditio sed objectum formale spei Theologicæ, ita & in presenti, erit objectum formale revelatio.

RESPONDETUR. Negando quòd veritas prima in dicendo activè spectata, non sit obscure cognita. Visio item Beata, non est conditio spei, sed solum objectum materiale, movet enim spem, non bonitas Divina ut possessa per visionem, sed bonitas Divina prout bona nobis visio autem beata, est bonum inter alia quod speratur. Consequentia etiam non tenet ex dictis contra alias paritates.

OBJECIT Septimò Rosmer. Revelatio habet triplicem respectum. *Primò* ad DEUM attestantem, *Secundò* ad rem testificatam. *Tertiò* ad intellectum credentis, licet prout habet respectum hunc tertium, possit esse pura conditio; tamen secundum duos priores respectus, potest esse motivum formale.

RESPONSUM. Etiam respectu primo & secundo, non posse revelationem passivam habere rationem motivam formalem. Et sicut connotatum ex se in se non est ratio formalis libertatis Divinæ; ita nec revelatio passiva, comparata ad DEUM testificantem habebit rationem motivam formalem.

INSTAT. Revelatio Divina creditur vel saltem credi potest fide Divinā, sed non creditur ut objectum materiale. Ergò ut formale.

RESPONDETUR. Hoc argumentum supponere hanc Majorem: quòd creditur, creditur vel tanquam materiale vel tanquam formale, quæ Major falsa est, quia potest credi aliquid tanquam Connotatum formale. Negatur item

quòd revelatio passiva, non possit esse id, quod creditur ad eòque objectum materiale; licet revelatio activa credatur tanquam objectum formale, dum assentior mysterio revelato.

ADDO contra eundem. Rigorose loquendo non credere nos propter connexionem revelationis Divinæ quā talem, sed propter id quod connectitur, hoc autem quod connectitur tanquam ratio motiva, est revelatio activa, quod connectitur tanquam connotatum, est revelatio passiva.

INSTAT Primò. Haunoldus lib. 3. num. 93. Fides reducitur ad verbum Dei & verbum Dei est causa & virtus causativa fidei, nec aliter reducitur ad Auctoritatem, quā ad ipsam loquelam.

RESPONDETUR. Fidem reduci in verbum Dei tanquam causam fidei verbum Dei accipiendo pro revelatione activa, in quam aequè ac in Auctoritatem Dei, reducitur fides. Sed Nego quòd agat de veritate passiva, quæ quia est quid creatum, non potest DEI Auctoritati æquiparari.

INSTAT Secundò. Illud tenet se ex parte motivi respectu fidei, per quod in ordine ad nos, ad impetrandum assensum fidei quā talem, connectitur prima veritas, cum objecto. Atqui hoc facit revelatio. Ergò.

RESPONDETUR. Minorem & Conclusionem esse veram de Revelatione activa, quæ habet rationem connexionis cum objecto; cum Revelatio passiva, habeat tantum conditionem applicandi illam connexionem: unde & objectis quæ scit DEUS, non possumus assentiri nisi aliquid superveniat, per quod nobis innotescat hoc DEUM scire, sed id quod innotescantiam facit est Revelatio activa, applicata per passivam.

INSTAT Tertiò. Syllogismus qui saltem virtualis est in actu fidei ingreditur Revelatio. Ergò est motivum.

RESPONDETUR. Id verum esse de revelatione activa, nam passiva tantum applicat Activam.

ADDO. Imaginabile quidem esse, quomodo ad actum supernaturalem sufficiat unum principium supernaturale eò quòd tribuat vires naturali, illudque eleve; sed quomodo præmissa involvens aliquid increatum, tribuat vires præmissæ involventi aliquid creatum, non constat; imò nec tribuere debet, ne Conclusio sequatur debiliorem partem; hinc & assensus, qui fieret propter aliquid Divinum, non esset Theologicus, si upā misceatur aliquid creatum, tanquam motivum.